ALTYSKE ANNEXIONSLÆRDOMME

OM DANSK LAND OG FOLK

AF

GUDMUND SCHÜTTE

SMAASKRIFTER UDG. AF SELSKAB FOR GERMANSK FILOLOGI NR. 15.

KØBENHAVN
H. HAGERUP'S FORLAG
HOVEDKOMMISSIONÆR FOR NORGE: H. ASCHEHOUG & CO.

ALTYSKE ANNEXIONSLÆRDOMME

OM DANSK LAND OG FOLK

AF

GUDMUND SCHÜTTE

SMAASKRIFTER UDG. AF SELSKAB FOR GERMANSK FILOLOGI NR. 15.

KØBENHAVN
H. HAGERUP'S FORLAG

1909

TRYKT I CARL MAR: MØLLERS BOGTRYKKERI

HORSENS

„Grunde, hentede fra en fjern Tid og længst forsvundne Forhold . . ., burde vistnok mindst anvendes til dermed at gennemføre Retskrænkelser og sætte fredelige Nabostaters Interesse paa Spil“.

Rafn, Brev til Jacob Grimm. 12. 2. 1849.
(„Briefwechsel der Gebrüder Grimm mit nordischen Gelehrten, hsg. v. E. Schmidt“, S. 164.)

INDHOLD.

I.

ALTYSKE BAGVASKELSER MOD DANMARK.

I den nyeste Tid har man i Tyskland for ramme Alvor fundet paa at paadutte Danmark Planer om krigersk Tilbagevinding af Nordslesvig.

Grev Theodor v. Reventlow tager endnu Stillingen ret overlegent. Den 27. Februar d. A. holdt han i den preussiske Landdag en Tale, hvor han efter de bedste altyske Mønstre malede den danske Fanden paa Væggen. Som kongerisk Over-Agitator udpegedes Redaktionssekretær Franz v. Jessen, der skal have grundet talrige Foreninger til Nordslesvigs Løsrivelse. Skønt Optant-Traktaten har forpligtet den danske Regering til at virke for en fredelig Forstaaelse med Tyskland, er det en Kendsgerning, at i hine Foreninger deltager og agiterer talrige af dens Embedsmænd. Greven vilde derfor bede Indenrigsminister v. Moltke om at faa den danske Regering til at sørge for, at Traktaten noget mere overholdes fra dens Embedsmænds Side. Men forresten, mente Greven, — lad dem bare komme! Thi, som Bismarck har sagt (vist i 1870): „Hvis 100,000 Danske gik over Grænsen, vilde en saadan Hær simpelthen blive arresteret“.

De fleste Altyskere synes at se noget mere sort paa Stillingen; deres Omtale af Danmark og Danskheden er ganske vist ofte præget af mandig Trods, men nok saa ofte mærker man ligesom en Tone af Haabløshed, en jammerfuld Klagesang over den trofaste Tyskheds ulige Kamp mod Danskhedens Overmagt og frække Udæskninger. I den altyske Forenings nordslesvigske Afdeling holdt fhv. Amtsforstander Klinker den 28. Marts en Tale,. der rummer lidt af hvert. „Heroppe i Nord er Skyerne tættere end før. Den nye Foreningslov er et stærkt Vaaben i vore Modstanderes Hænder. Vi forlanger, at vore Modstandere skal føre en anden Politik, og hvis man hinsides Grænsen vedbliver at føre „J. C. Christensens Politik“, maa det lyde som hin Gang, da Kejser Otto kastede sit Spyd ud fra Skagen og sagde: „Hertil gaar det tyske Rige“. — Men vi Tyskeres Haab staar til, at Kejseren nok vil forstaa at adsplitte Skyerne her. Den tyske Forening har i al Ydmyghed henvendt sig til Hans Majestæt; det vil nok hjælpe“.

Her sigtes til Hr. J. C. Christensens Ytringer om Pragfredens § 5, saaledes som de navnlig formedes i hans officielle Programtale i Rigsdagen den 18. Februar d. A.; denne Tale blev ogsaa rigelig omtalt ved det førnævnte Møde i den preussiske Landdag.

Man kan være uenig med Hr. Klinker i meget, men i een Ting har han Ret: det er sikkert højst uheldigt, at Hr. J. C. Christensen har skræmt Altyskerne op og sat deres Fantasi i nyt Røre, — dobbelt uheldigt, da Hr. J. C. Christensen nys har været Danmarks Førsteminister og fremdeles er Lederen af Danmarks indtil nu (April 1909) største politiske Parti.

Sikkert var det ikke af Vejen, om der fra ansvarlig og repræsentativ Side fremkom en udtrykkelig Erklæring om det danske Folks virkelige Syn paa § 5. Vi er ikke

tjente med, at en tilsyneladende repræsentativ Enkeltmands Fremtidsfantasier trods al deres Velmenthed udlægges som Tegn paa, at Danmark blot sidder og lurer paa det Øjeblik, da det kan falde Tyskland i Ryggen. Enhver burde vide, at ingen voxen Dansk vilde sætte halvtredje Million kongerigske Medborgeres Uafhængighed paa Spil for en yderst tvivlsom Udsigt til ved Krig at vinde 150,000 Sønderjyder. Man tænke blot paa, at nogle faa Hjemmetyskere og Altyskere i Nordslesvig allerede nu, som privilegerede Borgere i en Stormagt, forbavser Verden ved deres Jammerhyl over deres „Dødskamp“ mod Danskhedens Overmod; enhver kan da sige sig selv, at de samme Mennesker, om de ved Krig indlemmedes i Danmark, vilde forstyrre al rolig Udvikling i det dem paatvungne Statssamfund, og at de ved første gunstige Lejlighed vilde gøre Oprør, ja, maaske hidføre Danmarks Sønderlemmelse eller Undergang. Naar vi virkelig for Alvor skulde kunne ønske Krig for en saadan Vindings Skyld, da vilde det jo være det mest himmelraabende Vanvid; det vilde være et saadant Vanvid, at det er en ligefrem Fornærmelse mod vor sunde Fornuft at tro os i Stand dertil.

Ovenstaaende maa ikke opfattes, som om Frygt for de altyske Trusler drev mig til at ønske udstedt offentligt Tilsagn om Afkald paa § 5's Opfyldelse. Det Tilsagn har den danske Regering givet mere end tit nok, og det skulde synes dobbelt overflødigt netop nu, da Tyskland ved sin Stilling til Østrigs Traktatbrud mod Tyrkiet tilstrækkelig tydelig har vist Verden, at Traktater overhovedet ikke bør tages saa højtidelig, som mange tilforn har troet.

Vor Passivitet med Hensyn til § 5 maa være paabudt simpelthen af den Erkendelse, at vi ikke ejer nogen som helst Magtmidler til at fremtvinge Paragraffens Opfyldelse

imod Tysklands Vilje. Under saadanne Forhold kan vi ved at grave § 5 op ved alle mulige og umulige Lejligheder i bedste Fald kun opnaa at gøre os latterlige. Men rimeligere er det, at vi opnaar noget andet og værre, nemlig at gøre os mistænkelige, at fremstille os i Tysklands Øjne som forblindede Æventyrere, der for en tvivlsom Vindings Skyld vil sætte hele vor Tilværelse paa Spil i et krigerisk Hazard. *)

At undgaa ethvert Skin af Indblanding i vore mægtige Naboers Politik er en simpel Livsnødvendighed for os. Sporene skræmmer! Vi burde dog endelig en Gang være blevne kloge af Skade, thi vi har i vor Enfoldighed brændt os atter og atter, og det endda ofte nok uden en Gang at overskride vore egne Statsgrænser. Aar 1810 fandt Frederik VI paa at ville værne den sønderjyske Danskhed, og han udstedte derfor sine Sprogreskripter; men han opnaaede i Virkeligheden kun at hidse sine egne Embedsmænd op til en desmere energisk Fortyskning, samtidig med, at han gav dem velkomment „Sort paa Hvidt“ for, at den danske Regering drev en „hensynsløs Danisering“ — paa Papiret. Aar 1816 vilde Etatsraad Scavenius gøre det saa meget godt for den sønderjyske Danskhed, og han udsatte derfor en Prisopgave om dens Historie for at vække Publikums Interesse; det blev Sprogreskripternes Virkning om igen: de eneste, hvis Interesse han virkelig vakte, var Slesvig-

*) Om Nordslesvigerne for egen Regning skal kræve § 5 opfyldt eller ej, er en Sag for sig og kan ikke afgøres af Danmarks Stilling. Naar det viser sig, at danske Traktatkrav overfor Tyskland er ligesaa magtløse, som tyrkiske Traktatkrav overfor Østrig, da er det klart, at den danske Regerings Afkald paa saadanne Traktatkrav ikke synderlig kan anfægte Borgere i Tyskland, hvis de for egen Regning vil tage disse Krav op og finde sig i, hvad der følger paa.

Holstenerne, og for dem blev Prisopgaven staaende som nyt Vidnesbyrd om dansk Udæskning og Voldsherredømme. Aar 1863 vilde den danske Regering gavne Nationalitetens Sag i al Almindelighed ved at protestere mod den Medfart, som Rusland, opmuntret af Preussen, gav de oprørske Polakker; vor Henvendelse gavnede ikke Polakkerne for to Skilling, men derimod opnaaede den at volde os selv stor Fortræd: den russiske Regering blev mistænksom paa os, saa Bismarck fik let Spil med at vinde den til velvillig Passivitet under Preussens Erobringsfelttog mod Danmark i 1864. *)

Stillingen er nutildags ikke saa meget forskellig fra dengang, da Frederik VI. og Etatsraad Scavenius gjorde Danskheden de oven omtalte Bjørnetjenester. Atter nu seer vi en velmenende Dansker gøre sig til Talsmand for Danskhedens Krav overfor Tyskheden, tilsyneladende i en meget repræsentativ Stilling, men i Virkeligheden ganske magtløs og hen i Vejret. Atter nu seer vi Tyskere gribe den enestaaende Danskers tomme Ord som Vidnesbyrd om fællesdansk Indblanding i tyske Sager, samtidig med, at disse forargede tyske Uskyldigheder selv i Virkeligheden driver Indblandingen i danske Sager paa den eftertrykkeligste og mest nærgaaende Maade.

Hvad vore Dages Altyskere yder overfor Danmark, paa den ene Side i Retning af Bagvaskelse, paa den anden Side i Retning af hemmelige og aabenlyse Annexions-Lærdomme, — det gør en intetanende Dansker sig vanskelig nogen Idé om. Et af deres Tidsskrifter, „Heimdall“, er endog saa ugenert, at det til Stadighed pryder sit Titelblad med Løsenet „Fra Skagen til Adria!“

Visse kloge Hoveder i Tyskland vil naturligvis fortælle os, at de altyske Rumlerier skyldes Reglen „Som

*) hint Skridt var fremtvunget af Vestmagterne (Neergaard, „Under Junigrundloven“ II, 658), men det var for Virkningen ligegyldigt.

man raaber i Skoven, faar man Svar". Det nys vedtagne Rigsforbud mod de ikke-tyske Modersmaals Brug paa offentlige Møder i Tyskland har i Danmark fremkaldt en Bitterhed, hvis Ytringer maaske ikke altid har staaet i rimeligt Forhold til vor Magtløshed; deraf forklares atter den øgede Hadskhed hos Altyskerne, vil man sige. Mangen Dansk vil maaske slaa sig tiltaals med en saadan Forklaring, men det var vist paa sin Plads at være lidt mindre godtroende. Det er nemlig en Kendsgærning, at Tonen hos Altyskerne var nøjagtig som nu, allerede adskillige Aar, før der mærkedes noget Spor til den saa meget udskregne „Foruroligelse" fra dansk Side.

Jeg skal meddele en Prøve fra 1901, en lille „Oplysnings-Artikel", skrevet i „Heimdall" 15. September af en lige fra Danmark hjemvendt altysk Spion. Særlig interessant er, hvad der siges om den kongerigske Virksomhed til kulturelt og sprogligt Forsvar for Danskheden i Sønderjylland. Da det danske Publikum jo savner de simpleste Kundskabsforudsætninger til at skønne derover, maa jeg forudskikke den Oplysning, at den tyske Regering aarlig yder flere hundredetusind Rigsmark til en tysk Virksomhed af tilsvarende Art, den med „Alldeutscher Verband" sammensluttede „Forening til Tyskhedens Opretholdelse i Udlandet", hvorved det altsaa skulde synes officielt tilkendegivet, at sligt regnes for folkeretlig tilladeligt. Efter denne Forerindring giver jeg Ordet til Altyskeren.

Om den rullende Rubel.

Tyske Kendere af Folket i vor Nabostat Danmark stemmer overens deri, at den enkelte Dansker kommer Højtyskeren imøde med ofte ligefrem hjærtelig Høflighed, og ogsaa i Tilfælde af en national Ordstrid langtfra bliver saa hidsig som hans Presse og som ofte Tyskhedens Dødsfjender: Tjekker, Polakker, Magyarer og Franskmænd. Paa den anden Side har jeg under et længere Ophold i

København faaet den Tilstaaelse af et Medlem af den tyskfjendtlige Ophidsningsforening „To Løver“, at der aarlig sendes „rigelige Pengesummer“ til Slesvig, en Tilstaaelse, der er saa meget mere ændseværdig, som den danske Presse jo stadig haardnakket nægter denne folkeretstridige Kendsgærning*). Foreningen „To Løver“ udgøres hovedsagelig af Professorer, Kandidater og Studenter. Formand er den ogsaa i Tyskland kendte Filosof Høffding, Medlem f. Ex. Danmarks mest ansete Tysklærer, Overlærer Kaper, samt den i Byen velkendte Skoleforstander Schneekloth, Søn af en tysk Forræder. Nu raader Landbostaten Danmark overhovedet ikke over rigelige Pengemidler, og Akademikerne endda endnu mindre end i Tyskland. De offentlige, tilsyneladende uskyldige Foranstaltninger til Gunst for den (ellers hemmelige) Forening „To Løver“ kan heller ikke kaste saa „rigelige“ Summer af sig. Hvorfra stammer altsaa hine Penge, og hvorfra stammer det danske Tyskerhad, der ikke forklares tilstrækkelig ved Krigen 1864, ved det tyske Herredømme i Slesvig, ved det danske Markeds Oversvømmelse af tysk Handel og Industri og ved den barnagtige, af Pressen hadsk nærede Annexionsfrygt?

Til fuldkommen Opklaring af disse to Kendsgærninger sammenstiller jeg følgende Punkter:

1) Den russiske Rubel kreser paa Balkan (Montenegro, Grækenland, Bulgarien, Serbien), i Østasien, i Indien, Persien, Abessinien.

2) I Norge er det Allemands-Tale, at Modstandspartiet mod Sverrig delvis er underkøbt af Rusland.

3) Svenskerne paastaar det samme om det danske Svenskerhad.

4) Om den danske Presses moralske Præg gælder endnu stadig, hvad Helmut von Moltke, eengang selv kjøbenhavnsk Kadet og holstensk Løjtnant, faa Dage efter Dybbøl skrev til sin Broder Ludvig: „Afskyelig er den danske Presse. Var den virkelig et Udtryk for det danske Folk, saa kunde man ingen Medlidenhed have med det. Endnu i disse Dage fornærmede

*) fremhævet af mig.

den den militære Ære hos dem, der dog i ethvert Sammenstød har overvundet dem." En saadan Smudspresse *) som f. Ex. „Aftenposten", der simpelthen suger sig en Mordhistorie ud af Fingrene, taales gudskelov ikke i Tyskland. Men Pressen med sine larmende, overdrevne, løgnagtige Meddelelser om de „tyske Banditter" i Slesvig er den egentlige Bærer af det danske Tyskerhad. Er det uretfærdigt at tiltro en moralsk saa lavtstaaende Presse, at den for en stor Del staar i Ruslands Sold?

5) Ruslands Hovedinteresse i Danmark er at søge deri, at denne Magt paa Grund af sin egen Havne-Fattigdom lægger Vægt paa, at den mellem Østersø og Vesterhav fortrinlig liggende Krigshavn Kjøbenhavn under en Søkrig ikke falder i fjendtlige Hænder. Vedrørende en vistnok derom i Sommeren 1895 afsluttet Overenskomst med det danske Hof, som er ukendt for de fleste Danske og vistnok ikke billiges af dem, siger den velkendte konservative Altysker Fritz Bley i sit Skrift: „Die Weltstellung des Deutschtums" 1897, S. 38 og 39: „I Norge og Sverrig, hvor man trods Brodertvisten erkender den fælles Fare ved et russisk Angreb, og i Finland, hvor Haabet om endelig Forløsning fra det russiske Tryk endnu ikke er udslukket, seer man med Ængstelse paa den russisk-danske Overenskomst, der i Krigstilfælde gør Kjøbenhavn til russisk Støttepunkt, nærmest mod Tyskland, men i Tilfælde af en russisk Søsejr ufortøvet ogsaa mod Sverrig. . . . I den sidste Tid synes et roligere Skøn over disse Ferhold at indfinde sig ogsaa i Norge; den russisk-danske Overenskomst har ligesom et Blinkfyr kastet sit Lys paa de Skær, mod hvilke det nordiske Statsskib styrede med fuld Damp".

6) Det ved Undertrykkelsen af det delvis blodsforbundne Finland ganske vist aftagende Russer-Venskab hos Danskerne vilde altsaa ikke udspringe alene af Tysker-Had og af de hos Folket temmelig lidet afholdte

*) at der i Danmark findes en vel udviklet Smudspresse, har Altyskeren jo desværre Ret i.

Glücksborgeres Hus-Politik, især Dagmars Rænkespind, men rykke i et ganske nyt, smukt Lys.

Paa Grund af disse sex Punkter troer jeg ikke at have hørt fejl, naar jeg i Danmark ud af Presse-Postyret og Tysker-Klapjagten i chauvinistiske Foreninger tydelig har ment at skelne den ogsaa fra andre Verdenshjørner velkendte Klang af den rullende Rubel.

Man fristes uvilkaarlig til at sige: „Saadant Galimathias dømmer sig selv, og kan saa lidet gøre Virkning i Tyskland, som andetsteds". Ydermere har jo Aaret 1905 medført Ruslands storpolitiske Bankerot, saa nu er der da absolut ingen, der kan lægge Vægt paa Fantasier om „den rullende Rubel".

Men man skal aldrig forsværge noget. Forrige Tiders Slesvig-Holstenere har allerede tilstrækkelig viist, hvor meget Folkestemningen kan paavirkes af en hensynsløs Agitation. Og hvis den „rullende Rubel" gaar ud af Kurs, saa kan den i Agitationens Tjeneste nemt afløses af den „rullende Sovereign". Jfr. et Skridt af Altyskeren *Bresnitz von Sydaćoff*, „Das Balkanproblem und die Balkandynastien", Leipzig 1908. Her drages der overalt til Felts mod „Englands Haand" og „den rullende Souvereign-dor", og naar dette Gødemiddel ikke paapeges ogsaa i Danmark, saa skyldes det kun den Tilfældighed, at Forfatterens Blik er vendt udelukkende mod Syd og Øst.

En Kendsgerning er det, at vore Tiders Altyskere i Agitations-Evne ikke giver forrige Tiders Slesvig-Holstenere nogetsomhelst efter; jeg skal i Slutningen af Afsnit II fremføre en Række tungtvejende Vidnesbyrd om altysk Indflydelse helt op i de højeste Krese.

Og det „Oplysningsstof", hvormed Altyskerne forsyner hine høje Krese, er ikke en Smule bedre end det, der indeholdtes i Artiklen om „den rullende Rubel".

De Sigtelser, som Grev Reventlow i den preussiske Landdag efter altyske Hjemmelsmænd fremførte mod de kongerigske „Løsrivnings-Apostle“, var af den taabeligste og letfærdigste Natur, som tænkes kunde. Aldeles opdigtet var den Paastand, at Franz v. Jessen skulde have stiftet de sønderjyske Foreninger i Kongeriget; de mod Franz v. Jessen fremførte Sigtelser var overhovedet af den Art, at han saa sig nødsaget til offentlig at stemple Grev Reventlows Adfærd som „upassende for en Gentleman“ („Nationaltidende“ 5. Marts).

Af samme Surdej var „Oplysningsstoffet“ hos Gehejmeraad Johannsen, der i Landdagsmødet den 27. Febr. havde Ordet umiddelbart før Grev Reventlow. Gehejmeraaden meddelte, at „Dybbøl-Posten“ i Efteraaret 1908 havde skrevet: „Ja, vi hader alt tysk, og vi haaber, at de tyske Krigsskibe snart vil flygte sydpaa fra Sønderborg eller endnu bedre gaa tilbunds i Havet heroppe, ramte af Fjendehaand“. Citatet er en perfid Fordrejelse af en Ytring, som aldeles ikke sigter til de tyske Krigsskibe, men blot sindbilledlig fremstiller de altyske Løgnekrøniker, om hvilke der siges, at selv de stolteste Skuder en skønne Dag vil flygte sydpaa eller skydes isænk paa Stedet. Forvrængningen har været afsløret gentagne Gange i de danske Blade, men derfor kan den jo være god nok til den preussiske Landdag.

Rent utrolige er de Forvrængninger, der bringes til Torvs gennem Lederen af Ophidsningsarbejdet mod Danmark, Amtsdommer Hahn, Formanden for den altyske Forening i Nordslesvig og nylig Altyskernes Landdagskandidat i Aabenraa-Sønderborg Kres. Han har ifjor oplyst, at danske Blade aabenlyst opfordrer den sønderjyske Ungdom til at væbne sig med Rifler til den kommende Vaabendyst med Tyskerne, — tænk, hvilken Frækhed! Denne „Oplysning“ har Hr. Hahn uddraget af en Artikel

i et dansk Blad, der ønskede Sønderjyllands unge Idrætsmænd „Staal i Arm!" Den kgl. preussiske Embedsmands Skarpsindighed vilde være grotesk-komisk, hvis der ikke var saa sørgelig mange, i hvem den glider ned som sød Mælk.

Det altyske „Oplysnings-Arbejde" har i den nyeste Tid taget et saadant Opsving, at man i selve Tyskland har fundet det nødvendigt at tage Afstand derfra. Saaledes har en tysk-nordslesvigsk Forfatter ved Navn Erich Schlaikjer nylig skrevet en indtrængende Advarsel i Tidsskriftet „Die Welt am Montag". I det sandhedskærlige og humane Tysklands Navn protesterer Schlaikjer imod, at Altyskerne uforstyrret faar Lov til at forgifte deres intetanende Landsmænds Sind og at tilsmudse Tyskhedens Ry i Udlandets Øjne.

Da i Danmark ingen anden synes at ville tage alvorlig Affære, har jeg seet mig nødsaget til selv at gaa i Ilden.

Mit Søgelys kan ikke undgaa at komme til at strejfe uhyggelig højt op ad den tyske Videnskabeligheds Trinstige. Altyskerne vil selvfølgelig strax være rede til at raabe: „Ny dansk Udæskning!" Dog, hvad en Dansk foretager sig i denne Sag, er ikke Udæskning, men simpelt Nødværge. Naar allerede en Tysker kan føle sig tvungen til at raabe Vagt i Vaaben overfor den stigende Syndflod af Bagvaskelser og Annexionslærdomme mod Danmark, hvor meget mere nærliggende maa da ikke en saadan Vagttjeneste være hos os, for hvem det ikke drejer sig om at hævde Sømmeligheden, men om at hævde selve Livet? *)

---

*) For mit personlige Forhold til Tyskheden har jeg gjort udførlig Rede i min Artikel „Deutsch-dänische Verständigung", optagen i „Schleswig-Holsteinische Volks-Zeitung", Beilage 15. Aug. 1907 (Kiel) og „Flensborg Avis" 16. Aug.

Altyskerne har nu som organiseret Parti existeret i henved 20 Aar, og gennem al den Tid har Danmark været blindt og døvt overfor dem. De Krese, der i Kalds Medfør skulde have staaet paa Vagt, — Historikere, Geografer, Sprogmænd, Skolemænd, Statsmænd, Pressemænd —, for dem existerer Altyskeriet endnu ikke, ja, de kender det knap nok af Navn. I samfulde 15 Aar har jeg i Danmark været ene om at iagttage Altyskeriet og at paakalde Offentlighedens Interesse deroverfor. I 1894, da jeg studerede i Leipzig, kom jeg uforvarende til at deltage i et Protestmøde, der var sammenkaldt af Altyskernes Leder, Prof. Hasse, mod Magyarernes nationale Voldspolitik. Jeg talte selv med Prof. Hasse, og i min Enfoldighed gik jeg hans Ærinder saavidt, at jeg fik et langt Referat af Mødet optaget i „Politiken“ 24. Aug. under Titlen „Truende Nationaliteter“. I 1896 fik jeg gennem Flyveskriftet „Deutschnational“ Øjet opladt for Altyskernes sande Væsen, og jeg meddelte mine Iagttagelser til Offentligheden gennem Artikelrækken „Breve fra Leipzig“, optagen i „Studenterbladet“ 1896, Nr. 115—117. Siden da er jeg som Formand for „Selskab af germansk Filologi“ gentagne Gange bleven hjemsøgt af altyske Udsendinge, der paa Grund af det misvisende Navn opfattede nævnte Selskab som en Slags frivillig Forpost for „Alldeutscher Verband“. En saadan Udsending, der følte sig skuffet, gjorde mig og Selskabet og hele Danmark til Genstand for en større Nedrakning i de altyske Blade „Jungdeutschland“ og „Heimdall“ (1. Juli 1900 og 15. Januar 1901).

Jeg har refereret dette Mellemværende udførlig i „Budstikke til Selskab for germansk Filologi“, Oktbr.—Novbr. 1900, jfr. ogsaa mit Skrift „Fædreland og Forretning“, S. 14. Samtidig og senere har jeg omtalt Altyskernes Virken gentagne Gange, saaledes navnlig i

„Den alldeutsche Bevægelse“ („Dansk Tidsskrift“, Martshæftet 1900), „Imperialisme og Kosmopolitisme“ („Tilskueren“ 1903, S. 886, Afsnittet „Den moderne Nationalismes Praxis i Preussen“), „National Selvhævdelse kontra Barbari“ („København“ 30. Septbr. 1908, „Nationaltidende“s Tillæg, 14. Oktober 1908, citeret ogsaa i „Modersmaalet“), „Altyskerne“ (Fælleskorrespondance, optagen fra 28. Novbr. til 2. Decbr. 1908 i „Vejle Amts Folkeblad“, „Flensborg Avis“, „Aarhus Stiftstidende“, „Næstved Tidende“ og „Kjøbenhavns Amts Avis“).

De tyske Annexionslærdomme om Jyllands Nationalitet har jeg oftere omtalt, udførligst i Artikelrækken „Dansk og tysk Sandhedskærlighed“, („Hejmdal“ 16. Decbr. 1907—7. Jan. 1908, „Flensborg Avis“ 17. Decbr. 1907—7. Jan. 1908).

Jeg har kort sagt i de femten Aar, jeg har kendt Altyskerne, ofret ikke saa lidt Tid og Kræfter paa at meddele min Viden til andre, men den Opmuntring, jeg har høstet derfor, har været mindre end liden, og den vilde næppe have forslaaet til at tilskynde mig til et Arbejde i større Stil. Naar jeg nu alligevel er naaet saa vidt, er Drivkraften ikke dansk, men fransk; jeg har maattet hente den fra et i Paris udkommet Værk:

Jeanne et Frédéric Régamey, „L' Allemagne à cheval“; 1907, La librairie mondiale, Rue de l'Université 10; 326 Sider.

I dette Værk gives en aktmæssig Fremstilling af Altyskeriets Forhistorie, Opkomst og Udvikling, — sagtens den første saadanne Fremstilling, der er given udenfor Tyskland, — ja, maaske den første overhovedet. Den er i Opfattelsen unægtelig noget ensidig, men i Sprog og Stil glimrende og i Materialets Fylde og Vægt simpelthen overvældende. Enhver Læser med nogenlunde Intelligens

vil føle sig holdt i Aande fra først til sidst; har han eengang aabnet Bogen, vil han knap kunne slippe den, før han har læst den ud. Prisen er 3 Francs 50; Bogen burde findes hos enhver udenrigspolitisk interesseret Dansk og i enhver af vore større offentlige Bogsamlinger. Den findes bl. a. paa det kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket og i Officersskolens Bogsamling, Frederiksberg Slot, hvorfra den kan faas til Laans.

Tilskyndet ved Régamey's Værk fremlægger jeg nu de nyeste Frugter af mine Studier over de altyske Annexionslærdomme mod Danmark. Jeg trøster mig til deri at vise, at om der nogensteds kan paapeges Rænker mod fremmed Statsomraade, da er det ikke i vor Lejr, men i Altyskernes.

II.

VIDENSKABELIGE OG ALTYSKE ANNEXIONSLÆRDOMME OM JYLLAND.

Læren om Jyllands „Urtyskhed“ er saa gammel som den nyere Folkeforskning overhovedet.

Den tager sit Udgangspunkt i Beda's noksom kendte Fortælling om, hvordan Jyderne under Ledelse af Hingst og Hors drog ud for at erobre Britannien. Videre Stof frembyder sig i Iagttagelser om Sprogslægtskabet. Beda's britiske Jyder taler nu Engelsk, hvilket Sprog man efter Tyskernes Forbillede kalder „Tysk“. De danske Jyder taler et Sprog, som dannede Danske i det 18.—19. Aarhundrede har erklæret for et „uforstaaeligt Kragemaal“, og Vestjyderne savner ydermere Danskens efterhængte Artikel, siger ikke „Manden, Huset“, men paa engelsk-tysk Vis „æ Mand, æ Hus“: ergo er det soleklart, at Jysk er det samme som Tysk.

Ovennævnte Lærdomme kan ikke overraske os. For den ætniske Forsknings første Banebryder laa alting saa nemt og grejt: et Folk var et Folk, og et Sprog var et Sprog; en-to-tre, saa var alting sat paa sin rette Plads, nummereret og bogført.

Man anede ikke, at Folkevandringstidens omflakkende Horder mangengang havde skiftet Sprog, som man skifter

en Vante, hvilket saare let kunde være passeret et forsvindende lille, indsprængt Mindretal som Bedas Jyder i England.

Man anede ikke, at de dannede Danskes Foragt for Jysken hvilede paa fælles-europæiske Fordomme om Folkemaalets Væsen, at f. Ex. efter samme Recept Størstedelen af Tyskland havde maattet frakendes tysk Sprog.

Man anede ikke, at Urtidens gotiske Sprogomraader flød over i hinanden gennem en Række ofte helt umærkelige Overgange, og at et enkelt, løsrevet Skelnemærke som den „vestjysk-engelsk-tyske Artikel“ var nøjagtig saa meget værd som Erasmus Montanus' navnkundige Slutningsrække: „I galer som en Hane, — ergo er I en Hane“.

Det var ikke alene Tyskere, af hvem Læren om Jyllands Urtyskhed oprindelig fremførtes. Den knæsattes ogsaa af Danskere, saasom af Allen i hans Danmarkshistorie 1840 og af Molbech i „Hertugdømmet Slesvig“ 1846 (ogsaa udkommet paa Tysk); dette var ovenikøbet Skrifter, der udtrykkelig var rettede mod Slesvig-Holstenernes Stræben efter at løsrive Sønderjylland fra Danmark.

I Længden kunde det dog ikke forblive skjult for selv den enfoldigste Dansker, at Læren om Jyllands Urtyskhed kunde blive et farligt Vaaben i tyske Politikeres Hænder, og at de heller ikke lod det ligge unyttet. De danske Historikere holdt da op med tankeløst at gentage den tyske Lære; skønt det varede saamænd længe nok, inden de naaede blot saavidt, og videre kom de dengang overhovedet ikke: at møde de tyske Lærdomme med en grundig geografisk-ætnisk Urtidsforskning faldt dem aldeles ikke ind.

Var Danskerne efterladende, saa var Tyskerne des virksommere.

Allerede i 1813, mens Tyskland endnu kæmpede for Livet med sine franske Undertrykkere, havde dets videstgaaende Foregangsmænd Annexionslæren fix og færdig.

Ernst Moritz Arndt digtede 1813 sin Sang om „Tyskerens Fædreland“.

Was ist des Deutschen Vaterland?
ist's Preussenland? ist's Schwabenland?
ist's, wo am Rhein die Rebe blüht?
ist's, wo am Belt die Möwe zieht?
o nein, nein, nein!
:|: sein Vaterland muss grösser sein! :|:

So weit die deutsche Zunge klingt
und Gott im Himmel Lieder singt:
das soll es sein! das soll es sein!
:|: das, wackrer Deutscher, nenne dein! :|:

Samme Arndt dannede ogsaa Ordet „Alldeutschland“, se det altyske Tidsskrift „Heimdall“, 15. Scheiding, Aar 2014 efter Kimbrertoget (paa almindeligt kristeligt Europæisk: September 1901), Artiklen „Alldeutsche Verbands-Schmerzen“ af „Teut“ *). „Altysk“ er ved Slutningen af det 19. Aarh. blevet Samlingsløsenet for et stort, organiseret Annexions-Parti, jfr. min Artikel „Den alldeutsche Bevægelse“, Dansk Tidsskrift, Marts 1900.

---

*) Til Oplysning om Arndts Syn paa Tyskheden og dens Naboer vil jeg citere noget af hans Sang „Deutscher Trost“, digtet 1813.

Deutsche Freiheit, deutscher Gott,
deutscher Glaube ohne Spott,
deutsches Herz und deutscher Stahl
sind vier Helden allzumal.

(NB. 4 Helte! man skulde synes 5?) Der tillægges endvidere Tyskerne Troskab og Ærlighed, de Vælske derimod Snigmord og Trællesind.

Den tyske Videnskab satte øjeblikkelig Altyskeren Arndts Lærdomme i Højsædet. Heri fik den velkommen Understøttelse af visse Nordmænd saasom Keyser, der af bare Iver for at hævde Norges Selvstændighed overfor Danmark helst vilde stemple alle Danske som Tyskere.

Müllenhoff erklærede, støttet paa Nordmændenes Vidnesbyrd, Jyllands Sprog for tysk indtil det 6.—7. Aarhundrede, og ligesaa Indskriften paa det sønderjyske Guldhorn (14. Bericht der Schleswig-Holstein-Lauenburg.-Ges. S. 26 ff. *)

I „Nordalbingische Studien" 1844 kørte Müllenhoff op med sin Lærdoms sværeste Skyts for at godtgøre Ur-Jydernes tyske Nationalitet; for en Sikkerheds Skyld tog han ogsaa Fyenboerne og Sjællænderne med. F. Ex. (S 136) fandt han Hundreder af danske Stednavne saasom Tyrstrup, Torsbjerg, Torntved, Tornskov, Torsbøl, og selv om nogle af disse nok kunde henføres til Guderne Tyr og Tor eller til Tornebusken, saa kunde det umulig være Tilfældet med dem alle; det var saa klart som Dagen, at en stor Del af dem maatte være Minder om den tyske Stamme Tyringerne; osv. osv. efter den af Blicher givne Recept for Etymologi: Hartgrebeshøj = Lushøj. Saaledes „forskede" en Müllenhoff, som var en af den tyske Videnskabs Stormestre; man kan da selv tænke sig, hvad der blev bragt til Torvs af hans troende Lærlinge.

Videnskabens „Opdagelser" blev øjeblikkelig omsatte i politiske Krav.

Jakob Grimm, der regnes for den nyere tyske Sprog- og Folkeforsknings „Altvater", skriver 1840 til

---

*) De yngre Indskrifter erklærede han for nordiske; ogsaa Guldhorns-Indskriften erklærede han senere for nordisk.

sin danske Fagfælle Rafn: „Hvad var da saa frygteligt i den Tanke, at hele Halvøen (Jylland) atter i Fremtiden maatte slutte sig nærmere til Tyskland end til de skandinaviske Øer? Tænk paa Norge, hvis Udskillelse egentlig afkræftede Danmark, — har det ikke derved vundet i Frihed og Magt? Ogsaa den noget fordummede og, som Holberg lærer os, paa Sjælland noget ringeagtede Jyde vilde maaske udfolde sig mere levende, hvis han engang blev bragt i en anden Retning. For de Danske (saa forvovent det end er at udtale sig overfor et følelsesfuldt og oplyst Folk) seer jeg kun Frelsen i Generhvervelsen af Skaane eller i en nøjere Tilslutning til Sverige". 15. Decbr. 1848 skriver Grimm til Rafn: „Oprindelig var Halvøen helt tysk eller germansk, og Jydernes Forfædre var af ét Blod med Saxerne og Kimbrerne. I Tidens Løb, jeg ved ikke hvornaar, brød de Danske ind, underkuede Jyderne og trængte frem overfor Saxerne imod Ejderen. I det slesvigske, imellem hinanden og næppe adskillelige, sidder Danske, Friser, Angler, Saxer. Lader det sig endnu omtrentlig skille i Rummet, saa lad det ske; men skrigende Uret vilde det dog ikke være, at 50,000 eller 100,000 nu slet Dansk talende Folk kom under Tyskland, efter at Holsten og Slesvig i Aarhundreder har staaet under Danekongerne. Paa de store og smaa Øer skal Skandinavien herske og blomstre. Slutter det sig broderlig til Tyskland, og inddrager vi Nederlandene, maaske ogsaa senere de russiske Østersøprovinser i Forbundet, da vil vi trodse Slaver og Romaner". *)

---

*) Briefwechselung der Brüder Grimm mit nordischen Gelehrten, herausg. von E. Schmidt. Jfr. mit Referat i Afhandlingen „Om Racenavnet og Racetanken", Tidsskriftet „Norden" 1905, S. 104.

Altsaa: Grimm vil annektere Jylland fra Danmark, som til Gengæld skal annektere Skaane fra Sverige, hvorefter det saaledes omkalfatrede Skandinavien, herskende og blomstrende paa de de store og smaa Øer, sammen med Nederlandene og de russiske Østersøprovinser skal opgaa i en „broderlig Forening“ med „das grosse Vaterland“. Dette turde være nok til Prøve paa de Tanker og Ønsker, der fostredes i tyske videnskabelige Krese, der selv mente at være Danmark „broderlig“ velsindede.

Hvorledes det af Videnskabens Stormestre givne Løsen virkede nedefter paa Krese, der var mindre „danskvenlige“, kan man sige sig selv. Jeg skal her nævne et Par typiske Prøver.

En unavngiven Forfatter, Dr. Gottlieb (Lehmann?) samlede 1840 „Tolv Fabler i nordslesvigsk Mundart“, der udgaves af Dr. jur. Heiberg „med Oversættelse paa Skriftsproget og Forord“ *). Med „Skriftsproget“ menes her — Tysk, og der erklæres i Forordet: den danske Nordslesvigers Sprog er Tysk, ALTSAA er det Skriftsproget for Nordslesvig. „I galer som en Hane, ergo er I en Hane“.

Da Kristian VIII 1840 havde krævet Oplysninger om Sprogforholdene i Sønderjylland, udsendte Amtmand Warnstedt en halv privat Omgangsskrivelse til de ham undergivne Præster; dette Aktstykke er ligefrem klassisk (Allen, Det danske Sprogs Historie i Sønderjylland, II, 362). „Det er mig meget magtpaaliggende“, siger Amtmanden, „at blive forsynet med tilstrækkeligt Materiale til at paavise, at det Dansk, der tales i Amtet Flensborg paa Landet, ikke kan gøre Krav paa at gælde for virkeligt Dansk, men at tværtimod det gamle Folkesprog, eller nu snarere blot de Gamles Sprog, ligesom i

*) Allen, Det danske Sprogs Historie i Sønderjylland, II, 364.

alle Grænselande er en fordærvet Sprogblanding, der hyppig former sig ganske forskellig i de forskellige Sogne. Fra min Praxis kender jeg Exempler paa, at Folk fra forskellige Dele af Amtet knap kunde gøre sig forstaaelige for hinanden gennem deres saakaldte danske Sprog. — Jeg vender mig til Deres Højvelbaarenhed med Bøn om at bistaa mig ved denne Plan til at fremstille Amtets Sprogforhold fuldstændig".

Hvad Amtmand Warnstedt saa at sige Ord for Ord lagde de slesvig-holstenske Præster paa Tungen, lod de sig ikke sige to Gange. „Den er let at lokke, som efter vil hoppe". Man kan tænke sig, hvorledes den „fuldstændige Fremstilling" af Sprogforholdene gennem dette skønne Sammenspil mellem Over- og Underøvrighed kom til at tage sig ud.

For Exempel erklærede Pastor Hansen i Bov, hvor det danske Sprog hersker den Dag i Dag: „Forholdet mellem Danske og Tyske er som een til fireogtyve.

Rekorden sattes dog af Pastor Feddersen i Nørre Hagsted, et ialfald overvejende dansk Sogn *). Hans Svar er ligesaa klassiske som Amtmand Warnstedts Spørgsmaal. „Folketallet i Sognet", siger han, „er 885. Deraf er a) Tyske, 60 Hoveder, altsaa omtrent $^1/_{15}$; b) Friser, 6 Hoveder, altsaa omtrent $^1/_{150}$; c) Danske, der har nydt dansk Skoleundervisning i fremmede Menigheder og nogenlunde forstaar Skriftdansk, 5 Hoveder; d) tysk-frisisk-danske er de øvrige: de forstaar — paa faa Individer nær — ikke Højdansken og taler den end mindre; de har i umindelige Tider haft Tysk i Skole og Kirke og for Retten, ikkun læst og skrevet Tysk og bruger det ogsaa mer og mer i deres Samkvem. — Ikke en Hundrede-

---

*) en tysksindet Præst Jensen siger 1841 i sin „Kirchliche Statistik" om Sognet, at der mest tales Dansk.

del ($^{1}/_{177}$) af Indbyggerne er altsaa dansk". De „umindelige Tider", i hvilke Tysk ifølge Pastor Feddersen har hersket i Nørre Hagsted Skole, er — siden det 19. Aarhundrede; thi indtil den Tid var Sognets Skolesprog trods den gældende Skoleforordning faktisk Dansk. Men det bliver bedre endnu, naar vi erfarer, at Pastor Feddersen i et Brev har ytret til Slesvig-Holsteneren Dr. Clement *): „Omend der nu er en ikke ringe Forskel mellem vort fordærvede Dansk og Højdansken, saa er Afstanden mellem vort (eget) Folkesprog og det (høj)-tyske dog endnu større, og jeg er af den Mening, at et Barn, der fra dette Sogn kom i en dansk Skole, lettere vilde komme til at mestre det deri raadende Sprog end det tyske, om det kom i en tysk Skole". „Alligevel", tilføjer han, „maa der arbejdes henimod, at Tysken kommer til fuldt og frydeligt Herredømme".

Pastor Feddersen fik en Aandsfælle i Pastor Fr. *Petersen*, som efter Oprøret smædede Danmark og Danskheden i sine „Erlebnisse eines schleswigschen Predigers". Han erklærer S. 346: „Det danske Patois i Nordslesvig er, som indfødte Danske har erklæret mig, et Patois, der staar Dansken fjærnere end Tysken. Jeg er rede til at godtgøre dette." Det samme Sprogvidne havde tidligere skrevet til Hertugen of Augustenborg om et Blad „Lyna", der skulde startes: „Skal Lyna nytte vor Sag, maa det blive et Folkeblad. Men det bliver det ikkun, naar det taler *Folkets Sprog*, som nu i Nordslesvig *eengang er dansk*. Ikke idet vi ængstelig fastholder den sproglige Form, men idet vi paa Nordslesvigs Tunge taler for og om vort dyrebare Slesvig-Holsten, gavner vi dettes Sag". **)

---

*) offentligjort i Dr. Clement's Bog „Das wahre Verhältnis der süderjütischen Nationalität und Sprache", se Allen II, 368.

**) Allen, II, 330.

De nys nævnte Vidner er ialfald saa omtænksomme, at de ikke har afleveret deres selvmodsigende Vidnesbyrd i selvsamme Aandedræt. Men hvad skal man vel sige om den Adresse, som de slesvig-holstenske Embedsmænd under Oprøret indgav til den provisoriske Regering, og som meddeltes i „Schleswig-Holsteinische Zeitung“ 20. Marts 1849, se Allen II, 481. Den indlededes meget flot med den Oplysning, at „den nordslesvigske Folkestamme er en blandet saxisk-frisisk“, men derpaa skildres Punkt for Punkt de i Krigsaaret gjorte Erfaringer om Nordslesvigernes Sindelag, og der sluttes: „Dette er Forteelser, der ikke levner Tvivl om, at den danske Nationalitet er stærkt repræsenteret i Nordslesvig, og at den danske Sag her kan gøre Regning paa mange og inderlige Sympatier“.

Efter at Tyskland lykkelig og vel har faaet gennemført Sønderjyllands Annexion, skal der være indtraadt en Standsning i Tyskernes Tilvirkning af højvidenskabelige Annexionslærdomme. Den tyske Videnskab kom efter de store politiske Sejre ind i roligere Baner, arbejdede sig frem til Verdensry for sin Fortrinlighed paa alle mulige Omraader, saaledes bl. a. ikke mindst for sin nationale Uhildethed, sin enestaaende Ophøjethed over enhver politisk Tendens. Saaledes lyder i det mindste den almindelige Lovsang, og Tyskerne kan ogsaa godt selv selv se denne deres højtpriste Overlegenhed.

Historikeren Dietrich Schäfer udtaler sig derom i Skriftet „Das eigentliche Arbeitsgebiet der Geschichte“, Jena 1888, som er rettet mod den danske Kulturhistoriker Troels-Lund *). „Hvad historisk Viden-

---

*) Troels-Lund, „Om Kulturhistorie“, S. 8 (1894). Mærk ogsaa følgende Sætning hos Schäfer: „I vort, det nationale Statsdannelsens Aarhundrede, er det blevet til en Trossætning — men sikkert en urigtig — at enhver Nation ogsaa har Ret til at udgøre en national Stat“.

skab gælder, er vi nu stillede i Spidsen for Europa. Vore Udgaver af Kildeskrifter er blevne Mønstre for Fremmede. Historisk Kritik og Metode syntes man stundum kun at kunne lære i Tyskland." „I ingen anden Nation lever en saa dyb og almindelig Interesse for udenlandsk og almindelig Historie som i vor." „I Syssel med udenlandsk Historie kan ingen Nation blot tænke paa en Sammenligning med os. Den Fylde af dybt indgribende, strængt videnskabelige Arbejder af enten monografisk eller mere omfattende Karakter, som Tyskland har at opvise med Hensyn til fremmed Historie, staar simpelthen uden Sammenligning". „En Advarsel mod Chauvinisme finder sikkert mindre Anvendelse paa os end paa noget andet Folk".

Oldforskeren og Etnologen Gustaf Kossinna, som er vel kendt for sin nordiske Interesse, følte sig i 1896 kaldet til i den tyske Forsknings Navn at give de danske Fagfæller en direkte Advarsel („Indogermanische Forschungen" VII, 293): „Det er højst uheldigt, at den danske Forskning endnu stedse ikke kan undersøge de urhistoriske Forhold i Danmark og hele Germanien med uhildet Blik, men overalt indsnævres ved politiske Hensyn."

Danske Iagttagere vil maaske være noget mindre tilbøjelige til at falde paa Knæ for den tyske Videnskabs nationale Uhildethed, men een Ting skal vi villig indrømme, — „indsnævre ved politiske Hensyn" lader vor Tids tyske Videnskab sig skam ikke; det vilde det virkelig være Synd at sige den paa. Har den maaske en Stund deltaget i den „Fordøjelses-Pause", som Bismarck indvarslede efter 1870, saa er den nu atter rask og rørig paa Færde, annekterer over en lav Sko baade gamle og nye Folkeslag og lader sig ikke i fjærneste Maade genere

af saadanne „Indsnævringer“ som Hensynet til fredelige Nabostaters uforstyrrede politiske Tilværelse. Jeg skal nu nævne nogle Exempler, der viser, hvordan den grimm-müllenhoffske Tradition fortsættes ganske uforstyrret.

1880. Th. Mencke redigerer en ny Udgave af Spruners historiske Atlas, et Monumentalværk, der findes paa Læsesalen i de fleste større Biblioteker. At heri Jylland indtil det 7. Aarhundrede sættes som saxisk, er en saadan Selvfølge, at det knap er værd at omtale: det genfindes jo som den herskende Regel i alle tilsvarende tyske Værker, jeg har seet. Men forbløffende virker unægtelig den Sindrighed, hvormed Jyllands Ur-Saxiskhed „historisk“ kædes sammen med Nutiden. Lad os slaa op hos Spruner-Mencke og se, paa hvor mange Kort indtil 1864 enten hele Jylland eller ialfald Dele deraf er afsat med samme Farve som de tilstødende Dele af Tyskland. Vi vil da notere følgende Kort: Europa Aar 476—493, 560, 768—814, 962, 1190; Frankrig 768—900, 843, 870; Normanner 7.—12. Aarhundrede; Skandinavien til 1397; Danmark i Middelalderen; Nordalbinger; Tyskland 900—1137, 1492—1618, 1618—1648. Med samme Farve som Danmark og adskilt fra Tyskland staar hele Sønderjylland tidligst ved Aar 1293 og uafbrudt først efter 1648. Paa Kortene 1492—1618 og 1618—1648, altsaa i halvandet Aarhundrede, er hele Danmark afsat med saadan Farvelægning, at det maa opfattes som en Provins af Tyskland. Lad os nu se bort fra Tiden før 700, hvor det meste er Sagn og saaledes tillader et vist Spillerum for de jysk-ursaxiske Fantasier. Lad os holde os alene til den fuldt historiske Tid, — vi naar da paa Grundlag af Spruner-Mencke frem til ret overraskende Resultater. Der har hersket Union mellem Tyskland og Dele af Sønderjylland i henved 1000 Aar,

nemlig fra ca. 700 til 1648; denne Union har naaet Toppunktet mellem 1492 og 1648, da hele Danmark var tysk; og forbundet med et fra Tyskland skilt Danmark har hele Sønderjylland kun været i 200 Aar, nemlig fra 1648 til 1864. Undersøger vi nærmere, hvordan det forholder sig med den spruner-menckeske Bro mellem Urtid og Nutid, opdager vi omsider en lillebitte Notits paa Tysklandskortet fra 900—1137; der staar paa Landet mellem Slien og Ejderen: „tysk fra 934 til 1027". Aar 934 skal Henrik Fuglefænger nemlig i disse Egne have oprettet et tysk Markgrevskab, ifølge en Efterretning, som alene findes hos Adam af Bremen. Det nævnes aldrig siden; atter og atter fremtræder de Danske som herskende indtil Ejderen, indtil enhver Mulighed for Markgrevskabets fortsatte Tilværelse afskares selv paa Papiret, dengang Kejser Konrad 1027 udtrykkelig opgav alle Krav om Herredømme nordenfor Ejderen. Og dette Papirs-Markgrevskab med allerhøjest 93 Aars Varighed er hos Spruner-Mencke blevet til et tusindaarigt Rige, medens det udelte Sønderjyllands tusindaarige Forbindelse med Danmark er bleven reduceret til 200 Aar!

1881. Karte der kgl. preussischen Landes-Aufnahme; die Herzogtümer" (findes paa det kgl. Biblioteks Læsesal). Dette Værk fører Stednavnenes Fortyskning over paa kongerigsk Grund. Ikke blot udelades den danske Navneform ved „Ripen" og „Fünen" samt ved de allerede tidligere officielt fortyskede Bynavne i hine slesvigske Sogne, der 1864 blev afstaaede til „Jylland" (for at tale med Dr. Daniel, se nedenfor). Men der fortyskes ogsaa over en lav Sko i de oprindelig nørrejyske Grænsestrøg og paa Fyn og Laaland. F. Ex.: Wacht B., Vogelkoje, Vogelsand, Paradies paa Fanø, Weeserbank, Kaufmanns Sand, Klyngwese Sand, Wognsbøl, Sønderwang, Nørwang ved Esbjerg, Gredstedt, Weien

ved Kongeaaen, Woldby, Füns (Føns), Fünens Wig, Ackerup, Lyckevalg, Nylycke, Westersio, Wragegaard, Westerhoved, Wintergaard, Smedebacke paa Fyn, Widsö, Snorlücke, Albertslücke paa Ærø, Güldenberg, Weileby, Dragsmünde paa Laaland. Ialt har jeg paa Bladene Nr. 5, 6, 7, 11, 24, 40 noteret ca. 60 Fortyskninger paa kongerigsk Grund. Heri har jeg endda ikke medregnet forskellige tyske Skrivemaader og stedmærkende Tillægsord eller Fællesord, der gennemføres konsekvent, saasom de Hundreder af ä for æ (kun et Par Gange ved „Fejltagelse" ae), Oster, Wester, Norder, Süder, Krug, Schule, Schmiede, Arbeiterhaus, Hegereiterei (Skovriderhus), Schanze, Zgl. (Ziegelei), Wig, Föhrde osv. Ejendommeligt er det, at de nævnte tyske Tillægsord og Fællesord forekommer meget hyppigere i Jylland og paa Vestfyen end ved den østligere Kyst og i Fyens Indre, hvor man endog er saa liberal at taale et Par danske Istedtrædere, saasom „Faaborg Fjord, Landingssted, Arreskov Sø, Skovfogedhus". Man kan daarlig vægre sig ved det Indtryk, at de fortyskede Egennavnes og tyske Stedmærkningers Ophobning i Jylland og Vestfyen er skeet med Flid, for at give disse Grænsestrøg en tysk Fernis.

1886. W. Seelmann offentliggør i „Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung" en Række ætniske Undersøgelser med Titler som f. Ex. „Die Bewohner Dänemarks und Schonens vor dem Eindringen der Dänen". Man finder dem citerede med fuld Honnør i forskellige tyske videnskabelige Værker, f. Ex. i Bremer's „Ethnographie der germanischen Stämme" (Paul's „Grundriss der germanischen Philologie", 2. Udg. Bd. III, 918). Af Seelmann bliver den müllenhoffske Rekord afgjort slaaet: som man vil kunne ane af ovennævnte Titel, tilkender han ganske rolig Urtyskerne hele det gamle danske Omraade, Skaane og Halland medregnet,

og under denne Proces farer han meget flot frem mod det geografisk-historiske Kildestof, — flytter, hvad der ikke passer ham, og tildigter, hvad han savner. F. Ex. arbejder han med en gammel Stamme Charuderne, som af Geografen Ptolemaios i 2. Aarh. efter Kr. ganske umiskendelig er aftegnet paa Kortet over den kimbriske Halvø, og som man ellers har ment at genfinde i det jyske Landskab Harsyssel, ældre Harthe Syssel. Denne Stamme, hvis Navn Seelmann udleder af oldtysk Charud, Hart „Skov“, bliver nu paa Trods af det gamle Korts Vidnesbyrd flyttet over paa Sjælland (S. 34). Endvidere finder Seelmann hos Romeren Plinius omtalt et „vældigt Bjærg“ (mons) ved Navn Saevo i Nærheden af den kimbriske Halvø. Dette Bjærg kan ifølge Seelmann S. 36 ikke være noget rigtigt Bjærg, men maa være den flade Ø Sjælland, og Navnet Saevo kan heller ikke være det rigtige Navn, men maa forbedres. „Sikkert er det, at dette Bjærgland ikke kan have heddet slet og ret Saevo, thi Saevo vil sige „Sø“; det maa have haft et Navn, hvis første Del var Saevo, mens den anden gengives ved „mons“. Sjælland indehavdes, som vi før saa, af Charuder; Charud vil sige „Skov, Bjærgskov“. Sjællands gamle Navn maatte herefter have været Saevocharud“. — Det fremstilles derpaa, hvordan det for Danskerne uforstaaelige Saevocharud = „Søskov“ senere blev ændret til „Sjølund“ og derpaa videre forvrængedes til Sjælland. — Jeg troer ikke, jeg har sagt for meget, naar jeg hævdede, at Seelmanns Fantasi her slaar enhver Rekord. Man forstaar nu ligesom bedre, hvordan det kunde gaa til, at Blichers Hartgrebeshøj blev til Lushøj. Hart = Skov: Skov = Lund, siger Lundgrebeshøj; ved Forvrængning udskydes n d g r e b e, ergo Hartgrebeshøj = Lundgrebeshøj = Lushøj. Quod erat demonstrandum. — Til Vidnesbyrd om Danmarks Urtyskhed bruger Seelmann især Sted-

navnetypen -lev, som han genfinder i de nordtyske Navne paa -leben, f. Ex. Eisleben. Ved Hjælp af Vikingernes Stednavne udenfor Danmark faar han i en Haandevending „godtgjort“, at denne Type umulig kan være dansk, og da den nu er bleven herreløs, erklærer han uden lang Snak, at den maa tilhøre en oldtysk Stamme Varnerne. Deres Spor paaviser han saa ved Hjælp af Lev-Navnene. I hans Exempelrække pranger bl. a. Skarrek-lev i Nordjylland; enhver Sprogkyndig vil øjeblikkelig se, at Skarrek er umuligt paa Dansk, og følgelig kan Navnet vel ikke godt være andet end varnisk. Det er blot mærkeligt, at Seelmann, siden han nu eengang var i det Nabolag, har glemt at medtage Svink-løv, hvorhen Varnerne paa deres Vandring sagtens i et Svinke-Ærinde er kommet løbende. Endvidere kunde han jo dog have forfulgt dem endnu langt videre, end han har gjort: gennem Randk-leveskaaret paa Bornholm og Krogk-leven i Norge helt op til Spitzbergens Nabolag; det laa dog egentlig nær nok at formode, at Var-dø-hus røbede os det Sted, hvor Varnerne havde fundet Døden og det sidste Hvilested, — Fred med deres Støv! — Blandt Seelmanns Exempler paa urvarniske Bosættelser i Jylland er der eet, der er særlig klassisk; det er Villabyen Wassersleben eller Waschersleben, som ligger ved Bunden af Flensborg Fjord, og som synes at spille en viss Rolle for Seelmann ved Fastsættelsen af Varnernes Grænse mod Anglerne (S. 19). Her er det virkelig aldeles utvivlsomt, at vi har med et udansk Navn at gøre, thi paa Dansk hedder Stedet helt anderledes, — det bærer det alt andet end poetisk eller urgermansk klingende Navn „Sosti“. I Hr. Seelmanns Aand maa vi vel formode, at en varnisk Høvding ved Navn Wasserhari eller Waska-bjørn her har grundet sig et Herresæde omkring det 18de Aarhundrede før Kristus. Og deri tager vi heller ikke stort fejl. Kun nogle faa Enkelt-

heder maa rettes: Wasserslebens Navngiver var saaledes ikke en varnisk Høvding Wasserhari eller Waskabjørn, men derimod kgl. dansk Konferensraad Wasserschlebe, og det 18. Aarhundrede, hvori han levede, var ikke før, men efter Kristi Fødsel. Dog, det er for Hr. Seelmanns Argumentation vist ret ligegyldigt; „so was geniert einen grossen Geist nicht“ *).

1887. Fr. Kluge, en meget agtet Sprogforsker, udgiver Bogen „Von Luther bis Lessing“. Heri findes et Sprogkort, som omhyggelig viser en hel Række gamle og nuværende Sproggrænser: Tyskens nuværende Grænse mod Polsk, Vendisk og Fransk, — Grænsen for de Omraader, hvor der taltes Vendisk i 16.—18. Aarhundrede; Grænsen mellem Høj- og Nedertysk. Men een Ting glemmer Professor Kluge: Grænsen mellem Tysk og Dansk! Hvad der ligger nordenfor Flensborg sættes ganske roligt som tysktalende! Se min Artikelrække „Dansk og tysk Sandhedskærlighed“ i „Hejmdal“ 17. Decbr. 1908, „Flensborg Avis“ 18. Decbr. 1908.

1891. En meget agtet tysk-østrigsk Sprogforsker erklærer uden nærmere Paavisning i „Zeitschrift für deutsches Altertum“, at Danmarks Sprog i det 3.—4. Aarhundrede efter Kristus var anglofrisisk.

1894. Dr. Gerland redigerer en ny Udgave af Berghaus' „Statistisch-physikalischer Atlas“, ligesom Spruner-Mencke's Atlas et Værk, der findes paa Læsesalen i de fleste større Biblioteker. Heri findes bl. a. et Sprogkort over Nutidens Europa, og det sætter det tyske Sprogs Nordgrænse — ved Kongeaaen!! Jfr. min ovennævnte Art. „Dansk og tysk Sandhedskærlighed“.

1894. Rud. Kögel, en meget agtet Sprogmand, udgiver en tysk Literaturhistorie. Heri kaldes den nord-

*) Jfr. min Afhandling: „Var Anglerne Tyskere?“, Sønderjydske Aarbøger 1900, S. 17.

slesvigske Guldhorns-Indskrift uden videre for „anglofrisisk“, og der siges (156) om Beovulfs-Kvadets Skjoldung-Daner paa Sjælland, at de ikke var rigtige Daner, men Anglofriser. Andetsteds kaldes Anglofriserne for Tyskere.

1896—1907. August Sach udgiver „Das Herzogtum Schleswig in seiner ethnographischen und nationalen Entwickelung“, to Bind, tilsammen 824 Sider; Udgivelsen er fremmet af Landsdirektoratet for Provinsen Schleswig-Holstein og af Provinsial-Landdagen; tredje Afdeling er tilegnet „Dem deutschen Verein für das nördliche Schleswig“, en Filial af den „altyske Forening“ Jfr. J. Lindbæks Recension, Sønderjyske Aarbøger 1903, 111. Gennem hele dette Værk gaar som en rød Traad Forfatterens Stræben efter at vise, at der mellem Jyderne og de Ødanske ligger en skarp Kløft. I,10 ff. „Ganske vist forekommer Navnet Danske i ældre Tid om Indbyggerne nordfor Ejderen; men altid maa det da forstaas i samme Mening som hos Jyderne norden Aa og vil kun kendemærke dem som Undersaatter af det danske Rige; i national Mening har Hertugdømmets Indbyggere, for saa vidt som de taler den vestjyske Mundart, aldrig kaldt sig Danske“. III,4 ff. citeres Allens og Molbechs oprindelige Mening, at Jyderne fra først af var en saxisk Stamme. „Den danske Digter Blicher mente endog, at hvis en Kjøbenhavner pludselig med et Luftskib dalede ned i Agger ved Limfjordens Vestmunding og mødte Indbyggernes fremmedartede Dragter og Ansigter og Sprog, saa maatte han tro, at han var i et fremmed Land. Medens L. Varming (1862), der først underkastede det jyske Folks sproglige og historiske Stilling en videnskabelig Undersøgelse, ligesaa afgjort indrømmede Jyskens Slægtskab med Vestgermansk, som han iøvrigt understregede dets nordiske Karakter, har den nyere danske Sprogforskning med Opbydelse af al mulig Lærdom

stræbt at bortforklare dette vestgermanske Element i Vestjysk og selv at gøre Jyderne til en dansk Folkestamme med en dansk Mundart. De danske Forskere forglemmer her, at det nuomstunder ikke falder nogen tysk Lærd ind at nægte Vestjyskens nære Slægtskab med Ødansk paa væsentlige Punkter; det var derfor meget ønskeligt, om de ligesom de ældre Fagfæller kunde formaa sig til hellere at indrømme Vestjyskens nære Slægtskab med Vestgermansk paa visse vigtige Punkter end stadig paany at gøre forgæves Forsøg paa at løse denne Gaade i dansk Retning". (S. 11). „Er det nu efter min Mening en forgæves Stræben, fuldstændig at ville nægte den jyske Stamme en selvstændig Nationalitet („Volkstum") i ældre Tid og at gøre den til en dansk Stamme, saa er det ligeledes i Modstrid med den historiske Overlevering, hvis man vilde nægte, at Jyderne ikke skulde have gjort sig denne Modsætning til Ødanskerne klar, trods det, at de tidlig havde mistet deres politiske Selvstændighed og fra gammel Tid stod under dansk Herredømme. „Juti rebellaverunt" (Jyderne gjorde Oprør), saaledes toner det igennem Middelalderens danske Historie indtil Midten af det 16. Aarhundrede. Først efter Jyskens gradvise Tilbagetræden og omsider fuldstændige Forsvinden fra Literaturen og det officielle Sprog, ved det danske Literatursprogs Indtrængen i Forvaltning, Ret, Kirke og Skole, med ét Ord: det jyske Sprogs Nedsynken til en slet og ret Mundart, er den gamle Modsætning tilbagetrængt, selv om den endnu den Dag idag ikke ganske er svunden bort fra Folkefølelsen". I Tilslutning til den her givne Fremstilling gennemfører Sach i sit Værk en ejendommelig „Forbedring" af forrige Tiders Sprogbrug: næsten overalt, hvor man tidligere uden Vaklen kaldte Jyderne Danske og deres Sprog dansk, citerer Sach disse Udtryk i

Gaaseøjne, og mangen Gang forklarer han dem yderligere ved en tilføjet Parentes; f. Ex. I, 297—298 gloser han 4 Gange „Dansk“ med „Jysk“. Han selv bruger naturligvis om Jyder og Jysk aldrig Udtrykkene Danske, Dansk.

1899. O. Bremer skriver et Afsnit „Ethnographie der germanischen Stämme“ i Paul's „Grundriss der germanischen Philologie“, et Monumentalværk, der bruges overalt, hvor man studerer gotiske Sprog. Heri siges der S. 835 ff., at Danmarks ældste Runeindskrifter — maaske ogsaa Guldhornsindskriften — tilhørte Anglofriserne, og at disses Sprogomraade strakte sig til de danske Øer. Jfr. Wimmers Kritik, „Haandbog i det nordslesvigske Spørgsmaal Historie“ S. 38 samt min Recension af Andr. Hansens „Landnåm i Norge“, i „Danske Studier“ 1906 (S. 45).

1903 (eller 1904). Prof. S., en kendt tysk Etnolog og Tidsskriftudgiver, holder ved et Feriekursus for Udlændinge en Forelæsning over tyske Stednavne, hvoraf Tilhørerne faar den Forestilling, at „tyske“ Stednavnetyper strækker sig lige op til Skagen. Da det senere kommer paa Tale blandt Tilhørerne, ytrer en svensk Docent, at „naar Prof. S. har sagt det, maa det være rigtigt“. Paa en Forespørgsel fra mig har Professoren ganske vist svaret, at hans Tilhørere har misforstaaet ham.

1908 (paa Titelbladet staar 1909). K. Haff udgiver et Værk „Die dänischen Gemeinderechte“, der helt igennem bygger paa den sach'ske Forudsætning, at Jyderne er noget meget forskelligt fra de øvrige Danske. S. 109. „Hidtil drog man udaf Sprogforskellen mellem Jysk og Sjællandsk Slutninger om en Forskellighed mellem de to Folk (saaledes Otto Bremer). En yderligere Godtgørelse af denne Opfatnings Rigtighed turde ligge i den af mig opdagede Forskel mellem Markforfatningerne i

begge Lande. Endelig fortjener det at fremhæves, at ligesom det sjællandske Sprog stemmer mere med Svensk, saaledes fremviser den sjællandske Markfællesskabsforfatning større Lighed med Sverrigs". Vedrørende de af Hr. Haff gjorte „Opdagelser" kan der henvises til den af Prof. Steenstrup givne Kritik, „Historisk Tidsskrift", 8. Række, 2. Bd.

1908. K. Rhamm udgiver „Urzeitliche Bauernhöfe im germanisch-slawischen Waldgebiet" (2den Afdeling af „Ethnographische Beiträge zur germanischen Altertumskunde", et tusendsidigt Værk). Heri sætter han S. 550 en Note, der omtrent gentager Grimm's ovenfor citerede Paastande om Jyderne: „Tidligere var det Mode at spotte den plumpe Jyde som Landets Bøotier, og han var en staaende Figur i Lystspillene. Først nutildags, da man har Brug for Jyderne overfor Tyskerne, er de forfremmede til vaskeægte Danske, hvad de aldrig har været".

Hvor meget eller hvor lidt politisk Tendens der ligger i hver enkelt af de citerede Ytringer, skal jeg her ikke drøfte. Jeg tvivler ikke paa, at intet ligger f. Ex. en Mand som den nævnte Tysk-Østriger fjærnere end politisk Tendens, og saadan kan det gaa med mange andre af de Forskere, der hylder Læren om Danmarks anglofrisiske Urnationalitet. Men alligevel kan han og hans Lige ikke erklæres for sagesløse. De er nemlig altfor højt hævede over Tendensen, — saa højt, at de ligefrem ignorerer dens Tilværelse og føler sig ganske ansvarsløse overfor den. I denne olympiske Ophøjethed tumler de med Gisninger om Folk og Sprog, som var det Tinsoldater. Og hvad Videnskabsmanden udslynger

som Gisning paa maa og faa, det opfanges af den andægtig lyttende Hob som videnskabelig Kendsgærning, — paa Videnskabsmandens Autoritet vover ingen at tvivle — og udnyttes af den dertil indrettede Populærvidenskab uden Skrupler i Politikens Tjeneste. Denne praktiske Frugtbargørelse bliver det sikreste Resultat af alle slige videnskabelige Luftkonstruktioner, og overfor den er det i Virkeligheden fuldstændig ligegyldigt, om deres egentlige Ophavsmænd har været aldrig saa tendensfrie; ja, i Tendensens Tjeneste kan den oprindelige Tendensfrihed ovenikøbet til Tider spilles ud med ikke ringe Virkning. Dertil kommer nu en Gruppe Videnskabsmænd af andet Snit end de førnævnte, — en Gruppe Tendensmagere af det reneste Vand; en saadan er f. Ex. Dr. Gerland med sin forlods Fortyskning af Nordslesvig indtil Kongeaaen; en saadan er Spruner-Mencke med sin mildest talt mærkelige Fremstilling af Danmark som tysk Provins etc.; en saadan er endelig K. Rhamm med sin Erklæring, at Jydernes Danskhed er et splinternyt Paafund, dikteret af tyskfjendtlig Politik.

Jævnfør Dr. phil. P. Munch's Dom om tysk Historieskrivning, „Sønderjydske Aarbøger“ 1899, S. 82. Paafaldende naivt partiske er de tyske Historikere, naar det gælder de nationale Stridsspørgsmaal, siger Dr. Munch. „Al tysk Historie efter 1864 og 1870 er Sejrherrens Historieskrivning, præget af den besynderligste Tro paa egen Ret og egen Fortræffelighed, af den usvigeligste Tillid til, at Tyskerne, — eller vel rettere den Gruppe af Tyskere, vedkommende Forfatter tilhører, — altid har haft den hele Ret: enhver Evne til ædruelig Selvvurdering er efter Sejren forsvundet af tysk Historie. Det gælder store som smaa, Mænd af første Rang som Treitschke og Sybel lige saa godt som de smaa, og saa stærkt træder denne Kritikløshed frem, at det ved Læsningen

uvilkaarligt virker paa os som Udtrykket for en Naivitet, udsprunget af et i en vis Forstand lavere Dannelsestrin. Der gives forskellige Grader i Partiskheden, men Undtagelser findes næppe“. Denne Dom faar staa for Dr. Munchs Regning; man tør vel gaa ud fra, at han i Kraft af sin Radikalisme ikke vil være tilbøjelig til at se meget sortere paa Tyskerne, end han kan forsvare.

Altsaa: vi har paa den ene Side saadanne Videnskabsmænd, som i deres ophøjede „Uhildethed“ og Sorgløshed intetanende smedder Annexionspolitikerne Vaaben til Brug mod det danske Statsomraade; vi har paa den anden Side saadanne Videnskabsmænd, som smedder den samme Slags Vaaben med det fuldeste Overlæg, misbrugende deres Autoritet paa en Maade, som ingen skulde tro mulig i et for sin videnskabelige Uhildethed saa højtprist Land. Under saadanne Omstændigheder kan man ikke undre sig over, at Annexionslærdomme i lavere tyske Sfærer skyder frem som Paddehatte.

Den nypreussiske Rigshusholdning giver denne Aands-Avl rigelig Gødsel. Videnskabelig Uhildethed kan være godt nok paa de højeste Steder, men for Folket duer den ikke; til Folket bør den videnskabelige Sandhed kun naa gennem den dertil indrettede kejserlig-kongelige Populærvidenskab, den „gesinnungstüchtige“, som det hedder paa sin Regerings-Tysk. Vi skal nu se lidt paa, hvordan „Sandheden“ i denne Servering kommer til at tage sig ud.

Hvad Jakob Grimm er for Annexionslærens Højvidenskabelighed, det er Dr. Hermann Adalbert Daniel for dens Populær-Videnskabelighed og folkeopdragende Mangfoldiggørelse. Han var Inspektor ved det kgl. Pædagogium i Halle, titulær Professor, en flittig og frugtbar Forfatter, from og lærd, Teolog og Geograf paa samme Tid. Han har udgivet dels Særskildringer

paa Tusender af Sider, dels smaa Almueskole-Geografier, der naaer op til ca. halvtredje hundrede Oplag. Jeg skal her give nogle Uddrag af hans Værk „Deutschland nach seinen physischen und politischen Verhältnissen geschildert“, 4. Udg. Leipzig 1873, to Bind, tilsammen over 1500 Sider.

Bind I, den fysiske Geografi, giver i sine første Kapitler en Skildring af Tysklands verdenshistoriske Mission og Tyskhedens Herlighed, ret holdt i den salvelsesfulde, opbyggelige Teologstil, der er saa typisk for visse tyske Folkeopdragere. S. 19: „Tyskland er Landet i Midten, Europas Hjærte“. „Farligt for Ingen, velgørende for Alle“. Tyskland er Europas Hjærtelag („Gemüt“), har historisk en udjævnende og mæglende Natur, ligesom det i alle sine Naturformer iagttager et Præg af smukt Maadehold. . . Men er nu Europa Forbindelsesleddet til alle øvrige Verdensdele, saa fremtræder Tyskland som vor Planets Midt- og Hjærteland og har dermed et Kald til Universalitet. . . „Som Hjærtet trænger til hele Legemet“, siger G. Funke, „saaledes trænger Tyskland til hele Verden“, men med samme Ret tilføjer Kopp: „Som Legemet har sit Livspunkt i Hjærteslaget, saaledes har hele Verden faaet sit geografiske og historiske Enhedspunkt givet i Tyskland“. „Hvor vigtigt for Europa, hvor vigtigt for Verden, at Hjærtet er sundt“. S. 45: „Hvad der i den tyske Karakter endnu nutildags er Lys, det er i kristelig Omdannelse reddet over fra Urtiden. I Sammenhæng med den gamle Ejendommelighed staar den dybere Opfattelse af alle menneskelige og guddommelige Ting, der overhovedet udmærker Tyskeren. Tyskland er det forjættede Land for Spekulationen, for Videnskaben, der for sin egen Skyld finder talrige Dyrkere. Rougemont kalder Tyskland det fortrinsvis kristelige Land. Fremfor alt har Tyskland taget det al-

vorligt med det hellige. Trods alle mod gammel Tugt skadelige Indflydelser har Tyskeren vedligeholdt en dyb Følelse for Ære, Ret og Sædelighed. En lastefuld Tysker f. Ex. føler Samvittighedens Brod ganske anderledes end den tøjlesløse Romaner. Tyskeren mister ikke den Følelse, at alt saadant er i Modstrid med hans egentlige Væsen. Og denne Folkets alsidige Dygtighed skinner igen i ejendommelig Farvning i dets forskellige Køn og Alderstrin: den tyske Mand er fuld af Djærvhed og Troskab; den tyske Yngling, i sin ydre Optræden ofte kantet og indesluttet, men med Marv i Knoglerne og Hovedet fuldt af Idealer, Hjærtet paa rette Sted; den tyske Husfrue, en Juvel blandt alle Kvinder paa Jorden; den tyske Ungmø som en Blomst saa huld og skøn og ren; det tyske Hus, et Hus fuldt af Tugt og Alvor og tillige et Fristed for fortrolig Hygge".

Altsaa: dybere Opfattelse af alle menneskelige og guddommelige Ting, Kristelighed, Hellighed, Ære, Ret, Tugt, Alvor, Samvittighedsfuldhed, Videnskab for Videnskabens egen Skyld, — alt dette er givet til Tyskerne i rigere Maal end til nogen anden Nation. Efter denne Fanfare vil Læseren vist være noget spændt paa et erfare, hvorledes den tyske Samvittighedsfuldhed og Videnskab for Videnskabens Skyld praktiseres af Dr. Daniel selv. Vi har ikke nødigt at lede langt; de halvandettusende Sider er fra Ende til anden spækkede med Exempler.

Hør nu, hvordan Jylland omtales (eller underforstaas) i det allerførste Afsnit, det, der skildrer Tyskland efter dets „naturlige Grænser".

S. 2. „De nordlige Have, der afgrænser Tyskland, adskilles fra hinanden ved den kimbriske eller jyske Halvø, et Forland for det tyske Lavland, desuden ved den danske Øgaard. Nordsøen eller det Tyske Hav skyller mod Tyskland fra Calais til Lillebælt paa en

Strækning af 270 Mile". (Her medindfattes altsaa stiltiende Jylland i den tyske Kyststrækning).

S. 4. Umiddelbart efter Omtale af den „desværre af Britterne indtagne Klippe Helgoland" hedder det: „nord for Elb-Mundingen tager den jyske Halvø fat. Kysten strækker sig 50 Mil nordpaa til Roshage". Derpaa følger en halv Snes Linjer med Opregning af Navne paa Øer og Smaa-Halvøer, deriblandt 8 nørrejyske.

S. 6. 20 Linjer om Jylland.

S. 7. Kysten mellem Roshage og Skagen lige overfor Norge. „Nordsøens Afsnit ved denne jyske Kyststrækning hedder Kattegat; det er ved Skærene paa den svenske Kyst og Sandbankerne paa den jyske indskrænket til et smalt Farvand". S. 8 omtales atter den norske Kyst. S. 13 siges der, at Østersøens smalleste Snævring er mellem Darser Ort og Falster (NB. her siges ikke: den danske Kyst).

S. 8. 7 Linjer om Bælterne. Sjælland, Fyen, Langeland nævnes. „Lillebælt mellem Fyen og den jyske Kyst".

S. 8—9. 10 Linjer om Jylland. „Kolding Fjord skiller Jylland fra Slesvig. Paa et Kort fra 1552 skiller et bredt Farvand Jylland og Slesvig fra Ribe til Kolding".

S. 17. „Tysklands nordligste Punkt er Skagens Horn".

Hertil under Skildringen af „Tysklands Jordbund" S. 455, Afsnittet „Landet ved Nedre-Weser, Aller og Leine": „I Holsten og Slesvig svært Marskland, paa den jyske Kyst tørt Sand med Strandsøer og Aaer („Aaen"), der kommer ned fra Landryggen".

S. 465—66. Afsnittet. „Den nordlige Del af Ryggen i Holsten, Slesvig og Jylland". 15 Linjer plus en hel Side, mest Petit, om Jyllands Natur.

Der nævnes „Himmelsberg, westlich von Arhuus"; nordenfor „Lymfiord" . . „der jütische Berg". „Med

Sandbjærgene ved Skagen ender den uralsk-baltiske Ryg". „I det Slesvigske . . Skamlingsbanken, nu jysk. Paa tysk Omraade . . Hüttener Berge".

Omtalen af Jyllands Nationalitet indskrænker sig i hele første Del (480 Sider) til to eller tre Steder.

S. 18, ved Omtalen af Tysklands samlede Sprogomraade: „Fra det kuriske Haff dannes Grænsen af Østersøens Sydkyst og senere af Nordsøens, med Afbrydelse af Kassuberne i Pommerns nordøstligste Krog og af Danskerne i Nordslesvig og i Jylland. Sydfor Jylland dannes Grænsen af en Linje mellem Graasten ved Flensborg Fjord og Tønder".

S. 35, ved Omtalen af de tyske Stammer: „Ingævonerne . . . strakte sig ind i den kimbriske Halvø (Jylland)".

Til Sammenligning med, hvad der ved Omtalen af Sønderjylland udtrykkelig siges, bør man lægge Mærke til, hvad der ved Omtalen af det tyske Statsomraades Folke-Elementer bliver fortiet.

Det paagældende Afsnit strækker sig fra S. 47 til S. 70. Herunder omtales S. 64 talrige slaviske Stammer: Kassuber, Polakker, Hanaker, Sorber, Tjekker, Winder, smaa fraspræengte slaviske Rester ved Eger, i det altenburgske, ved Drømling i det lüneburgske (de sidstnævnte Rester er forlængst germaniserede. G. S-e). De enkelte slaviske Egnes Germanisering omtales forskellige Steder. Paa S. 64 omtales endvidere de romanske Folk: Franskmænd, Walloner i Belgien og i Eifellandet, Rætoromaner eller Ladiner i Alperne. Endelig omtales Jøder og Zigeunere. Af gotiske Folkeelementer nævnes en hel Række: S. 51 Angelsaxer, Hollændere, Flamlændere, alle udgangne af Tysklands Moderskød; S. 65 flamske Kolonister, som er bosatte i Tyskland, og som ved Jüterbogk endnu vedligeholder deres gamle Sprog; S. 66 Friserne.

Der siges, at Oldfrisisk er et uddødt Sprog, og at Nyfrisisk tales bl. a. ved Husum, Tønder og paa Sild; dets Vedligeholdelse af mærkelige, oldfrisiske Sprogformer omtales. Naar vi er naaede saa vidt som til Sønderjylland, venter vi ganske naturlig at høre noget om det til Friserne grænsende danske Folkeelement; ialfald venter vi et Par Ord om de saakaldt „ingævoniske“ Angler og Jyder, men herom mæles der paa dette Sted ikke et Ord.

Mere faar vi at vide i den politiske Del.

S. 1025. „Kongerigets (Danmarks) Indbyggere tilhører nutildags ganske afgjort een Nationalitet, den danske“, og under denne nævnes ogsaa den jyske Mundart. Men lige forud siges der, S. 1023, efter Omtale af de keltiske og finske Urindbyggere: „Til Øerne i Bælterne indvandrede i 5. Aarh. efter Kr. de Danske, af gotisk Stamme. Den jyske Halvø indehavdes derimod af Fastlands-Germanerne, sidst af de til Saxerstammen hørende Angler og Jyder. Først Udvandringer gav det danske Element Overvægten i Jylland og i Nordslesvig. Dog skelnede man endnu længe Vestdanskerne fra de egentlige Danske“. Derpaa skildres Tyskhedens politiske og kulturelle Erobringer i Danmark. „De jyske Bispedømmer skylder Kejser Otto deres Indstiftelse. Stæderne blev i Jylland og Slesvig ganske dannede efter tysk Mønster, og det indvirkede ogsaa paa Øerne. Mange tyske Haandværkere bosatte sig i Stæderne“. S. 1025 nævnes hollandske Kolonister paa Amager og den sydsjællandske Kyst samt rinlandske Kolonister paa den jyske Hede. S. 1030, Note: „De jyske Bynavne forekommer hos vore ældre Geografer næsten alle ogsaa i germaniserede Former, saasom: Alburg, Wiburg, Arhausen osv.“

Udtalelserne om Jyllands Nationalitet er her maaske endnu ikke tilstrækkelig tydelige, men til Gavn og Glæde

for de mere kundskabs-tørstige gives der da ogsaa grundig „Oplysning“ paa S. 390.

„Nordfor Flensborg hører hos Landboerne det tyske Sprog op. Men hvad der her i Nordslesvig tales af Landfolket, er vidt fjærnet fra at være rent Dansk; en Dansker har Møje med at forstaa det. Før Fyrrerne vilde dansk Hovmod ikke lade dette platte Miskmask gælde for Dansk; nuomstunder ganske vist, for at godtgøre den danske Nationalitet, finder det Naade. Adolf Schmidt, (Schleswig-Holsteins Geschichte und Recht) siger: „Det platdanske Kaudervælsk i Nord- og Østslesvig, — saare langt fra at være et Vidnesbyrd om dansk Nationalitet —, er tværtimod i sin Ejendommelighed et Vidnesbyrd om tysk Afstamning ogsaa hos denne Del af Indbyggerne. Thi, selv om det er dansk efter Ordforraadet, er det efter Grammatiken tysk, spækket med mange tyske Udtryk og Vendinger, og efter Udtalen anglisk. Ja selv dybt ind i Jylland*) er i den danske Mundart Indbyggernes oldgermanske Afstamning kendelig, og i den uhildede Tid var der endogsaa en dansk Sprog- og Historieforsker (Molbech), som gjorde opmærksom paa, at der igennem hele Jylland løber et Sprogskel, saaledes, at det danske Sprog kun hinsides dette Skel hviler paa skandinavisk Grammatik, medens det paa denne Side af Skellet hviler paa tysk Grammatik“.

Hvad bliver nu den politiske Lære, som Dr. Daniel drager af Geografiens, Sprogets og Historiens Vidnesbyrd om Tysklands nordlige Naboer? Derom faar vi al ønskelig Oplysning i Indledningen til hans politiske Geografis tiende Kapitel, som hedder „Tyske Udenstater“ („Aussenstaaten“), og som omfatter Svejts, Belgien, Nederlandene, Luxemburg og Danmark.

---

*) fremhævet af mig. G. S-e.

„Da vi havde afsluttet anden Del af vort geografiske Værk“, siger Dr. Daniel, „og angav Tyskland som Indholdet af det tredje, blev vi opskræmte ved den Forespørgsel, om da den fuldstændige Udeladelse af de ovennævnte Stater ganske og aldeles var undgaaet Forfatteren. Det foreliggende sidste Afsnit af vort hele Værk giver Svaret. Hine Lande kan kun skildres som staaende i Forbindelse med Tyskland, som Tysklands Udenstater. Bortseet fra ringe Dele af Svejts, fra Færøerne og Island, ligger disse Stater indenfor vore naturlige Grænser, og deres Indbyggere er Folk af tysk Stamme. De har alle tidligere hørt til det tyske Rige eller har været lehnspligtige dertil“. (Jfr. den historiske Oversigt i II (5. Bog) med Skildringen af Middelalderens tyske Rigsdag: „Danske Kongebørn jævner deres Trætte foran den tyske Kejser, lader sig krone af ham og lover edelig, at aldrig en Konge i Danskerlandet skal stige paa Tronen uden den romersk-tyske Kejsers Indvilligelse“). „De har først i Løbet af de sidste Aarhundreder, Danmark allerede tidligere, revet sig løs fra Tyskland.

Tyskland sørger over Tabet af saa ædle Ledemod indtil den Dag idag, Mon da Ledemodene ejer en levende Følelse af deres Samhør med det tyske Legeme? Af de Danske, hvis allerede af Arndt dadlede „karrikaturmæssige Indbildskhed“ kroer sig med en selvstændig Sær-Tilværelse, er det maaske mindst at vente, endskønt i nyere Tid et venligere Forhold baner sig Vej mellem de to Stater. I Svejts og Belgien er i det mindste tyske Stemninger og Sympatier i Nutiden umiskendelige. Hvordan det nu end forholder sig dermed, — det ovennævnte Forhold anfægtes ikke deraf, at det ikke sidder alle de Paagældende foran Sjælen med ligestor Klarhed. Det tyske Rige er i Opadstigen, i Fremadskriden. Det vil stedse mere danne Europas Tyngdepunkt, være stærkt

og mægtigt i sig selv. Svejtserne, Belgierne og Hollænderne er vore Stamme- og Sprogfrænder. Det ligger i Nødvendighedens Gang, at de dog eengang gærne vil nærme sig et stærkt Tyskland, som udvikler sig videre i friheds-kært Liv. Begge Dele kan derved kun vinde i Styrke, og Forholdet vil blive ærligt og varigt, naar vore Stammefrænder ved Schelde, Maas, Nedrerin, i Alperne og ved Bæltet er sikre for Landerov og Indlemmelse og forbliver ukrænkede i deres Selv-Valg".

Som Kapitel X indledes, saaledes slutter det ogsaa. Paa allersidste Side i Bogen siger Dr. Daniel, efterat have omtalt, at Islænderne efterligner de fine nordtyske Moder, synger sydtyske Sange saasom „Hoch von Dachstein" og har grundet Læseselskaber, som bl. a. ogsaa lader cirkulere tyske Bøger:

„Saaledes har vi da forfulgt det tyske Liv lige til Polarregionen. Island, hint Vidundrenes Land, „hvor Ild og Is strides om Herredømmet", rager op i Nordhavet som den yderste Grænseforpost for germansk Dannelse og Folkeelement". („Germansk" er i Dr. Daniels Sprogbrug det samme som „tysk"; jfr. Citatet fra S. 1025).

Til Slutningskapitlet knytter sig en længere Udtalelse af Dr. Daniel i Fortalen til 2. Udgave, dateret 4. Oktbr. 1867. „Medens mit Værk glæder sig ved venlig Paaskønnelse i Nord- og Sydtyskland og i Svejts, og heller ikke har fattedes ialfald en enkeltstaaende sympatisk Tilkendegivelse fra Tysk-Østrig, har mine geografiske Skrifter mødt Anfægtelse i Udlandet. Jeg nævner her kun, hvordan „Aftonbladet" udtaler sig forundret og forbitret derover, at Svejts, Belgien, Nederlandene og Danmark af mig skildres som „Vedhæng til Tyskland". Bladet synes bagved dette Krav („Anspruch") at vejre Annexions- og Inkorporationslyster. Intet ligger mig fjærnere. Jeg har ordnet dette for mere end tyve Aar

siden, da selv Ordet „annektere“ i sin moderne Mening var fuldstændig ukendt. Man kan ogsaa kun komme paa saadanne Tanker, naar man desværre overfor alle Videnskabens Ydelser stadigvæk ikke har Øje for den fysiske Opfatning af Jordoverfladen, der ganske vist dominerer i mit Værk. Haandbogens tredje og fjerde Bind omhandler Tyskland indenfor dets fysiske Afgrænsning. Hvem kan nu nægte, at hine fire Stater (nogle Dele af Svejts undtagne) ligger indenfor Tysklands fysiske Grænser? Og vilde, saa føjer vi til, vilde Verdens største Rethaver være i Stand til at bortdisputere, at en saadan Tilknytnings historiske Føje staar ligesaa sikker? Svejts og Nederlandene hørte til det tyske Rige indtil 1648, Belgien som burgundisk Kres indtil 1801. Hvad endelig Danmark gælder, saa er det ganske vist mange Øren ukært at høre, men af den Grund dog ikke til at stryge af Historien, at Danmark eengang har været en Lehnsstat af det Romerske Rige, samt at danske Kongebørn lod deres Strid udjævne foran den tyske Kejser, modtog Kronen af ham og edelig lovede, at aldrig en Konge skulde stige paa Danmarks Trone uden den romersk-tyske Kejsers Indvilligelse“.

For ret at vurdere Dr. Daniels Ydelser i Populærvidenskaben bør man endnu sammenholde hans elementære Folkeopdrager-Kunst. Jeg citerer efter Skolebogen „Leitfaden für den Unterricht in der Geographie, von Prof. Dr. H. A. Daniel. 117. Auflage, herausgegeben von Dr. Kirchhoff, ord. Professor der Erdkunde an der Universität zu Halle. Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses, Halle 1877“. (Samme Værk maa senere rimeligvis være naaet op til ca. 200 Oplag, men er dog nu vist gaaet ud af Brug).

S. 38. „I Vedhæng til Tyskland mærker vi os 6 Stater, der tidligere kortere eller længere Tid har hørt

til Tyskland: Svejts, Liechtenstein, Belgien, Nederlandene, Luxemburg, Kongeriget Danmark (uden Grønland og Island)".

S. 146—149. „Nedertyskland . . . 3) Den jyske Halvø". 20 Linjer; derimellem: „Fyen, Sjælland, Laaland, Falster mellem Jylland og den skandinaviske Halvø (alle disse kaldes danske Øer)".

S. 173. „Tyske Udenlande. De 6 nævnte Stater opføres som Vedhæng til Tyskland; a) fordi de for største Delen ligger indenfor Tysklands naturlige Grænser; b) fordi med faa Undtagelser disse Lande har hørt til gamle tyske Rige, delvis indtil 1866 til det tyske Forbund". Ved Svejts omtales Nationaliteten (tysk, fransk, italiensk); ved Danmark siges der kort og godt „1 9/10 Million lutherske Indbyggere".

Jeg skal nu kortelig sammenstille Hovedpunkterne af Dr. Daniels „Oplysninger" med Hensyn til Jylland, Danmark og dansk Nationalitet.

Det samlede Jyllands Naturforhold omtales under „Tyskland" i den almindelige Skildring indtil S. 10 næsten paa hver eneste Side, (deriblandt 5 Stykker paa 10 á 20 Linjer) samt S. 17, og i den specielle Skildring S. 455 og 465—66, sidste Sted 59 Linjer, dvs. ca. halvanden Side. Det samlede Jyllands tidligere Nationalitetsforhold omtales under „oldtyske Stammer" S. 35, Sønderjyllands Nationalitetsforhold omtales under Tysklands Folkestammer S. 66, under Preussen S. 390. Paa alle de nævnte Steder er Jylland opført (eller underforstaaet) slet og ret som en Del af Tyskland, (jfr. især S. 17: „Tysklands nordligste Punkt er Skagens Horn)", at det vedkommer Danmark og Danskheden, faar vi her intet at vide om. Jyllands politiske Danskhed bliver i hele første Bog (480 Sider) simpelthen ikke nævnt; ja, den nævnes for Nutidens Vedkommende overhovedet kun

i et eneste Afsnit af hele Værket, nemlig allerbagest i de 22 Sider, som ofres paa den „tyske Udenstat Danmark“, og som selvfølgelig paa det kraftigste understreger Jyllands oprindelige Samhør med Tyskland. Jyllands nationale Danskhed nævnes i hele første Bog kun et eneste Sted (S. 18, ca. 1 Linje, skriver een Linje), desuden i II. Bog S. 390, og i III. Bog S. 1023 og 1025. Men begge de sidstnævnte Steder understreges Jydernes oprindelige Tyskhed, og S. 390 bliver ogsaa den øvrige Indrømmelse til Danskheden tagen tilbage, ja bliver endogsaa paa det kraftigste selvmodsagt gennem et langt „sprogvidenskabeligt“ Citat, der bl. a. ogsaa kører op med Danskeren Molbechs Attest for den vestjyske Dialekts Tyskhed. Et endnu mærkeligere Lys falder der over Dr. Daniels Fremstillingsmaade, naar man sammemholder hans Omtale af Danskheden med hans Omtale af Tysklands andre Nabonationaliteter. S. 4—8 nævner han Britternes Herredømme paa Helgoland, endvidere Norge, den norske Kyst, den svenske Kyst, men i samme Sammenhæng aldrig Danmark, den danske Kyst, altid kun Jylland, den jyske Kyst eller særlige Navne saasom Fyen, Sjælland, Falster. F. Ex. I, S. 9: „Kolding Fjord skiller Jylland fra Slesvig“. Særlig typisk er Stedet S. 465: „I det Slesvigske Skamlingsbanken, nu jysk .... Paa tysk Omraade Hüttener Berge“.

S. 47—70 omtaler han i Tyskland og Østrig 9 slaviske Stammer, 3 romanske, Jøder, Zigøjnere, 4 gotiske Stammer. Mellem de slaviske er der et Par, som har været germaniserede i 150 à 300 Aar, *) hvilket ikke omtales; mellem de romanske omtales de 30,000 Walloner i Rinprovinsen, de 50,000 Rætoromaner i Alperne; mellem de gotiske omtales Tysklands flamske Nybyggere, som for største Delen nu taler Tysk, og det fremhæves, at de i

*) i Hannover og Altenburg.

en enkelt brandenburgsk By endnu taler deres gamle Modersmaal; endvidere Friserne, hvis Oldsprogsform er uddød, og hvis nordligste Afdeling (ca. 20,000) boer ved Husum, Tønder og paa Sild. Men de 140,000 lyslevende Danske i disse Frisers umiddelbare Nabolag bliver i hele det nævnte Afsnit simpelthen tiet ihjel.*)

Det samme System, som gennemføres saa følgestrængt i Dr. Daniels „videnskabelige" Hovedværk, fremtræder klart i den Kraftextrakt, han har givet af sin Videnskabelighed til Brug i Folkeskolen; her bliver Systemet nærmest blot endnu fyndigere og virkningsfuldere, idet de i Hovedværket uundgaaelige Selvmodsigelser har kunnet stryges. Hovedomtalen af Jylland falder stadigvæk under Nedertyskland (20 Linjer); det nævnes kun ganske forbigaaende under det „tyske Udenland" Danmark. Ikke-tyske Nationaliteter nævnes f. Ex. ved Svejts; derimod forties Danskhedens Tilværelse saa grundig, at der i hele Bogen ikke findes en Stavelse om den: det „tyske Udenland", Danmarks Indbyggere er „lutherske" og dermed basta.

Ikke sandt, Teologen Dr. Daniels videnskabelige og folkeopdragende Virksomhed er en god Prøve paa de National-Egenskaber, han selv tillægger sit Folk: dybere Opfattelse af alle menneskelige og guddommelige Ting, Kristelighed, Ære, Ret, Tugt, Alvor, Samvittighedsfuldhed, Videnskab for Videnskabens Skyld? Dette maa vel det tyske Folks Flertal mene, siden Dr. Daniels Skolegeografier har kunnet udkomme i Hundreder af Oplag. Dette maa ogsaa menes af ialfald enkelte af dets Videnskabsmænd, siden det 117de Oplag af Dr. Daniels Skolegeografi har kunnet blive udgivet af Dr. A. Kirchhoff, „ord. Professor ved Universitetet i Halle".

*) Tallet 140,000 nævnes S. 389. Hr. Daniels Opregning af Tysklands Nationaliteter minder mærkelig om Prof. Kluges Sprogkort, hvor Danskhedens Tilværelse er udeglemt, se S. 30.

Under saa høj-videnskabelig Pleje har den danielske Sæd naturligvis ikke fejlet at give rige Fold. Jeg skal til Oplysning citere nogle Sætninger af Folkeopdrageren Polack, meddelte af Johanne Futtrup i Artiklen „Tyske Lærebøger“ („Sønderjyden“, Februar 1893).

Fr. Polack, kgl. preussisk Kres-Skoleinspektør, har skrevet en „Kleines Realienbuch“, der indtil 1893 var udkommet i 81 Oplag. Dens første Afsnit hedder „Billeder af Fædrelandets Historie“. Under Overskriften „Vore tyske Forfædre“ meddeles, at „Tyskernes Land strakte sig fra Nord- og Østersøen til Alperne. Kimbrer og Teutoner stammede fra Jylland“. At Jylland hører til Danmark, fortælles ikke. Overalt taler Forfatteren i svævende Udtryk om det danske Grænseland. Saaledes meddeler han om Henrik Løves Rigsomraade (S. 14), at dette „strakte sig fra den danske Grænse til Alperne“, og om Kristian IVs Deltagelse i Trediveaarskrigen siger han S. 26 „Tilly overvandt Danerkongen og jagede ham tilbage til hans Øer“. Men intet af Stederne faar vi klar Oplysning om, hvor Danmarks Grænse er, ja, det ser endog ud, som Danmark under Kristian IV kun omfattede Øerne, men hverken Jylland eller de skaanske Provinser. — I den geografiske Del vil vi paa et Bjærgkort over Europa træffe Norge og Sverige kendemærkede som den skandinaviske Halvø, men navnløse er: Holland, Belgien og Danmark. Man slutter uvilkaarlig, at disse medindfattes under Overskriften: „Tyske Lavlande“. Det danske Rige skildres i 10 Linjer (S. 76), hvoraf omtrent Halvdelen ofres paa Island og Grønland; om dansk Nationalitet ikke en Stavelse. Tysklandskortet S. 59 kendemærker Skaane med Navnet Schweden, men paa dansk Omraade kendemærkes de enkelte Landskaber og Øer (lige ned til Møen) med deres særlige Navne, medens man derimod forgæves søger Navnet Danmark;

hele Landet fra Elben til Skagen bærer Navnet „den jyske Halvø“ og er afsat uden Grænsestreg mod Tyskland!

I de sidste Aar synes der at være kommen stærk Grøde i den danielske Skole. Folkeskolelærere udfolder en livlig Virksomhed i Tale og Skrift til „Oplysning“ om Jyllands oprindelige og nuværende Nationalitet. En hel Hærskare af anonyme Bladskrivere er stadig paa Krigsstien i samme Retning. Man tager næppe fejl i den Formodning, at denne Virksomhedens Forøgelse for en væsentlig Del skyldes Partiet Altyskerne, til hvis slesvigske Filial, „Den tyske Forening“, jo Videnskabsmanden A. Sach har tilegnet sit Værk om Slesvigs ætniske Forhold. Jeg skal her nævne nogle Exempler, idet jeg væsentlig indskrænker mig til saadanne, som jeg har haft Lejlighed til at omtale paa Tryk. Jfr. min Afhandling „Var Anglerne Tyskere?“, Sønderjydske Aarbøger 1900 og mine Artikelrækker „Nyt Lys over Anglerne“, Flensborg Avis, 30. Juni 1907 ff., „Dansk og tysk Sandhedskærlighed“, Hejmdal, 16. Decbr.—7. Jan., Flensborg Avis, 17. Decbr.—7. Jan. 1907—08.

Den populær-videnskabelige Germanist Pfister-Schweighausen har kendemærket den sønderjyske Dialekt som „nedertysk-germansk“; jeg har desværre forsømt at notere Citatet.

J. P. Filskow, efter Navnet en Hjemmetysker, skrev 1889 i „Die Grenzboten“ (48. Aarg., Nr. 33 og 36) om „Die nordschleswigsche Mundart“. Se Holger Pedersen, „Sprogvidenskaben“, Sønderjydske Aarbøger 1899, S. 116 ff. *) Lyngby, der hævder Jyskens Danskhed, affærdiges som en „fanatisk Dansker“; saa har Hr. Filskow rigtignok ganske anderledes Grunde at møde op med, om ikke just altid mere slaaende, saa dog afgjort mere

*) Jfr. „Var Anglerne Tyskere?“, S. 8.

forbløffende. I Spidsen for sin Artikel fortæller han sin Samtid, at „Toget“ paa Sønderjysk hedder „e Zug“; nu kan enhver selv se, at det ligner da langt mere det tyske „der Zug“ end det danske „Toget“. Ved saadan at koble den vestjyske Artikel sammen med Minderne fra den urtyske Jærnbanetrafik, ved fremdeles at sammenligne det alleryngste Nutids-Sønderjysk med det alleryngste Nutids-Engelsk naaer Hr. Filskow til det Resultat, at samme Sønderjysk ikke er dansk, men en Slags Plattysk eller Engelsk.

Amtsretsraad J. G. C. Adler udgav 1891 „Die Volkssprache in dem Herzogtum Schleswig seit 1864“, jfr. H. V. Clausen, „Folkesproget i Sønderjylland“, Sønderjydske Aarbøger 1892, S. 182. Hr. Adler opvarmer de sædvanlige Paastande om Jyskens Urtyskhed. Talordene „feertig“ = 40, „foftig“ = 50 osv., som de sydligere Nordslesvigere i sin Tid har optaget gennem deres Handelsforbindelse med plattyske Prangere, skal gælde for Rester af Urjysk. Toppunktet naaer Hr. Adler i følgende Oplysning: „I Infinitivformen fattes Vestdansk *) det østdanske *e*; derimod bruger man Verbets Stamform med foransat *o; o skrüww, o lær*“.

Lærer A. Lorenzen, Graasteen, er knap saa „danielsk“ som Kresskoleinspektør Polack og Hr. Filskow, men hans Stilling røber sig dog tilstrækkelig tydelig derigennem, at han er ivrigt Medlem af den Altyske Forening. I November 1907 holdt han bl. a. et Foredrag, hvori han stempler Jylland som oprindelig tysk helt op til Skagen, og i en d. 27. Novbr. skreven Artikel „Dänische Wahrheitsliebe“ („Apenrader Tageblatt“) tilføjer han, at selve den danske Historiker Allen 1840 har erklæret Angler og Jyder for germanske Stammer, der ikke tilhørte den dansk-gotiske Stamme. Dertil føjede Redak-

*) dvs. Vestjysk og Sønderjysk.

tionen af „Apenrader Tageblatt“ næste Dag et tilsvarende Citat fra Molbech, — som vi ser fra Daniel, maa dette molbechske Citat evig og altid holde for. Efter et Indlæg af mig i „Hejmdal“ 16.—17. Novbr., „Flensborg Avis“ 17.—18. Novbr., hvori jeg nævnede, at Allen og Molbech senere havde opgivet at eftersnakke den tyske Lære, svarede Lærer Lorenzen i „Apenrader Tageblatt“ 24. Dec. „Altfor tydelig fremtræder i disse Exempler de danske Historikeres aabenlyse Hensigt, at det, der hidtil stod fast for dem som uomstødeligt, men (nu) var kommet dem paa tværs, med ét Slag skulde tilintetgøres. Det Folk, der boer i det omtvistede Land, skulde være fra Arilds Tid dansk, — og den danske Videnskab maatte føje sig“.

Anonyme Bladskriveres Erobringstog mod Jylland har jeg gentagne Gange paatalt.

I Februarhæftet 1904 af „Die Woche“, et af Tysklands mest udbredte illustrerede Tidsskrifter, var der saaledes en Hr. P. A., der producerede sig. Et af mig indsendt Mod-Indlæg, „Jüten und Dänen“, blev ikke optaget; det findes aftrykt i „Godlandsk Budstikke“ 1904, April.

22. Februar 1907 bragte „Hamburger Nachrichten“ en Artikel „Dansk Historieforfalskning“, (se „Flensborg Avis“ 24. Febr. og mit Skrift, „Hjemmetyskeri i Danmark“, Tillæg til „Vor Fremtid“, April 1908, S. 11). „Slesvigs Indbyggere var Anglere og Frisere“, hedder det, „og ikke engang de Jyder, der efterhaanden trængte ind fra Nord, var Danskere. Dette vidste Danskerne paa Øerne ogsaa meget godt. Blot for nogle hundrede Aar siden gav de endnu Sandheden Æren. . . Forsøgene paa at gøre Slesvig dansk er først af nyere Dato, og hvortil de førte, viser de blodmættede Slagmarker i Hertugdømmerne. Slesvig vilde ikke være

dansk, hvad det aldrig havde været. Kun den usalige Politik, der omsider førte til Olmütz, gjorde det senere muligt for Danmark at tvinge de jyske Rester i Nordslesvig ind under Danebrog ved hensynsløs Vold. Det er derfor dobbelt interessant, at Følelsen af Forskellen mellem Jyder og Ødanske trods dette endnu stadig ikke er udslukt. Fór nylig fremhævede en dansk Forfatter fra Jylland, Johannes V. Jensen, meget afgjort dette. Han paastaar — ganske i Samstem med den før nævnte Dr. Clement *) —, at Jyderne er langt nærmere i Slægt med Englænderne end med Danskerne, og at disse sidste intet har gjort for Jyllands Udvikling, men kun udsuget det. Det er den samme Klage, som før hørtes i Slesvig og Holsten, og som — i Forbigaaende sagt — for Tiden høres paa Island. Ligesaa var det i Norge og Skaane, saa længe disse Lande stod under dansk Herredømme".

12. Marts 1907 bragte „Flensburger Norddeutsche Zeitung" en Artikel „Schleswig-Holsteinische Geschichte in dänischer Beleuchtung" (se „Flensborg Avis" 13. Marts), hvori citeres en gammel dansk Historiebogs Vidnesbyrd om, at Sønderjylland oprindelig ikke var dansk. Denne Artikel har jeg omtalt i min Artikelrække „Nyt Lys over Anglerne", „Flensborg Avis" 30. Juni—11. Juli.

I September 1908 bragte „Kreuzzeitung" en Artikel „Die Sprache der Nordschleswiger", aftrykt i adskillige andre tyske Blade, bl. a. i Tidsskriftet „Echo" 22. Sept. Jfr. min Artikel „Annexions-Tyskerne og vore Fagmænd", trykt i „Vore Landsmænd i Udlandet", 15. Oktbr. De Danske hører hjemme i Sydsverrig og paa Øerne, siges der; de har kuet Jylland med Vold. For 100 Aar siden spottedes Jysk i Kjøbenhavn som „Kartoffeldansk"; en

*) „Das wahre Verhältnis der süderjütischen Nationalität".

Sjællænder forstaar hverken jysk Sprog eller jysk Folkesind. Med Rette afviser derfor den preussiske Regering de nordslesvigske Præsters Bøn om Genindførelse af Undervisning i Dansk; hvad skal den nordslesvigske Jyde med dette overflødige Fremmedsprog?

Sidst i November 1908 bragte „Apenrader Tageblatt en Artikel „Nochmals die ursprünglichen Bewohner Jütlands", hvori Redaktionen opvarmede Prof. Molbechs gamle Udtalelser om Jyllands oprindelige Tyskhed; se herom min ovenfor citerede Artikel „Dansk og tysk Sandhedskærlighed".

27. Februar 1909 bragte „Hamburger Nachrichten" en Artikel, hvor Jyllands Urtyskhed blev „paavist" for hundredesyttende Gang, hvorefter jeg for hundredesyttende Gang tillod mig at kaste lidt Lys over „Paavisningens" etnologiske og sprogvidenskabelige Underbygning, nemlig i min Artikel „Annexions-Tyskerne og Sønderjyllands „Urfrisere"", „Flensborg Avis" 19. Marts.

„Heimdall, Zeitschrift für reines Deutschtum und All-Deutschtum", nøjes ikke med i Tankerne at annektere Jylland nu og da, men bærer stadig paa Titelbladet et i selvlavede Runer skrevet Løsen, der lyder saaledes: „Von Skagen bis zur Adria! von Bosnien bis Narva! von Bisanz bis ans schwarze Meer!" Det første Navn er skrevet „Skaken", men der kan ikke være Tvivl om, at det er en „Runefejl" for „Skagen"; tilsvarende findes „Bosnien" skrevet „Boonen". (Med „Bisanz" menes vel „Besançon"). Numret for den 15. Hartung Aar 2014 efter Kimbrertoget (paa almindelig kristeligt Europæisk: 15. Januar 1901) indledede med Artiklen „Vom allgermanischen Gedanken", hvori Forfatteren til Artiklen „Vom rollenden Rubel" (jfr. S. 6) gør Rede for sine Erfaringer under et Forsøg paa at prædke det altyske

Evangelium i Danmark. Den er i fuldere Form optagen i „Jungdeutschland“, 1. Heuert (Juli) 1900 *). Vor Apostel tager sit Udgangspunkt fra Dr. Langbehn's Værk „Rembrandt als Erzieher“, hvori der siges, at Danske saavel som Hollændere nødvendigvis maa forene sig med Nedertyskerne, ellers maa de „verdumpfen“. Endvidere henviser han til Fritz Bley's Skrift „Die Weltstellung des Deutschtums 1897“, der fremstiller den „storskandinaviske Stræben som en Forløber for den algermanske“. — „Med Hovedet fuldt af disse Tanker og med Hjærtet fuldt af hed germansk Broderkærlighed kom jeg til Kjøbenhavn, i den Hensigt, overalt at efterspore den frugtbringende Udsæds Spirer. Hvilket trøstesløst Syn mødte mit forskende Blik! Rundt omkring alt øde og stumt, som uddødt. Endelig opdagede mit Øje en ensom lille Hedeblomst“. Det var „Selskabet for germansk Filologi“, hvilket Forfatteren paa Grund af dets Navn opfattede som en Slags frivillig Forpost for „alldeutscher Verband“. Her henvendte han sig og udbad sig Tilladelse til at fremkomme med et Indlæg mod et netop dengang indgivet Forslag om Afskaffelse af Ordet „germansk“ i Selskabets Titel. Han fik da Lov til at holde et Foredrag, hvori han tog til Genmæle mod den Opfatning, at for Altyskerne var „altysk“ og „algermansk“ eet og det samme. Han foreslog en Sammenslutning af Nord- og Sydgermaner til et mellemeuropæisk Toldforbund. Englænderne skulde udelukkes; de brød sig jo dog alligevel ikke om Algermanskheden. „Disse Folk vil lære at skælve for den algermanske Racetankes sejrende Kraft! Danskerne skulde dog ophøre, altid at se hen til Fredsbryderne fra 1807 og Forræderne fra 1864“. „Statslige

*) jfr. mit Referat i „Budstikke til Selskab for germansk Filologi“ Oktbr.—Novbr. 1900, Artikel „En Gæst“, samt mit Skrift „Fædreland og Forretning“, S. 14.

Følger vil den økonomiske Sammenslutning ikke nødvendigt faa, som man ser af Luxemburgs Tilhør til den tyske Toldforening. Men af os ønskes de ganske vist. Tyskeren staar med stor Sympati overfor Tanken om et skandinavisk Forbund. Dette vilde have at bygge en stor Flaade, og kunde da paa Grundlag af fuldstændig Ligestilling træde sammen med det tyske Rige i frit Forbundsforhold til et germansk Forbund". Derpaa følger nogle nedladende Ord om dansk Kultur: „Die Dänen haben nicht unbedeutende Gelehrte, Schriftsteller, Künstler". Iøvrigt dvæles atter og atter ved de Danskes fortrinlige Talefærdighed i Tysk. (I Foredraget ytrede den altyske Apostel videre, at Tyskerne ikke burde give de nordslesvigske Danske den Medfart, der vederfares „minderwertige" Folk saasom Polakker, Tjekker osv.; denne Sætning er imidlertid strøgen i Referatet, saavel i „Heimdall" som i „Jungdeutschland"). Til sin Fortrydelse fandt Apostlen ikke „Selskabet for germansk Filologi" saa altysk eller algermansk politiserende, som han efter Navnet havde ventet. „En ny Skuffelse ventede mig", skriver han. Kun et enkelt Medlem vandt hans Bifald, idet Vedkommende nemlig forkastede det af Rask forsvarede Racenavn „Goter" og foretrak det tysk-latinske Synonym „Germaner". Det hedder herom i Referatet i „Jungdeutschland": „En ældre Herre, veltalende og kraftig som en Tysker, gik overlegent hen over den gamle Rask". De øvrige Medlemmer af Selskabet skildres som „Sønner af et afmægtigt Dværgfolk", utilgængelige for de „højere og friere Synspunkter", der fremføres af „mig, Sønnen af et Kæmpefolk". Selv deres Sprog er foragteligt; han siger om nogle Citater, han har oversat: „Den danske Mundarts navnløse Armod i Ordforraad, Form og Sætningsbygning vil ogsaa være synlig gennem min Gengivelse, skønt

jeg har gjort mig Umage for at undgaa de værste Haardheder i dette Fiskersprog". Naar man hermed sammenholder hans gentagne Fremhævelse af de Danskes Talefærdighed i Tysk, faar man uvilkaarlig det Indtryk, at Tysken er vort egentlige Modersmaal, Dansken kun en hæslig Uvane. Kun een Indrømmelse gør han os: den tyske Brug af Ordet „germanisere" er ikke ganske rigtig: „Vi skulde vænne os af med at tale om, at vi vil germanisere de nordslesvigske Danske; fortyske eller „indtyske" maa det hedde". Denne Sætning synes at være Istedtræder for den i Referaterne udeladte Sætning fra Apostlens „broderkærlige" Foredrag, at Tyskerne ikke skulde give de nordslesvigske Danske den Medfart, som vederfares de „minderwertige" Folk. I samme Retning gaar den Efterskrift, som gives af „Heimdall"s Redaktion: „At de Danske ofte nærer ikke altfor venlige Følelser mod Tyskerne, især mod Preusserne, er jo velkendt og menneskelig forklarligt. Om forresten Rigstyskerne vil finde mere Bifald i Svejts, Luxemburg osv. end i Danmark, vil vi drage i Tvivl. Og dog maa ogsaa disse Lande i Fremtiden tilbagevindes for Altyskland. Vi maa afgjort gøre os fortrolige med den Tanke, at mange løsrevne Led af det mellemeuropæiske Germanerdømme muligvis engang maa føres tilbage til Forbundet ved Tvang. Ved Tvang er Slesvig-Holsten og Hannover indlemmede i Preussen, er Elsass vundet for Riget. Naar de eengang ved Tvang er indføjede, vil de vundne lidt efter lidt leve sig ind som Led i det nye Forbund og tilsidst aldeles ikke mere ønske en Løsrivelse. Af den fredelige Vej lover vi os ikke altfor meget for Oprettelsen af et altysk Rige".

De altyske Spejderøjne har naturligvis ikke fejlet at opdage det færøske Maalstræv og det islandske Løs-fra-Danmark-Stræv. Heri findes

et velkomment Stof til „Paavisning“ af dansk Sprogtvang og Folke-Voldførelse. Vi saa ovenfor, at „Hamburger Nachrichten“ 22. Februar 1908 skrev om Danskernes „Udsugning af Jylland, Slesvig, Holsten, Skaane, Norge“: „Det er den samme Klage, som for Tiden høres paa Island“. Flere tyske Citater har jeg for Øjeblikket ikke paa rede Haand. Til velvillig Brug for „Hamburger Nachrichten“ & Co. vil jeg blot citere følgende paa Tryk fremkomne Udtalelse af Færingen S. P. Konoy, der har nydt Skoleuddannelse i Danmark: „Kan den faamælte, stille, tungsindige Færing leve af samme aandelige Kost som den velnærede, fjollet grinende, sjokkende Dansker, der vralter i den fede, danske Jord?“ („Fuglaframi“ 8. Juli 1902; dette Blad staar mærkeligt nok i vort kgl. Bibliotek opført under Rubriken „Ornitologi“).

„Hamburger Fremdenblatt“ er med sit Spejderblik naaet endog videre endnu end til Island, (se „Flensborg Avis“ 10. Jan. 1909, „En snedig Opdagelse“, endvidere samtidige Artikler i „Berlingske Tidende“ og „København“). I et Brev fra Kjøbenhavn skriver det: „Den lykkelige Ejer af Grønland er i det mindste nominelt Danmark. Det er tvivlsomt, om man med Rette kan kalde Grønland en dansk Koloni, men selv forudsat, at det er Tilfældet, saa drejer det sig om en kolonial Ejendom, der for den langt overvejende Del savner de andre Magters Godkendelse. Danmark har i lang Tid kun haft en Række Bo- og Handelspladser, om man vil, en Række Kolonier paa Grønland, der i og for sig maa kaldes herreløst Land. . . Nordamerikas Forenede Stater er stærkt interesserede i, at Grønland aabnes for fremmed, særlig amerikansk Handel, og det synes ret sandsynligt, at ogsaa andre Magter vil være med til at udøve et Tryk paa Danmark i den Retning. Snart turde derfor det grønlandske Spørgsmaal dukke op“.

Saaledes har vi nu, — for at tale i Dr. Daniels Annexions-Blomstersprog — forfulgt det tyske Liv lige til Polarregionen, til den yderste annekterbare Grænseforpost for germansk Dannelse og Folkeelement.

Udfra Norden og de øvrige annekterbare „Udenlande" skal den tyske Kulturmission brede sig over hele Verden, idet Tysk ophøjes til videnskabeligt Verdenssprog; i videre Omfang tør man jo endnu ikke gøre dets sproglige Universalitet gældende, men det kommer vel nok.

Fritz Bley skriver i „Die alldeutsche Bewegung und die Niederlande" (Nr. 11 af „Der Kampf ums Deutschtum", udg. af den altyske Forening; S. 35), at Højtysken skal uddannes til „videnskabeligt Skriftsprog for hele den germanske Verden, Skandinavien medindfattet". „Højtysken skal for Fremtiden ikke mere, som hidtil, gøre Holdt ved Kongeaaen. Over samtlige Landskabssprog („Gausprachen") skal det virke mæglende til alsidig Nytte. Leibnitz har givet os et Fingerpeg om, hvordan den Opgave skal løses, at gøre Højtysk ligesom til Germanernes Sanskrit". Vi skal nu strax se, at der ogsaa allerede er bleven gjort praktiske Skridt til at virkeliggøre Hr. Bleys Tanke.

Det altyske Tidsskrift „Heimdall", 1901, Nr. 3, S. 22, bringer en Notits om „Det tyske Sprog som Verdenssprog". Deri meddeles med Tilfredsstillelse, at det paa den nordiske Lægeforsamling i Kjøbenhavn er blevet foreslaaet, at de i „Nordisk medicinsk Arkiv" offentliggjorte Meddelelser for Fremtiden skal trykkes paa Tysk. Jfr. hermed en Artikel af Kreslæge Carøe *), hvoraf det fremgaar, at nævnte Arkivs Germanisering blev gennemført af Svenskerne med Magt, mod deres norske og danske Fagfællers Ønske.

*) „Ugeskrift for Læger" 1907, Nr. 52, se ogsaa mit Skrift „Fædreland og Forretning", S. 14.

Dr. Karl Südhoff har i 1907 startet et „Archiv für Geschichte der Medicin", der skulde være internationalt *); hidtil havde Lægevidenskabens Historie ikke haft andre internationale Tidsskrifter end „Janus", som udkommer i Holland og staar aabent for Bidrag paa Engelsk, Fransk eller Tysk efter frit Valg. „So ein Ding müssen wir auch haben", mente Dr. Südhoff; ja, han aabnede endogsaa Adgang for det italienske Sprog. Men i denne Gæstfrihed var der dog et „aber dabei": den skulde kun gælde for Medlemmer af de store Kulturnationer. „Undersøgelser, der stammer fra andre Sprogomraader, maa finde sig i en Oversættelse. Arkivet selv vil kun kunne formaas til at give en Oversættelse til Tysk; dog kan Afhandlinger fra andre romanske Lande end Frankrig blive bragt frem paa Fransk. Nordisk-germanske Lærdes Nykke, at bruge det franske Idiom til internationalt Samkvemsmiddel, vil Arkivet ikke have med at gøre". („Die Schrulle nordisch-germanischer Gelehrter sich des französischen Idioms zur internationalen Verständigung zu bedienen, macht das „Archiv" nicht mit"). De „nordisk-germanske" Smaanationer har m. a. O. værsgo at skrive paa Tysk; det var tydelig nok Meningen, selv om Redaktøren bagefter i et privat Brev til Professor Ehlers hævdede, at det selvfølgelig aldrig kunde falde ham ind at ville forbyde Nogen at bruge Engelsk. Altsaa en lille privat Mundkurv til udenrigsk Brug, svarende til den indenrigske, som det tyske Rige i 1908 har faaet sig gennem sin Foreningslovs § 12.

Annexions-Trafiken drives for øvrigt ikke blot en gros, men ogsaa en detail, ikke blot overfor hele Lande, Folk og Sprog, men ogsaa overfor enkelte Væsener og Væsens-

---

*) se Kreslæge Carøes foran citerede Artikel.

former. Paa den Maade er det lykkedes at annektere alt, hvad der duer i Norden, lige fra Saxo Grammaticus og „Thorwaldsen" og til „Ulmer Doggen" (født „den danske Hund").

I Münchens „Rathauskeller" finder vi en Afbildning af „Saxo Germanicus"; andre Danske smykker Münchens „Ruhmeshalle", Tyskernes navnkundige „Walhalla".

Otto Spamer udgav sidst i Halvtredserne en „Buch der Erfindungen"; deri omtales bl. a. Opdagelsen af Elektromagnetismen, og der tilføjes i Parentes: „Oersted war ein Deutscher".

Könnicke udgav 1894 et Folioværk, „Bilderatlas zur Geschichte der deutschen Literatur" (Marburg hos Elwert; findes paa det filologisk-historiske Laboratorium); det er gennemset af flere navngivne og velkendte tyske Fagmænd. Deri staar blandt „tyske Sprogforskere" ogsaa Rasmus Rask, „geboren in Brendekilde auf Fühnen"; han er den eneste Ikke-Tysker, der nævnes i denne Afdeling, og hans virkelige Nationalitet omtales ikke med en Stavelse. Under Skønliteratur træffer vi H. C. Andersen, „geboren in Odense auf Fühnen"; heller ikke her nævnes den virkelige Nationalitet med en Stavelse, men derimod siges der udtrykkelig, at H. C. Andersen „skrev sine fleste Værker paa Tysk eller selv oversatte dem dertil".

E. Burkhardt har udgivet et „Missionsbibliothek", som 1877 er udkommet paany, red. af Dr. Grundemann (sædvanlig kaldet „Grundemann's Bibliothek"). I II. Del S. 110 omtales en dansk Sønderjyde, Andreas Riis, som virkede i den danske Guinea-Koloni under den fra Basel ledede, men af den danske Konge udsendte Mission, og som var dennes egentlige bærende Kraft. Han kaldes her en Tysker, og der siges om hans i Faaborg fødte

Hustru, at hun var „hans Landsmandinde, født i Würtemberg“.

Overbibliotekar Dr. Hartwig skrev 1903 i „Deutsche Literaturzeitung“, Spalte 2554, en Recension af Bogen „Karl Verner, Afhandlinger og Breve, udgivne med en Biografi af Marius Vibæk“. Denne Udgivelse var foretaget af „Selskab for germansk Filologi“ med Støtte af Carlsbergfondet i den udtrykkelige Hensigt at sikre vor navnkundige Landsmand hans Eftermæle som Dansk; da han havde offentliggjort sine fleste Arbejder paa Tysk, kunde hans Nationalitet jo ellers let blive glemt. Maaske har Værkets Mission ikke huet Dr. Hartwig; nok er det, han kom i sin Artikel til ganske andre Resultater. Han meddelte, at han i sin Tid havde leveret Karl Verner Materiale til Artikler mod Ejderdanismen; desværre glemte Dr. Hartwig at meddele, hvor disse Artikler var blevne offentliggjorte. Endvidere meddelte han, at „Karl Verners Fader (f. 1822) stammede fra Kongeriget Saxen og døde i Sonnenberg ved Wiesbaden (1878)“, samt at Karl Verners Brødre lever i Tyskland. Til Svar herpaa indsendte Vibæk og jeg som Styrelsesmedlemmer for Selsk. f. germ. Filologi en Redegørelse, hvori vi bl. a. oplyste, at Karl Verners Fader siden sit 18de Aar havde været bosat i Danmark, og at hans saakaldte „Bosættelse“ i Wiesbaden ikke var andet end et midlertidigt Kur-Ophold; endvidere, at alle Karl Verners Brødre lever i Danmark. — Denne Redegørelse blev ikke optagen.

Aar 1896 hørte jeg en kendt tysk Professor læse over Europas Urhistorie. Han gjorde nøje Rede for de Bidrag, der var ydede af Forskerne fra de forskellige Lande, men da han kom til den navnkundige arkæologiske Tredeling (Sten-, Bronce- og Jærnalder), fik han pludselig saa mærkelig travlt: han løb hen over det hele med en Harefod, gav aldeles ingen Oplysning om, hvem der

først havde fremsat denne Iagttagelse, fremstillede den som en ganske selvfølgelig Ting, skønt det jo, som Gud og Hvermand ved, har kostet Snese af Aar og Masser af Strid, førend de tyske Lærde har kunnet formaas til at bøje sig for den. — Efter Forelæsningens Slutning tillod jeg mig privat at paatale denne Inkonsekvens; naar Professoren ellers saa omhyggelig gav hver sit, burde han ikke fortie, at den arkæologiske Tredeling skyldtes Danskerne. „Ak ja," svarede han ganske frejdig, „men nu er jo Tredelingen et tilbagelagt Stade; Dr. Mathias Much har fundet en Kobberalder mellem Sten- og Broncealderen". Altsaa: fordi en Tysker har føjet en 4de Alder til de tre hidtil kendte, mister Danmark Æren for den oprindelige Iagttagelse, og hele Læren skal vel med Rette regnes for et tysk Aandsfoster. Den samme Professor har i et Værk om Indogermanerne kaldt Væring-Riget i Rusland for et „tysk Vælde". Jfr. min Artikel „Dansk Oldgranskning i dansk Lys", Tillæg til „Nationaltidende" og „Dagbladet", 6. Novbr. 1907.

Et tysk illustreret Ugeblad i New York fremstillede 1888 den nordiske Industriudstilling i København som „die deutsch-dänische Weltausstellung in Kopenhagen". Dette prangede som Overskrift med fede Bogstaver.

En Slags Personer, der er særlig efterstræbte af Annexions-Tyskerne, er de norsk-islandske Guder*). Da de virkelig tyske Gudesagn med faa Undtagelser er gaaet i Graven uden Sang og Klang, søger man Erstatning i den islandske Overlevering, hvorfra man kan laane over en lav Sko uden at spørge om Forlov. For Brødrene Grimm og deres Samtid hersker der ikke

*) For at give Sandheden Æren, maa det tilføjes, at vi Danske gør os skyldige i samme Annexion som Tyskerne. Den norsk-islandske Gudeverden har i Virkeligheden ikke stort mere at gøre med Danmark end med Tyskland.

mindste Tvivl om en saadan Fremgangsmaades videnskabelige Forsvarlighed, og uagtet kritiske Videnskabsmænd siden har forkætret den, er den i Tyskland bleven fuldstændigt Folke-Eje.

Richard Wagner er den store Profet for Masse-Annextionen af den norsk-islandske Gudeverden. Eller rettere: han er Opfinder af en hel ny Religion, en „urtysk Gudeattrap“, der fra hans egen Side naturligvis har været ment som Digtning, men af den menige Tysker tages i ramme Alvor og bliver sammes fornemste Kilde til hans Kundskab om „Urtyskernes Walhalla“.

Den tyske Folkeopdragelse gaar fuldkommen i Wagners Fodspor. Jfr. Dr. Daniels „Deutschland“ S. 33: „Eddaen lader de tyske Guder komme fra Asien“. I en Serie Oplysningsbøger for Ungdommen findes der en Samling „tyske Gudesagn“, hvis Forfatter i Forordet siger, at Fremstillingen bygger mindre paa den nordiske Overlevering, mere paa den tyske (især med Hensyn til Navneformer). Denne Redegørelse for Kildestoffet er ligefrem klassisk, ikke mindst ved sin Parentes „især med Hensyn til Navneformer“. Ved nærmere Eftersyn viser det sig selvfølgelig, at hele Kærnen i Stoffet tilhører den nordiske Overlevering, men Navneformerne er ganske rigtig tyske, som der staar i Forordet. Kort sagt, et dialektisk Fif, værdigt en ægte Erasmus Montanus. „I galer som en Hane, ergo er I en Hane“.

Det altyske Parti gaar selvfølgelig ligeledes paa Kraft i Wagners Fodspor. For dets Medlemmer udgives der „Postkarten mit Thors Hammer“, og dets „Sydmark-Grupper“ holder en Fest, som de kalder „Jul-Feier“. Vi er ovenfor blevet forestillet for et altysk Tidsskrift, som fører Navnet „Heimdall“, og hvis Løsen „Von Skagen bis Adria osv.“ er skrevet i selvlavede Runer, uheldigvis ikke uden Bommerter.

Vore Dages Altyskere omgaas virkelig for ramme Alvor med Tanken om paa norsk-islandske Brokker og egen Fantasi at lave en „urtysk-nytysk Naturreligion“. En saadan Indretning findes omtalt i en Artikelrække i „Allgemeine deutsche Universitäts-Zeitung“ 1900; jeg husker ikke mere Titlen. „Heimdall“ Nr. 2, 1901, meddeler under Rubriken „Reines Deutschtum“ en „tysk Bøn, der vil finde glad Bifald hos alle stamme-selvfølende Ungtyskere“. „Alfader! du deroppe! . . Giv, at det tyske Folks Hjærter hæver sig til dig, du sande, du eneste, evige, almægtige, tyske Gud! Skærm dette stakkels Folk og dets Grænsemarker og opflam dets Mænd, naar de drager ud til tysk Daad! . .“ osv.

Man kommer uvilkaarlig til at tænke paa „Turnfader Jahn“ med hans selvopfundne „urtyske Dragt“, som blev Mode blandt de tyske Frihedsmænd efter 1814: langt, ukæmmet Haar, bar Hals og en bred, blød Skjortekrave slængt ned over et smudsigt Frakke-Opslag *).

Slige Yderligheder som Jahns og vore Dages Altyskerier synes kun at udfordre til Spot. Og dog kan der ligge langt mere bagved dem, end man i første Øjeblik vil tro.

Dr. jur. Walther Schücking, en udmærket fordomsfri og forstandig Dyrker af Nationalitetshistorien, siger i sit Skrift „Das Nationalitätenproblem“, S. 6 **): „Det maa stedse gentages offentlig i Tyskland, at Bismarck og hans Folk ***) har gjort „Professorpolitiken“ altfor foragtelig. Sandt nok, Professorparlamentet i

*) I denne Mundering vakte han bl. a. Gadedrengenes Jubel under de tyske Troppers Indtog i Paris 1814. Treitschke, Deutsche Geschichte im 19. Jahrhundert, II, 384—86.

**) „Neue Zeit-und Streitfragen“, Heft 2. u. 3., Dresden 1908.

***) derimellem var bl. a. Treitschke.

Paulskirken *), Turn- og Skytteforeningernes saa meget spottede Festtalere, der gik forud for Bismarck, har endnu ikke kunnet grunde Riget. Men uden dem var Riget heller ikke blevet grundet. Først maatte Nationen vindes for den store Idé, der siden blev virkeliggjort af Bismarck".

At Altyskernes Agitation allerede nu er blevet til mere end bare Skraal, vil man hurtigt kunne overtyde sig om ved at læse den Særskildring, som Jeanne & Frédéric Régamey har givet af dem i Bogen „L'Allemagne á cheval" (jfr. S. 13). Jeg skal nu efter Régamey sammenstille en Række Tilfælde, hvor det viser sig, at Altyskerne har forstaaet at sætte deres Krav igennem overfor Tysklands ledende Krese.

Den af Altyskerne krævede Sprogrensning er bleven sat officielt i Højsædet af Regeringen, f. Ex. indenfor Jærnbanesproget. (Saaledes er „Extrazug" omtysket til „Sonderzug", der atter er kopieret i vort „Særtog").

Den altyske Rigsdagsmand, Professor Ernst Hasse, har 1896 udvirket, at tyske Udvandrere kan aftjene deres Værnepligt i tysk Afrika, hvorved det lettes dem at vedligeholde deres tyske Indfødsret.

Det altyske Forbunds Forslag til Reform af Indfødsretsloven er 1897 bleven gjort til Lov.

Det var det altyske Forbund, der stod bagved den nys vedtagne preussiske Lov, der fratager Polakkerne Retten til Udskiftning af Godser i Husmandsbrug. Der paatænkes nu udstedt en for hele Preussen gældende Lov af lignende Indhold, som bl. a. kan bruges ogsaa mod de Danske, jfr. „Flensborg Avis" 7. April. („En ny preussisk Tvangslov").

*) dertil hørte bl. a. den annexionslystne Videnskabsmand J. Grimm.

Det var det altyske Forbund, der i 1906 indbragte Forslaget om Tvangskøb af polske Ejendomme og i 1907 fik dette Forslag gjort til Lov. En Institution, svarende til Bosættelses-Udvalget i de polske Provinser, er i Aar bleven oprettet for Nordslesvig, og den skal rundelig støttes med offentlige Midler ogsaa fra Sønderjylland, saaledes at Altyskerne paa den Maade tvinger de danske Skatteydere til at punge ud med Bidrag til deres egen Fordrivelse fra den fædrene Jord.

Det var det altyske Forbund, der var Fader til den 1908 vedtagne Rigsforeningslovs Sprogkneblings-Paragraf, Forbudet mod Brugen af Polsk, Dansk osv. paa offentlige Møder.

Det altyske Forbund er Centrum for et Net af Filialer med forskellige Formaal, saasom Gustav-Adolfs-foreningerne, de evangeliske Foreninger etc., der gennem ofte tilsyneladende fjærntliggende Special-Virksomheder bringer mange egentlig ikke altysksindede Mennesker under altysk Indflydelse.

En af Altyskernes Filialer er „Foreningen til Tyskhedens Vedligeholdelse i Udlandet“, sædvanlig kaldet „Skoleforeningen“, som i sine uskyldigere Former kan sammenlignes med vore sønderjyske Foreninger i Kongeriget, men som andetsteds ret aabenlyst erklærer det for sin Opgave „at sprede et mægtigt Net af tysk Kultur over Tysklands Nabolande“. Denne Virksomhed faar aarlig flere hundredetusende Mark i Tilskud fra den tyske Statskasse, og Altyskernes Leder, Prof. Hasse, har nylig faaet Tilskuddet forhøjet med 50,000 Mark.

Det altyske Forbund har 1896 rejst Agitationen for Flaadens Udvidelse, og dens Barn, „Flaadeforeningen“, kan nu glæde sig ved Gunst paa høje og allerhøjeste Steder.

Prof. Hasses Angreb paa Regeringens Optræden i det

mellemamerikanske Spørgsmaal 1895 førte til, at Regeringen bøjede sig og hjemkaldte sin Sendemand Payer.

Det altyske Forbunds Filial i Nordslesvig, ledet af Amtsdommer Hahn, tvang i 1907 ved sine Krigsfanfarer Overpræsident Bülow til at foretage et brat Tilbagetog fra den af ham indledede Broderhaands-Politik mod Danskheden.

Prof. Hasse og det altyske Forbund rejste 1904 en voldsom Bladstorm mod Regeringen for dens Sløjhed i Marokkosagen; det var dette, der fremkaldte Kejserens Landgang i Tanger, med alt hvad deraf fulgte lige indtil de navnkundige Novemberdage 1908, da vi for Marokkos Skyld stod paa Randen af en europæisk Krig.

Selve Kejseren er, trods sin snart verdenshistoriske Fredskærlighed, mangengang ikke særlig langt fjærnet fra den altyske Tænke- og Talevis. Saaledes f. Ex., naar han udtaler, at Tysk bør vorde Videnskabens Verdenssprog, saa at for Fremtiden ingen videnskabelig Meddelelse af international Rækkevidde bør kunne tænkes paa noget andet Sprog. Det er jo nøjagtig samme Tanke, som er bleven fremsat af Altyskeren Fritz Bley, se ovenfor S. 59. Ligesom Wagner og Altyskerne holder Kejseren meget af at annektere den nordiske Mytologi for Tyskland, jfr. den hyppige Brug af nordiske Gudenavne i den tyske Marine, f. Ex. Ægir. Ligesom Altyskerne forsøger han sig i mytologisk Skjaldekunst, jfr. hans „Sang til Ægir". Atter og atter bliver kejserlige Guldord opfangede af Altyskerne og forevigede paa Prospektkort eller Væggebilleder. Efter en kejserlig Skaaltale af 18. Januar 1896 erklærede H. Grell, en af det altyske Forbunds Ledere: „Foreningen har i Kejseren fundet en mægtig Forbundsfælle". Denne Ytring er ikke bleven dementeret.

III.

DANSK SORGLØSHED OVERFOR ALTYSKERNES ANNEXIONS-LÆRDOMME.

Det er en Selvfølge, at langtfra alle Tyskere billiger Altyskeriet med dets Annexionslærdomme og andre Anmasselser.

Men denne Selvfølge kan ikke afsvække den Kendsgærning, at Altyskeriet efterhaanden er blevet til en Magt, og at det rummer en Fare for vor nationale Tilværelse.

Spørgsmaalet bliver da, hvorledes denne Fare opfattes i Danmark, og først og fremmest, hvorledes den opfattes af de ledende Kræfter i dansk Videnskab og Folkeopdragelse.

Vi har ovenfor hørt et Par tyske Domme om den danske Videnskabs Stilling til de ætniske Stridsspørgsmaal.

Gustaf Kossinna udtalte 1896, „Indogermanische Forschungen“ VII, 293: „Det er højst uheldigt, at den danske Forskning endnu stedse ikke kan undersøge de urhistoriske Forhold i Danmark og hele Germanien med uhildet Blik, men overalt indsnævres ved politiske Hensyn“.

Aug. Sach skrev samtidig i „Das Herzogtum Schleswig“ III, 5: „Medens L. Varming (1862) indrømmede Jyskens Slægtskab med Vestgermansk, har den nyere danske Sprogforskning med Opbydelse af al mulig

Lærdom stræbt at hortforklare det vestgermanske Element i Vestjysk og selv at gøre Jyderne til en dansk Folkestamme med en dansk Mundart. Det var meget ønskeligt, om de (nuværende danske Forskere) ligesom deres ældre Fagfæller kunde formaa sig til hellere at indrømme Vestjyskens nære Slægtskab med Vestgermansk paa visse vigtige Punkter end stadig paany at gøre forgæves Forsøg paa at løse denne Gaade i dansk Retning".

K. Rhamm skrev ifjor i sine „Urzeitliche Bauernhöfe" S. 550: „Først nutildags, da man har Brug for Jyderne overfor Tyskerne, er de forfremmede til vaskeægte Danske, hvad de aldrig har været".

Lad mig her strax erklære, at ogsaa for mig staar den af Sach omtalte „Bortforklaring i dansk Retning" væsentlig som haabløs. Hermed sigter jeg især til Forsøgene paa at bortforklare Vestjyskens Afvigelse fra Ødansk og Samstem med Engelsk-Tysk i Navneordenes Artikel. Da man ikke ved Hjælp af de ældste Sprogmindesmærker kan give Sort paa Hvidt for Brugen af den ene eller anden Slags Artikel — i de gamle nordiske Rune- og Lovskrifter er Artiklens Brug jo en ren Undtagelse —, saa skulde man hellere se at faa sig til at opgive at føre Krig mod Nutidssprogenes Vidnesbyrd: naar Vestjysk paa saadan et iøjnefaldende Punkt slutter sig til sit Nabosprog mod Syd, da er det haabløst at ville overtyde Folk om, at der her foreligger et slet og ret Lune af Tilfældet og ikke noget virkeligt Sprogfrændskab. Men istedetfor har man i Danmark stillet sig paa det Standpunkt, haardnakket at nægte et grammatisk Slægtskab, der maatte forekomme Gud og Hvermand umiddelbart indlysende. Dette var en Dumhed, og det har i en skæbnesvanger Grad bidraget til at paatrykke den danske Forskning et Stempel, som den mindst af alt fortjener, og som navnlig ikke Tyskerne skulde være kaldede til at udfærdige.

Nægtning — Negativitet —, dét har været den danske Forsknings Stade i Spørgsmaalet om den vestjyske Artikel, og det er unægtelig, for at bruge Kossinnas Ord, en uheldig Fremgangsmaade, en Indsnævring. Men denne Nægtning er ikke udsprungen af noget uheldigt; den er blot en Overdrivelse af en Egenskab, der i og for sig er særdeles prisværdig, nemlig Ædrueligheden. Den danske historiske og sproglige Oldforskning har altid været utilbøjelig til at indlade sig paa Gætninger og Fantasier om Urtiden; det var lige meget, om de kunde tages til Indtægt for Tyskerne eller for os selv: hvad der laa forud for „Historiens klare Dag“, det var en Vildmose, hvor ingen nok saa fristende Lygtemand skulde lokke een ud. Man kan forstaa, at dette let kan føre til nogen Ufrugtbarhed, nogen Marsch paa Stedet, nogen „Indsnævring“. Men saa kan vi ogsaa til Gengæld pege paa, at Rudbeckiader og Seelmanniader har den danske Videnskab kun lidet kendt, og det selv i sin første Barndomstid. Det er nu vores Stolthed.

Vore Forskere har — man kan gærne sige: altfor stift, — holdt sig paa det Standpunkt, blot at ville hævde, hvad der med indlysende Rigtighed kunde gøres Krav paa som dansk. Undtagelser er naturligvis forekomne, — saaledes, naar det 18.—19. Aarhundredes Sværmere annekterede den norsk-islandske Gudeverden —; men de er dog for intet at regne imod, hvad der i lignende Retning er præsteret af andre Nationer.

Særlig med Hensyn til Sønderjylland viser den danske Ædruelighed sig, maalt med Tyskernes Fremgangsmaade, i et endogsaa særdeles gunstigt Lys. Müllenhoff, Grimm, Seelmann & Co. kunde paa deres ætniske Erobringstog foretage de vildeste Razziaer helt op til Skagen eller over til Skaane, — aldrig har den danske Forskning

gjort Gengæld med blot halvvejs tilsvarende Erobringstog sydpaa over Ejderen, skønt der med lidt god Vilje havde kunnet findes mindst ligesaa god Opfordring dertil.

Den danske Forskning holder sig strængt og redeligt til Forsvar af det Omraade, der siden Historiens klare Dag paa utvetydig Maade kaldes dansk.

Naar den danske Forskning ogsaa efter det politiske Tab af Sønderjylland fremdeles forfægter Sønderjydernes nationale Danskhed, saa ligger deri ikke nogen Fravigelse af det defensive Standpunkt. Den danske Forskning kan med fuld Ret pege paa en hel Række soleklare Kendsgærninger til Retfærdiggørelse heraf:

1) Sønderjydernes Sprog har i historisk Tid gennem alle politiske Omvexlinger været kaldt dansk;

2) Tysklands ledende Sprogvidenskabsmænd har forlængst erkendt Rigtigheden af denne Sprogbrug;

3) selv af den preussiske Regering er denne Sprogbrug officielt bleven knæsat; ved en Skæbnens Ironi træffer det sig jo saaledes, at dén slesvigske Sprogbrug, som den preussiske Regering har forbudt, ikke er det af Hr. Sach forfulgte Udtryk „Danskhed" eller lign., men derimod det Udtryk, der indeholder det af Hr. Sach saa højtelskede Jydenavn, nemlig „Sønderjylland".

4) Tilladeligheden af kulturelt-sprogligt Nationalforsvar for Danskheden udenfor Danmarks Grænser, har den tyske Regering officielt erkendt, nemlig derigennem, at den aarlig giver flere hundredetusende Mark til „Foreningen til Tyskhedens Vedligeholdelse i Udlandet".

Selv om nu ogsaa den officielle Godkendelse af Sønderjydernes Danskhed kan volde deres Regering nogle Vanskeligheder, saa er det virkelig ikke Livet om at gøre. Stormagten Preussen-Tyskland kan ikke for Alvor frygte nogen „Revanchekrig" fra en Dværgstat som Danmark, hvor gudsjammerlig saa end Nordgrænselandets

„nødlidende Tyskhed“ vaander og vrider sig i sin „Dødskamp“. Og skulde virkelig nogen af Tysklands Styrere for Alvor frygte de danske Bajonetter, saa maatte man sige: hans Uvidenhed er større end tilladeligt for den, der har den bedste Adgang til at erhverve sig paalidelig Kundskab; thi trods Hr. J. C. Christensens §-5-Tale har man ikke nødigt at være dybt indviet for at vide, at ingen voxen Dansk udenfor Daarekisterne vilde sætte halvtredje Million Danskes politiske Frihed paa Spil for ved Krig at vinde 150,000 Sønderjyder — plus et Kobbel jammerhylende Altyskere.

Indeholder Godkendelsen af Sønderjydernes Danskhed ingen politisk Fare for Tyskland, saa stiller det sig derimod ganske anderledes for Danmark, saafremt det skulde lykkes d'Hrr. Daniel, Sach & Co. at gennemføre det Systemskifte, hvorefter alle vestjysktalende Sønderjyder skal ophøre at bære Navnet Danske. Det er jo saa klart som Dagen, at denne Omdøbning vilde give Spillerum for de allerfarligste Følgeslutninger med Henblik paa de Vestjyder, der lever nordenfor Tysklands Grænse. Fremført af en Repræsentant for en Stormagt overfor et fredeligt og politisk svagt Nabosamfund, kan den ikke kendemærkes som andet end et nærgaaende Attentat mod den nationale Husfred. Det er ikke Spor af „Tendens“, men det simpleste, mest tvingende Nødværge, om den danske Forskning af alle Kræfter sætter sig paa Bagbenene overfor sligt.

Skulde galt være, maatte det danske Nødværge hellere være for kraftigt end for svagt, — i en Sag som denne drejer det sig jo mangen Gang blot om, hvem der kan raabe højest.

Desværre er det danske Nødværge imidlertid saa fjærnt fra overdreven Kraft, at det i vore Dage langt snarere maa siges at nærme sig den modsatte Yderlighed.

Jeg ser her ganske bort fra de fødte Sønderjyder, — Mænd som vor afdøde Historiker A. D. Jørgensen, Retshistorikeren Henning Matzen, Overretssagfører Konrad Holm *), Sprogmanden Nicolai Andersen, talrige Vagtposter i sønderjysk Presse og Tidsskriftliteratur, særlig P. Simonsen og Udgiverne af „Sønderjydske Aarbøger“. For disses Vedkommende er Nødværget saa naturligt, at det ikke kan overraske os. Jeg vil her holde mig alene til Bidragydere af kongerigsk Byrd; de kan langtfra siges at være overdrevent mange.

Vagttjenesten mod Annexionslærdommenes sproglige Front varetages siden Lyngbys og Varmings Tid af en hel Del Sprogmænd: Feilberg, Marius Kristensen, Holger Pedersen, P. K. Thorsen, Wimmer samt af Historikeren H. V. Clausen **), indirekte ogsaa af Redaktør Fuglsang og Sprogmanden Ernst Kaper ***).

---

*) en flittig historisk Bidragyder til „Flensborg Avis“.

**) har desuden indlagt sig Fortjeneste ved sin Afhandling „Tilknytning til Danske i Udlandet“, indeholdt i „Danmarks Kultur ved Aar 1900“. Ved Siden af Red. Fuglsangs nedennævnte Blad og den danske Sømandsmission er H. V. Clausens Skrift omtrent det eneste Sted, hvor et hele Jordkloden omspændende dansk Synspunkt er gjort kraftig gældende.

***) Begge har ansporet mig til Indlæg mod Annexionslærdomme, der er komne dem for Øje. Red. Fuglsang har bragt et saadant Indlæg i det af ham selv grundlagte Tidsskrift „Vore Landsmænd i Udlandet“, det eneste private Bindeled mellem Danske over hele Jordkloden. Kaper har afvigte Efteraar fremsat en alvorlig Advarsel mod visse danske Skolebogsforfatteres lovlig tysk-patriotiske Stofvalg i deres tyske Læsebøger, se „De højere Almenskolers Lærerforenings Beretning om Mødet i Oktbr. 1908“, S. 178. Kaper hævder, „at man burde øve en vis national Censur med Stoffet og vel overveje, hvad man gjorde Eleverne begejstrede for. Men i visse nyere Lærebøger var Decorum overfor vort eget Land ikke blevet overholdt“.

Vagttjenesten mod Annexionslærdommenes geografisk-historiske Front varetages af Bidragydere fra mere forskellige Livsstillinger. Historikeren Joh. Steenstrup har foretaget indgaaende Undersøgelser af Danmarks gamle Sydgrænse, saaledes som den oplyses gennem Historiens og Stednavnenes Vidnesbyrd; desuden har han genfremdraget Danmarks Krav paa Kimbrerne*). Historikeren J. Lindbæk har indenfor sine Oversigter over Literatur vedrørende Sønderjylland givet en Kritik af Sach's Bog. Den afdøde Historiker Joh. Ottosen har sammen med sin Fagfælle Ludvig Schmidt gennem en frugtbar folkeoplysende Virksomhed bidraget til at udsprede rigtigt Kendskab om den danske Nationalitets Udbredelse og Skæbne fra Fortid og Nutid.**) Zoologen og Nationaløkonomen Julius Wulff har i „Selskab for germansk Filologi'"s Smaaskrifter nylig udgivet en Skildring af Kimbrertoget, hvori han ligesom Steenstrup hævder dette for os som et Stykke dansk Historie. Forfatterinden Fru Laura Kieler har ved Foredragsrejser i Norge søgt at bøde paa sine tidligere Landsmænds ofte mildest talt mangelfulde Forestillinger om Sønderjyllands Nationalitet. Den afdøde Forfatterinde Johanne Futtrup og Redaktionssekretær Franz v. Jessen har givet Meddelelser om den „danielske" Fremgangsmaade i adskillige tyske historiske og geografiske Lærebøger.

Sønderjyllands Forbindelse med dansk Oldkultur er bleven fastslaaet af den samlede danske Oldgranskning,

---

*) Det kan tilføjes, at han ogsaa har imødegaaet visse svenske Lærdomme, der kunde give Rum for nærgaaende Slutninger om Nationaliteten paa Bornholm.

**) Skoleinspektør P. Lauridsens Undersøgelser om Danmarks Sydgrænse og Nordfrisernes Indvandring var opr. nævnt her, men maa udgaa, da jeg erfarer, at han er født Sønderjyde.

— sidst af Sophus Müller i „Vor Oldtid" —, og dets Forbindelse med dansk Nutidskultur er særlig bleven fastslaaet af Literaturhistorikeren Georg Brandes.

En „Landsmands" noget tvivlsomme Oplysningstjeneste overfor Tyskerne vedrørende dansk Nationalitet er bleven fremdraget af Historikeren Aage Friis*).

Prof. Noreens og andre Svenskeres Haandsrækning til Fortyskningen af Sønderjyllands Navne er bleven paatalt af Sprogmanden Verner Dahlerup.

Annexionspartiet „Altyskerne" er blevet omtalt af ganske enkelte Forfattere. Sprogmanden S. Schouboe har i „Samfundet" 12. Marts 1900 refereret min Artikel „Den alldeutsche Bevægelse", Dansk Tidsskrift, Marts. Den i England levende Jurist Erik Givskov har 1905 i det norske Tidsskrift „Samtiden" skrevet om „Pangermanisme, ægte og uægte", refereret af mig i „Akademisk Foreningsblad" 1905, Nr. 1 **).

Kreslæge Carøe har omtalt Forsøgene paa at paatvinge den danske Lægestand tysk Meddelelsessprog overfor Udlandet, samt den Haandlangertjeneste, som svenske Fagfæller under Altyskernes Bifald ydede hertil. Altyskernes voxende Indflydelse paa den tyske Regering er i vor Dagspresse første Gang selvstændig bleven iagttagen ifjor Foraar, da „København" bragte en Spidsartikel herom.

En Kres af Interesserede har oprettet et „Scrapbogs-Udvalg" til at følge med forskellige hidhørende Forteelser.***)

---

*) Friis har ogsaa gjort sig fortjent ved at oversætte Th. Brix's Skrift „Nordschleswig und die Selbsterniedrigung Deutschlands", som imidlertid alene omhandler moderne politiske Forhold.

**) Givskov har ogsaa i „Nineteenth Century" skildret Nordslesvigernes Nationalitetskamp.

***) Medlemmerne er mest Jurister, desuden nogle Medicinere og Teologer og Polyteknikere (ingen Filologer eller Historikere).

Zoologen Gosch's Anstrængelser for at oplyse Udlandet om Danskhedens Stilling overfor Tyskheden har fundet Efterfølgelse i det af Redaktionssekretær Franz v. Jessen samlede Monumentalværk „Haandbog i det nordslesvigske Spørgsmaals Historie“, ogsaa udgivet paa Fransk.

Lad os nu engang mønstre, hvor mange aktive Landeværnsmænd Kongeriget kan stille paa Benene overfor de tyske Annexionslærdomme. Ovenfor har jeg nævnt ca. 30, og stort flere bliver der i Virkeligheden næppe at opdrive, thi jeg har ærlig og redelig stræbt at indkalde de yderste Reserver, for ikke at sige: skrabe Bunden. Deroverfor har jeg haft Lejlighed til at nævne ca. 35 Personer paa Angribernes Side, og jeg kunde med Lethed bringe Tallet op til det tidobbelte. Jeg har hentet Exempler fra saa verdens-udbredte Kæmpeværker som Spruner-Mencke's historiske Atlas, Berghaus' statistisk-physikalske Atlas, Paul's Grundriss der germanischen Philologie, og fra Folkeoplysningsskrifter, der saadan som Dr. Daniel's og Kresskoleinspektør Polacks er udkomne i 100 til 200 Oplag. Under slige Forhold kan enhver sige sig selv, at vort Nødværge ialfald rent talmæssig mindst af alt har overskredet de rimelige Grænser.

I sin Kampmaade kan vort Nødværge maaske undertinen blive noget djærvt, men dermed er dog langtfra givet, at det overskrider Nødværgerettens Grænser. Dette vil man hurtig kunne overtyde sig om ved at se, hvordan den hæderlige Kritik i Tyskland stiller sig dertil.

Franz v. Jessen's „Haandbog i det nordslesvigske Spørgsmaals Historie“ har i Tyskland mødt en Del Protester, og særlig dens franske Udgave, „Manuel historique de la question du Slesvig“ er bleven stemplet som en Udæskning. Men dog har Bogens virkelige Kritikere ikke fundet noget graverende at udsætte paa den. Jfr.

„Münchener neueste Nachrichten“ 18. Nov. 1907 og „Das dänische Manuel in anderer Beleuchtung“ (Særtryk af „Flensburger norddeutsche Zeitung“ 1907, findes paa det kgl. Bibliotek og i Rigsdagens Bogsamling). Og netop overfor det i Haandbogen givne Materiale vedrørende Jyllands Sprog og Folkestammer har Kritiken særlig lidet at indvende. „Flensburger norddeutsche Zeitung“ siger om de hidhørende Afsnit: „Deres Indhold er et strængt videnskabeligt, medens de følgende Dele har mere publicistisk Præg; det maa her strax anerkendes, at Forfatterne her heltigennem har afholdt sig fra lidenskabelige Ytringer“. Derpaa kritiseres de enkelte Afsnit paa en meget rolig og saglig Maade, omend ofte temmelig dilettantisk. Naturligvis findes der adskilligt at udsætte; navnlig kan den danske Haandbog aldeles ikke taale Sammenligning med Fremstillingen hos en saa omhyggelig og fordomsfri Forsker som Aug. Sach. Der sluttes med følgende Ord om hans Værk: „Dets Fremkomst maa netop nu hilses med saa meget des større Glæde, som det fra dansk Side er forsøgt, paa Grundlag af et mangelfuldt, overfor Sachs Værk ligefrem fattigt Materiale at give en ingenlunde fordomsfri Fremstilling af de samme Forhold“. Man vil ikke kunne nægte, at denne Slutning er ret spagfærdig. At Artiklens Forfatter har ladet sig imponere af Hr. Sachs „Fordomsfrihed“, kan ingen undre sig over; om denne Fordomsfriheds Art se iøvrigt S. 32 samt nedenfor S. 112 (§ 10).

Professor Wimmer, som har skrevet Haandbogens Afsnit om sønderjyske Runeindskrifter, fælder heri bl. a. en skaanselsløs Dom om Bremers „Paavisning“ af anglofrisisk Urnationalitet i Danmark. Denne Dom af „en af de lærdeste Runekendere“ tør Kritikeren i „Flensb. nordd. Zeit.“ ikke vove at angribe; han gaar klogelig helt

udenom den. Det kan tilføjes, at Bremers tysk-østrigske Fagfælle Rudolf Much lader det arkæologiske Grundlag for Bremers „Paavisninger“ vederfares en Dom, der er endnu skaanselsløsere end Wimmers, saa man forstaar, at Haandbogens Kritiker har maattet opgive Bremer som haabløs *). Wimmers Slutninger af de ældre Runeindskrifter søger han at svække ved dilettantiske Formodninger om de førdanske Folkestammer paa den kimbriske Halvø og ved den gængse Tale om deres endelige Undertvingelse ved Kong Gorm den gamle; herved er der ingen Grund til at opholde sig, da han ialfald udtaler sig med en Forsigtighed, som man i Tyskland altfor ofte har maattet savne selv hos de mest fremragende Videnskabsmænd. Han slutter saaledes: „At de først det 10. Aarhundrede tilhørende, i et andet Alfabet skrevne Runestene fra Byen Slesvigs Omegn er af dansk og til Dels ogsaa svensk Oprindelse, bliver ikke nægtet af nogen; men om Sprog- og Folkeforhold i de tidligere Aarhundreder giver de ingen videre Oplysninger“. Her affærdiges som uvæsentligt, hvad der i Virkeligheden er en afgjort Sejr for den danske Forskning. De gamle Krøniker har jo fortalt, hvordan Kong Gorm og hans Æt førte en lang Kamp med en Smaakonge i Syd-

*) I „Deutsche Litteraturzeitung“ 1902, Nr. 8, Spalte 485, skriver Much: „De nordiske Lærdes fuldstændig ædruelige og saglige, gennem Slægtled fortsatte Forskerarbejde, der er kommet til ganske andre Resultater, værdiges der ikke engang et Forsøg paa Gendrivelse. Og dét sker i Grundriss der germanischen Philologie! Intet Under, om der nu igen, ligesom dengang da Holtzmann løb Storm mod den arkæologiske Tredeling, hos de nordiske Forskere lod sig iagttage en Misstemning imod den „tyske Videnskab“. Det vil derfor være godt, om det ogsaa fra tysk Side indskærpes, at ved de omtalte Ydelser af Bremer drejer det sig overhovedet ikke om Videnskab, men om det modsatte“.

slesvig, og denne Danernes Modstander har for den tyske Forskning hidtil gældt som den sidste frie Repræsentant for hint saxiske Element, der forud for Danernes Indtrængen skal have hersket paa hele den kimbriske Halvø; det var jo det sydslesvigske „Saxerrige“, der i Spruner-Menckes historiske Prokrustes-Seng blev pint og strakt helt ned til Aar 1397 som „tysk Markgrevskab“!! Nu kommer imidlertid Wimmer og godtgør, at hine „Ursaxere“ var — Svenskere, der i Vikingetiden havde sat sig fast i Egnene om Hedeby! Hermed borttages en af de væsentligste Støtter for den tyske Lære om „Markgrevskabet Slesvig“. Den borttages saa uigendrivelig, at den tyske Kritiker ikke ser anden Udvej end at erklære Resultatet for — uvæsentligt.

De danske Oldgranskere har haft mangen haard Dyst med deres tyske Fagfæller lige siden den Tid, da Holtzmann, som Much siger, „løb Storm“ mod den arkæologiske Tredeling. I vore Dage holder de Danske uanfægtet Stillingen; f. Ex. Sophus Müllers „Vor Oldtid“, hvori Sønderjylland og Kongeriget tages som „nordisk Fundomraade“, er nu en af de almindeligst brugte Haandbøger i Tyskland („Nordische Altertumskunde nach Funden und Denkmälern aus Dänemark und Schleswig“, overs. af Jiriczek 1897).

Min egen Afhandling „Var Anglerne Tyskere?“, hvori jeg udtaler mig ret skarpt om Forgængernes ætniske Vildfarelser baade i Danmark og Tyskland, har fundet velvillig Omtale i „Allgemeine deutsche Universitätszeitung“:

„Arbejdets Grundlag er den uden videre indrømmelige Sætning, at man i Tidsrummet omkring Angelsaxernes Landnam i England endnu ikke maa operere med Kategorien „tysk“, der dengang aldeles ikke existerede. . . Forf. søger at paavise, at Anglerne dannede et (nu for-

svundet) Bindeled mellem Stammerne i Danmark og dem, der senere smeltede sammen til det tyske Folk, men at de som Jyder stod de første nærmere end de sidste. Selv om Arbejdet ikke vil omstøde de eengang herskende Meninger, saa maa det dog noteres som en interessant, godt gennemarbejdet Afhandling, der bringer og forfægter et ganske nyt Synspunkt". . . — I 1907—08 fik jeg det jysk-angliske Spørgsmaal sat under regelret Drøftelse, idet Lærer A. Lorenzen fra Graasteen optog den Handske, jeg havde kastet til ham i min Artikel „Dansk og tysk Sandhedskærlighed". I sit Indlæg i „Apenrader Tageblatt" 24. Decbr. 1907 stemplede han paany de danske Forskere som Folk, der skrev imod bedre Vidende; denne Gang tog han mig med. Herpaa gav jeg, 1. Jan. ff., et udførligt Svar, hvori jeg erkendte Hr. Lorenzens redelige Vilje, men frakendte ham Evnen. Jeg udtalte om hans Opfatning: siden den ikke er Ondskab, kan den ikke fortjene andet Navn end — Taabelighed. Denne Dom har Hr. Lorenzen til Dato ladet sidde paa sig.

Prof. Steenstrup er i sin Afhandling om „Danmarks Sydgrænse" (1900) dragen i Leding mod „Markgrevskabet Slesvig". Dette Markgrevskab har været de slesvig-holstenske Historikeres Kæledægge, og er i Spruner-Mencke's Atlas bleven pustet op til at strække sig helt ned til Aar 1397 (jfr. Kortet „Skandinavien indtil Aar 1397"), skønt dets Forbindelse med Tyskland andetsteds i samme Atlas siges kun at have varet fra 934 til 1027 (se Kortet „Tyskland fra 900 til 1037"). Nu kommer Prof. Steenstrup og nægter rentud, at det nogensinde har existeret andre Steder end paa Papiret. Og de nye Grunde, hvormed han støtter denne allerede tidligere fremførte danske Opfattelse, er af den Art, at de tyske Kritikere ikke ret ved noget at sige dertil. Jfr. forskellige Recensioner: af A. Sach i „Deutsche

Erde" 1901, Hæfte 1; af S. (vist Dietrich Schäfer) i „Historische Zeitschrift" 1902, S. 347; af A. L. i „Historisches Jahrbuch" 1903, Hæfte 2; af A. Lorenzen (mon den samme som Læreren fra Graasteen?) i „Allgemeines Litteraturblatt" 1902, Nr. 14, Sp. 426—7. A. Lorenzen siger bl. a: „Trods visse Indvendinger vejer dette Skrift langt mere end de fleste med lignende Ramme, og det var at ønske, om i tyske Historieværker fremtidig Forholdene ved den dansk-tyske Grænse blev fremstillede i en til Forskningens Stade svarende Form".

Maaske vil nogen tro, at de nævnte tyske Domme om danske Arbejder er noget mere eller mindre tilfældigt og isoleret. Isaafald bør man læse den Dom, der fældes om den samlede nordiske Historieforskning af en saa indsigtsfuld Tysker som Professor Dietrich Schäfer, „Internationale Wochenschrift f. Wissenschaft u. Technik", 16. Novbr. 1907, S. 1041. „Overskuer man Helhedsstadet, saa frembyder der sig et glædeligt Billede. Skandinaviske Lærde har allerede i Aarhundreder udmærket sig ved Grundighed og Samvittighedsfuldhed; enkelte kappes i Rang med Europas første. Denne Rang hævder Skandinaverne fremdeles. Skønt de nordiske Universitetsindretninger fremviser Mangler, især sammenlignet med de tyske, fastholder den nordiske Historieforskning en i Sandhed ideel Opfatning af sit Kald, og det ikke blot hos sine mest fremragende Dyrkere, men helt ud i videre Krese. Idet jeg fælder denne Dom paa Grundlag af Aartiers Syslen med skandinaviske Forhold, kan jeg ikke undertrykke det Ønske, at man i Tyskland atter vilde lægge noget mere Mærke til Stammefrændernes Arbejder, end man har gjort i det sidste halve Aarhundrede. Det vilde gavne begge Parter".

At Prof. Schäfers Dom med Rette tilkommer ikke mindst den danske Forskning, kan man hurtig overtyde

sig om ved i „Sønderjydske Aarbøger"s Literaturoversigter at mønstre de Bidrag, der fremkommer fra historiske og statsvidenskabelige Forfattere af den moderne Skole. En fra nationalt Synspunkt mere selvopofrende Imødekommen mod Tyskerne end her kunde næppe tænkes.

Prof. Kr. Erslev skrev i „Historisk Tidsskrift" VI. R. 6 Bd. en Afhandling om „Den saakaldte Constitutio Valdemariana af 1326". Denne Vedtægt stod for danske Historikere hidtil som en slesvig-holstensk Opdigtning; selv Nordmanden P. A. Munch, der dog efter sine egne Ord ikke var „de danske Anmasselser huld", kalder den i Brev til Grimm for „Løgn og Digt" („Briefwechselung der Brüder Grimm mit nordischen Gelehrten, herausgeg. v. E. Schmidt", Brev af $^{21}/_{6}$ 1849). Prof. Erslev fremkommer nu med et Forsvar for den slesvig-holstenske Opfatning. I Universitetets Festskrift af 1901 offentliggjorde Prof. Erslev dernæst en Afhandling om „Frederik IV og Slesvig; Arvehyldingsakterne af 1721". Heri nærmede han sig paa flere Punkter til den slesvig-holstenske Opfattelse af Tildragelserne i 1721, og det erkendes ogsaa af Tyskerne. Prof. C. Volquardsen skriver i Afhandlingen „Über die Ereignisse des Jahres 1721" (Zeitschr. f. schl. holst. Gesch. 33. Bd., 286—324): „Erslevs Skrift er et Fredens Ord, som det i mange Aar ikke har lydt mellem de to Stammer, der er bleven saa fjendtlig sindede mod hinanden". I „Historisk Tidsskrift" 6. R., VI, 389 ff. (1895—97) offentliggjorde Prof. Erslev en Afhandling om Niels Ebbesen. Heri søger han at reducere de patriotiske Overdrivelser i Sagnene om Niels Ebbesens Overfald paa Grev Gert. Støttende sig væsentlig paa de tyske Kilder kommer Erslev til det Resultat, at Niels Ebbesen for at redde sit Fædreland har vovet ikke blot sit Liv, men ogsaa en stor Del af sin Ridderære. Jfr. J. Lindbæks Recension, „Sønder-

jydske Aarbøger“ 1903, 116, og Sofus Larsens Imødegaaelse, „Niels Ebbesens Vise“, Aarb. f. nord. Oldk. 1903, S. 86. Paa samme Maade har Erslev, sammen med sin Fagfælle Prof. Fridericia, fægtet mod de patriotiske Overdrivelser i Sagnene om Niels Kjeldsens Daad.

Bibliotekar Julius Clausen udgav 1896 en Bog om „Frederik Christian af Augustenhorg“. Denne Hertug, de augustenborgske Tronkræveres Fader, hvem den danske Historiker Wegener havde skildret sort i sort, fremtræder efter Clausens Mening i meget bedre Lys end før; jfr. Lindbæks Oversigt, Sdj. Aarb. 1903, 130.

Arkivar Dr. phil. Erik Arup skrev i „Hist. Tidsskr.“ 7. R. IV, en Afhandling om „Den finansielle Side af Erhvervelsen af Hertugdømmerne 1460—1487“. Jfr. Lindbæks Oversigt, Sdj. Aarb. 1906, 185. Heri fremhæves det holstenske Ridderskabs konsekvente Arbejde for at holde Landene sammen og i fredelig Forstaaelse med Danmark: det bragte store Ofre, saaledes at f. Ex. flere af de adelige Kautionister for Christian I's Gæld blev helt ruinerede.

Dr. phil. Aage Friis har iaar udgivet første Hæfte af en Bog om Bismarck; om denne udtaler „Kieler Zeitung“ 17. Marts sig meget rosende. „Det er en ejendommelig Foreteelse“, siger Bladet, „at der fra det Land, hvor Bismarck maaske havde sine mest glødende Fjender og sikkert ingen Venner, skænkes os en Bog, som synes skikket til at indtage en første Plads i den uendelig rige Bismarck-Literatur“. I Bogen findes „ikke Spor af Partiskhed, alle Vegne den redelige Granskers strænge Samvittighedsfuldhed og Retfærdighed“. „Den historiske Skildring af Bismarcks Ungdomstid er samtidig udkommen paa Svensk. Naar det mesterlig skrevne Værk af en Sprogmester blev oversat paa Tysk, vilde det ogsaa finde talrige og taknemmelige Læsere i Tyskland“.

At vor nyere historiske Skoles Grundighed er lige saa stor som dens Upartiskhed, tør man efter de ovennævnte Domme sikkert gaa ud fra for alle de Spørgsmaals Vedkommende, der gælder Nutiden eller den historiske Fortid. Noget anderledes stiller det sig med Forhistorien og dens ætniske Stridsspørgsmaal. Jeg har ovenfor omtalt hin danske Ædruelighed, der overfor alt sligt er mest tilbøjelig til at nøjes med at sige: „Lyst æfor, mørkt æbag“. M. a. O.: det forhistoriske, bortset fra Oldgranskningens Resultater, er haabløst og kan for vor Skyld gærne udleveres til Tyskerne, om de har Lyst til at spilde deres Tid dermed.

Typiske er vore Historikeres Konversationslexikons-Artikler om de omstridte Folkestammer (Salmonsen). „Efter Beda, der levede midt i 8. Aarh., skulle Anglerne være komne fra Angel i Sønderjylland; dette er dog kun et usikkert Sagn, om ikke snarere blot en Gætning af Beda, fremkaldt af Navne-Ligheden, og Anglerne, hvis Sprog er rent Tysk, stamme snarere ligesom Sachserne fra Nordtyskerne“. — „De klassiske Geografer søgte med Rette eller Urette Cimbrernes oprindelige Bolig i Jylland, som de kaldte den cimbriske Halvø“. Senere henvises til Schierns og Pallmanns Værker om Kimbrertoget (NB.! Pallmann kalder ganske rolig Kimbrerne for Tyskere. G. S—e).

Man mærke her den kategoriske Sikkerhed, hvormed Historikeren stempler Anglernes Sprog som r e n t t y s k, — unægtelig er denne Sikkerhed noget overraskende hos den ellers saa forsigtige Historiker, da han jo ikke er sproglig Fagmand. Han mener vel, at alle politiske Konsekvenser afskæres ved hans Tvivl om, at Anglerne har boet i Angel. Heri turde han vel noget overvurdere Virkningen af en historisk Kildekritikers Tvivl. Men maaske har han slet ikke anet Muligheden af politiske

Konsekvenser. Sikkert er det ialfald, at denne Mulighed udtrykkelig nægtes af Dr. Munch, som er en af den nyere Skoles mest fremtrædende Repræsentanter.

Dr. phil. P. Munch har i „Politiken", Maj 1900, omtalt det Hæfte af „Sønderjydske Aarbøger", der indeholder min Afhandling „Var Anglerne Tyskere?". Han er saa venlig at kalde min Fremstilling „skarpsindig". „Alligevel føler man sig ikke overbevist, men ender snarest med det Indtryk, at der overhovedet intet kan bevises derom. Den, der er vant til at sysle med senere Tider, hvor Kildestoffet er saa uendelig meget rigere og sikrere, værger sig under Læsningen vanskelig mod den Følelse, at alle disse Granskninger er haabløse. Og i hvert Fald glæder man sig ved, at vi er ved at komme ud af de Tider, da Forskernes Hypoteser om slige Problemer havde Vægt som Indlæg i Tidens egne nationale Stridsspørgsmaal". Saavidt Dr. Munch. Vi skal senere komme tilbage til det Spørgsmaal, om den Tid, da Forskernes Urtidsgisninger mister al politisk Vægt, virkelig er saa nær, som han synes at tro.

Naar Dr. Munch tror paa en snarlig Afrustning indenfor den literær-nationale Krigsskueplads, saa maa man indrømme, at adskillige herhjemme stræber at gøre hans Ord til Sandhed i en Udstrækning, som han vel næppe engang selv vilde tro mulig. Mange søger nemlig at købe sig Fred ved saavidt muligt fuldstændig at slaa en Streg over Sønderjyllands fortsatte Danskhed.

Dansk biografisk Lexikon f. Ex. bruger det Grundsæt, at medtage „Udlændinge, der i det mindste i nogen Tid har haft fast Bolig i Danmark" (Fortalen S. IX); derimod udelukkes de efter 1864 opvoxede Sønderjyder, selv om de ogsaa føler sig aldrig saa danske. Exempelvis savner vi Redaktør Jessen. Jfr. Artiklen „Buk for Tyskerne" („Flensb. Av." 29. Jan. 1904).

Vor geografiske Literatur, ligefra Universitets-Haandbøger og ned til Folkeskole-Lærebøger, staar ikke tilbage i national Sorgløshed: at man kunde tænke paa at foretage en almindelig Sammenstilling af Danskhedens nationale Udenværker, gamle og nye, er overhovedet ikke faldet vore Geografer ind *).

E. Løffler, Professor ordinarius i Geografi ved Kjøbenhavns Universitet, har 1898 udgivet „Omrids af Geografien til Brug ved Forelæsninger". Naar man har set, hvor megen Flid og Skarpsindighed altyske Videnskabs- og Folkeoplysningsmænd lægger ind i Udpønskningen af Tilsnigelser, der skal bane Vej for Annexion af dansk Sprogomraade, da bliver man unægtelig noget overrasket ved hos vor højeste geografiske Fag-Autoritet at notere alle de nationalitets-geografiske og -historiske Ting, der ikke staar noget om. Ej blot staar der naturligvis intet om Danskhedens Udbredelse udenfor Europa, men der staar heller intet om de danske Sønderjyders Tal og Sprogpræg. Og endda er det Synd at sige, at Prof. Løffler savner patriotisk Sans; hans Udtalelser i den Retning er ligesaa pompøse som mærkelige **).

W. Dreyer, „Jorden" 1906, har i Afsnittet „Tyskland" (II) ca. 8 Sider om Naturforhold (433—441) og derpaa om Nationalitetsforhold 7 Linjer (skriver syv Linjer), der-

---

*) en eneste Undtagelse danner H. V. Clausen med sin Afhandling om „Tilknytning til de Danske i Udlandet". Iøvrigt overlades Arbejdet til B. Fuglsang, Redaktøren af „Vore Landsmænd i Udlandet".

**) II, 81: „I rigtig Erkjendelse af sin vanskelige Beliggenhed har Danmark i det sidste Decennium bragt store Ofre for at styrke sit Forsvarsvæsen, thi i Statskunsten har til alle Tider Magten været Ret, og Magten har altid haft Tilbøjelighed til Overgreb". 83: „Armeen er rigtignok kun lille, men Hovedstaden er nu velbefæstet efter de nyeste Principer, og Orlogsflaaden er den svenske betydelig overlegen".

under intet om de danske Sønderjyder, ikke engang en Henvisning til S. 456, hvor Omtalen af dem er puttet ind. De danske Sønderjyders Tal er sat til 140,000; Hr. Dreyer følger heri den preussiske Statistik og aner naturligvis ikke, at denne udelader Tallet paa Optanterne og deres Børn.

Postmester O. Koefoed, „Lærebog i Geografi, udgiven af Generaldirektoratet for Postvæsenet" 1906, har intetsomhelst om dansk Nationalitet udenfor Danmarks Grænser, altsaa f. Ex. heller intet om den sønderjyske og dansk-oversøiske Presse; denne maa da formodes ikke at kunne interessere en Postmand, i Særdeleshed vel ikke nogen af Personalet paa Avispostkontoret *).

Overlærer C. C. Christensen og Dr. phil. M. Vahl har udgivet „Danmarks Land og Folk, til Brug i Folkehøjskoler, Seminarier og andre videregaaende Skoler" (1903). I denne særlig for Folkehøjskoler og andre videregaaende Skoler skrevne Bog træffer vi intet om de Anstrængelser, der gøres for at holde den sønderjyske og oversøiske Danskhed i Forbindelse med den danske Folkehøjskoleverden og øvrige videregaaende Kultur. At Danskheden udenfor Norden overhovedet ikke nævnes, er næsten en Selvfølge, (derimod om Danmarks Naturforhold 27 Sider, om dets Plante- og Dyreliv 5 Sider).

Alle Mellem- og Almueskolegeografier, som jeg har gennemgaaet paa „Dansk Skolemuseum" — omkring en Snes Stykker —, følger trofast i de ledende Autoriteters Fodspor. Og hvad der ikke er udeladt allerede i Lærebøgerne, bliver mangengang strøget eller forflygtiget ved Lærerens personlige Indvirken.

---

*) i Sammenhæng hermed kan det nævnes, at Hr. V. Malling, Kontorchef i Generaldirektoratet for Postvæsenet, i 1908 fandt paa at slette de sønderjyske Stationsnavne paa Kortet i „Fabers Rejseliste", se mit Skrift „Fædreland og Forretning", S. 5.

Jeg skal citere et Exempel, som jeg har omtalt i mit Skrift „Hjemmetyskeri i Danmark“ S. 9 (Tidsskriftet „Vor Fremtid“, April 1908). I en kjøbenhavnsk Latinskole undervistes indtil for nogle Aar siden efter den erslevske Geografi, hvor Skildringen af Nationalitetsforhold endnu indtog en rigelig Plads. Om Sønderjylland stod der i denne Bog 67 Linjer, men af disse lod Læreren stryge de 42. De paagældende Sider ser fuldstændig ud, som om de var gaaet gennem den russiske Censur; i intet Afsnit er foretaget blot tilnærmelsesvis en saadan Lemlæstelse af Texten. En af Eleverne, min Meddeler, skrev i sit Exemplar af Bogen følgende Vidnesbyrd om det Indtryk, hans Lærers Fremgangsmaade gjorde paa ham: „Hvor stort Sønderjylland er, og hvor mange Indbyggere det har, fortælles aldeles ikke; om Forholdet til Danmark, det danske Folk o. s. v. heller ikke det ringeste; der staar omtrent saa meget som om en lille preusisk Provins“. Bagerst i Bogen har min Meddeler kendemærket denne Geografifremstilling ved en sindbilledlig Tegning, som blev kopieret af adskillige af min Meddelers Skolekammerater, hvad der viser, at han ikke var ene om sine Indtryk.

Man skulde synes, at det nationalitetshistoriske og -geografiske Kundskabsstof i vor Folkeopdragelse allerede til Dato var tilstrækkelig lemlæstet, men vore mest moderne Fremskridtsmænd synes endnu ikke at kunne slaa sig tiltaals.

Forfatteren Johan Skjoldborg, tidl. Skolelærer, refererer Nutidens folkelig-danske Højskolekrav saaledes („En ny Kulturtype“, i „Politikens“ Kronik 20. Maj 1908): „Først fjærnes det religiøse. Dernæst fjærnes den anden Hovedsøjle i den Grundtvigske Højskolebygning: det nationale. Det nationale som (Folke-) Skolens Sag. Odin og Thor og Holger Danske vil ikke kunne blive den ny

Højskoles Symboler. Den vil ikke heller have den mindste Svaghed for Sabler og Uniformer. Den vil være afgjort fredsvenlig og lige saa afgjort en Modstander af Militarismen. Den nuværende Højskole er religiøs-national; den ny vil være human-social". Altsaa: Asaguder, Holger Danske, Sabelraslen og Uniformer, dette er, hvad der for den folkelige Forestilling (eller for Folkelæreren Skjoldborg?) er blevet tilbage som den nuværende Højskoles „nationale Kundskabsstof". Hvem kan da ikke se, i hvor høj Grad dette Stof trænger til at fjærnes?

Skjoldborg vilde ifjor endnu levne det nationale en Plads i Folkeskolen, men iaar vil dette Tilflugtssted maaske allerede være en „Saga blott".

Folketingsmand Th. Zahle skriver i „Jysk Morgenblad" (se „Dybbøl-Posten" 18. Nov. 1908): „Naar Husmændene faar reformeret vor Folkeskole, har de derigennem gjort mere for vor Nations Existens end alle Historiens Nationalhelte tilsammen; naar de faar opfyldt deres Krav om Driftslaan, om Tilskud til saa prosaiske, men nyttige Ting som Møddingsbygninger og Ajlebeholdere, er derigennem gjort mere for vor Nations Bevarelse, end der kan udrettes med Forter, Fæstninger og Luftskibe".

Endnu er Billedet af den danske Folkeopdragelses Udvikling ikke fuldstændigt. Det er ikke nok at fortælle, at man for enhver Pris synes at ville indskrænke sin Oplysning om Danskheden. Det er nødvendigt at tilføje, at man synes ligesaa ivrig efter at udvide sin Oplysning om Tyskheden.

F. Granzow, „Lærebog i Geografien for Latin- og Realskolen", kalder haardnakket Byen Slesvig for „Schleswig"; dette fastholdes gennem alle Bogens fire Oplag (fra 1875 til 1893). I Texten nævnes ved andre sønderjyske Byer baade dansk og tysk Navneform, og der tilføjes udtrykkelig: „De 5 Byer, som have dobbelte Navne, ligge

i det danske Sønderjylland"; deraf maa Læseren jo tvinges til at tro, at Byen „Schleswig" kun har tysk Navneform. Granzows mindre og mindste Lærebøger, ialfald de senere Udgaver, synes at være forskaanede for den nævnte fixe Idé; til Gengæld udmærker hans „Mindste Geografi" (1885) sig ved at høre til de Lærebøger, der mest fuldstændig fortier Danskhedens Tilstedeværelse i Sønderjylland.

En dansk Oberst, der til Skolebrug har udgivet et stort Væggekort over Europa, gør ligesaa kort Proces som Granzow: paa hans Kort pranger med fede Bogstaver Bynavnet „Schleswig" uden Spor af dansk Vedføjelse.

Dr. phil. S. A. Christensen, „Geografi for Latin- og Realskoler", 1902, taler om „Provinsen Schleswig-Holstein" og Landskabet „Nordschleswig"; Navnet „Sønderjylland" forekommer ikke, og ej heller har jeg kunnet finde en Stavelse om Danskhedens Udbredelse udenfor Danmarks Grænser, være sig i Sønderjylland eller andetsteds.

Rimeligvis er vel de nævnte tre Herrer, ligesom de fleste Svenskere og adskillige Nordmænd,*) blevne omvendte af Svenskeren Prof. Ad. Noreen til de af ham forfægtede „Principer for Sprogrigtighed", se Docent Dahlerups Indlæg i „Dania" 1903, S. 193, og Artiklen „Buk for Tyskerne" („Flensborg Avis", 29. Januar 1904).

De danske Statsbaner har i en lang Aarrække brugt at trykke Billetter til Sønderjylland alene med de fortyskede Navneformer, og først under Indflydelse af stærkt Pres har de nedladt sig til at sætte de danske ved Siden deraf, jfr. mit Skrift „Fædreland og Forretning" S. 5.

*) Komitéen for en Bergensudstilling 1910 under den norske Konges Værn driver det til at ledsage sin norske Reklameplakat med et Kort, der bærer Navnene Copenhagen og Gothenburg.

De har ogsaa gjort Tilløb til at opslaa Tavler med de sønderjyske Stationsnavne alene i den fortyskede Form.

Den danske Turistforening frembyder i sit Skrift „Dänemark, das Land des Meeres“, en hel Række Fortyskninger af danske Stednavne, til Dels helt nye og af egen Avl. Saaledes uden Tilføjelse af dansk „Oversættelse“: S. 35 to Gange „Runde Turm“, den ene Gang som Billedforklaring, S. 146 „Riis-Wald“, S. 141 „Trelde-Wald“ og to Gange „Veile Förde“, det ene som Billedforklaring, S. 148, 149 „Randers-Förde“, „Mariager-Förde“, det første som Billedforklaring. At selv professionelle Annexions-Tyskere som Dr. Daniel ikke skyer at bruge danske Sprogformer saasom „Fjord“, er naturligvis den danske Turistforenings Geografer ganske ukendt; den maa nødvendigvis gaa Tyskerne til Haande ved paa dette Punkt at slaa selv Dr. Daniels og den preussiske Generalstabs Rekord.*)

*) I Forbigaaende skal jeg endnu nævne et Par Tilfælde, der ligefrem grænser til det skandaløse. At vore Forevisere af „levende Billeder“ næsten fortrinsvis bruger tysk Sprog ved Billedforklaringerne, f. Ex. „Möen, die weisse Insel Dänemarks“, er kendt nok, jfr. „Mosaik“ („Nationaltidende“ 16. Jan. 1909, „Tysk i Biografteatrene“ („København“ 24. Febr.), „Biografteatrene“ („Kbh.“ 5. Marts), „Hensynsløst“ („Assens Avis“ 15. Febr.); derimod er det vel mindre kendt, at adskillige af disse Biograf-Tyskerier fremstilles paa danske Fabriker!! Et kendt Prospektkort-Agentur har ogsaa udsendt en Serie „Sønderjylland“, hvori findes Numrene „Dybbøl-Monumentet“ og „Arnkil-Monumentet“, og disse to „dansk-patriotiske“ Billeder forestiller — Mindesmærkerne for Preussernes Sejr over de Danske! En af samme Firma udgiven Gengivelse efter et Kunstværk af den danske Billedhuggerinde Elna Borch bærer Paaskriften „Erlöst“. Et Billede, der udgiver sig for at forestille „Lars Kruses Monument“, viser sig i Virkeligheden at fremstille Mindesmærket for nogle ved Skagen forulykkede tyske Marinesoldater, smykket med en stor, tysk Rigsørn, som Preusserne med den dem egne Smag for det prunkløse har fundet det passende at postere heroppe ved Nordspidsen af den „tyske Halvø Jylland“.

Dr. phil. Edvard Brandes skrev i Oktoberhæftet af „Det ny Aarhundrede" 1908 en Artikel om „Dansk og fremmed Sprog". Heri tilbageviser han først den Mening, at det rigtige Dansk skulde være en Sprogform, der var fastslaaet indenfor visse snævre Krese f. Ex. i Kjøbenhavn. „Det Sprog, som de Danske taler overalt, hvor der tales Dansk, — det er Dansk" (S. 7). Derpaa hedder det videre S. 11: „Selv Folk, der tror sig meget ferme i et fremmed Sprog, vil dog altid tale saaledes, at i samme Øjeblik, som de lukker Munden op, vil den Indfødte ufravigeligt høre Udlændingen; man tænke blot paa, hvorledes en Slesviger, en Islænder, — der kan regnes for halvt Dansk, — ikke at tale om en Tysker, røber sin Herkomt i det første Ord, som han siger".*) De filologiske Oplysninger, der her fremsættes for Folket af en Doctor philologiæ, er mildest talt forbløffende. En Islænder vil vistnok paa det kraftigste have sig frabedt at blive stemplet som „halv Dansk"; jeg vilde ialfald nødig være i Dr. Brandes' Sted, hvis han fremsatte denne „Oplysning" paa et radikalt islandsk Vælgermøde. Men hvad skal saa Slesvigeren sige? Han fremstilles jo udtrykkelig som hverken Fugl eller Fisk. Dansk er ham et Fremmedsprog, som han ikke kan tale rent; hans Land hører til de Omraader, hvor der ikke tales det Dansk, der er Dansk. Men paa den anden Side er han heller ikke rigtig tysk, thi i selvsamme Aandedræt som Slesvigeren nævnes Tyskeren særskilt, altsaa maa hver af de to være noget for sig. Det overlades saaledes til Læsernes Fantasi at forestille sig, hvorvidt Slesvigeren maa tænkes som Annexionstyskernes navnkundige „jysk-saxisk-frisiske" Blandingsrace eller maaske f. Ex. saa isprængt med jødisk Blod, at han maa virke frastødende

*) det fremhæves ogsaa udtrykkelig, at strax søndenfor Vamdrup kan man ikke mere klare sig med Dansk.

paa enhver raceren Dansker *). Det var at ønske, at den danske Doktor havde udtalt sig noget klarere om dette Punkt, ellers kunde Menigmand let faa det Indtryk, at hans Kundskaber i nordisk Filologi er mindre grundfæstede end hans Kundskaber i den indiske og semitiske, hvori han jo har sin egentlige Styrke.

Hr. Johannes Neuhaus, „nordisk Lektor" ved Berlins Universitet, har i „Berliner Tageblatt" 22. Maj 1906 skrevet et turistisk Causeri om „Bornholm und Kullen". Heri udfører han en lignende Haandlanger-Tjeneste indenfor Urhistorien, som den danske Turistforening indenfor den fremtidige Stednavnegivning. Han siger: „Bornholm er just den Bro, der muliggjorde, at gotiske Stammer forlod det i Aarhundreder indtagne Sydskandinavien og vendte tilbage til Fastlandet". „Efter Sproget hører Øen til Skaane, og højst ejendommelig udmærker dette sig blandt alle nordiske Sprog derved, at

---

*) Netop dette Indtryk gør selv den kongerigske Danskhed paa den rigtige Germaner, ifald vi tør tro Dr. Hermann Hoffmeisters „Völkerkunde oder Ethnographie und Ethnologie", Berlin 1883, optaget i en af Forfatteren udgiven Serie „Deutsche Bildungswarte", se „Geografisk Tidsskrift" 1883, S. 82. „Den lille Folkehob, som tæller 2 Millioner Hoveder, og som siden det 9de Aarhundrede kalder sig Danskere, er en næsten helt germansk Stamme, der dog i Henseende til Titelsyge langt overgaar Tyskerne og i Henseende til Flegma Engelskmændene og for det tredje i Henseende til Navnene synes at være af halvjødisk Byrd. I de danske Kirkebøger finder man nemlig ved Siden af Navnene Petersen og Nilson næsten hele den gammeltestamentlige Navnegivning, som f. Ex. Moses, Isak, Abel, Jonas, Abrahamson, Maleachi, Makabæus, ja endogsaa Nebukanesar. Trods alt dette er det et Under, at et oprindelig saa rent germansk Folk som disse Kimbrernes Efterfølgere i Tidernes Løb saa fuldstændig kan fornægte deres Oprindelse, at den simple Dansker for Tiden ikke kender noget værre Skældsord end: „Du Tysker!"

det ejer den stemte s-Lyd, der ogsaa spiller en stor Rolle i det gotiske Sprog". Med „Goter" menes her ikke den samlede Folkegruppe, som Tyskerne kalder „Germaner" *), men særlig den snævrere Stamme, der boede paa den preussiske Østersøkyst. Denne Stamme skal altsaa, udgaaende fra Tyskland, i sin Tid have koloniseret Bornholm og Skaane, og endnu vil Hr. Neuhaus i Skaane og paa Bornholm finde Minder om dens Sprog. At hans folkegeografiske Lærdomme er Gætværk, og hans sproglige do. rent Vrøvl, spiller ingen større Rolle; det er jo ikke Sagkyndige, men Ukyndige, han skriver for **).

En i Danmark udgiven tysk Læsebog, der bruges i flere Skoler, skildrer omhyggelig Tysklands Geografi og Kulturforhold, og maa til dette Formaal bl. a. opbygge Læseren gennem talrige Afbildninger af Mindesmærker til Forherligelse af Germania, af tyske Kejsere o. l. Det tyske Riges ikke-tyske Nationaliteter omtales kun paa to eller tre Steder. De to omhandler Polakkerne; paa det ene affærdiges de i Forbigaaende med følgende Ord: „Saadanne Masse-Sammenhobninger, som i Ruhr-Egnen og i Berlin, fører til Opstaaelse af Arnesteder for polsk Lidenskab; men meget værre er det i selve Østlandet, hvor slavisk Tilstrømning undergraver den tyske Formagt paa alle det offentlige Livs Omraader, medens de Indfødte voxer, styrkes økonomisk og teer sig fanatisk i tyskfjendtlig Nationalisme". Det citerede staar uden Kommentar,

*) eller „Tyskere". Det er ikke altid let at finde Rede i den tyske videnskabelige Sprogbrug; jfr. nedenfor om „Germaner" og „Tyskere" S. 107 (§ 4—5).

**) Det stemte s (engelsk z) var oprindelig fælles for hele Folkegruppen, men gik senere i Nordisk, Engelsk og Tysk over til r, forsaavidt som det ikke helt forsvandt. Det stemte s i Nyskaansk og Nybornholmsk har altsaa ikke mere med Gotisk at gøre, end den samme Lyd har i Engelsk, Hollandsk og Fransk.

og uden at der ved Læsestof af mindre fordømmende Indhold gives nogen Modvægt. Saaledes er altsaa den Medfart, som Tysklands ikke-tyske Nationaliteter faar i en af vore mest udbredte Skolebøger; jfr. S. 74 om Dr. phil. Ernst Kapers Udtalelser paa Skolemødet 1908.

Ikke nok med, at tyske Annexions-Lærdomme og Domme om „minderwertige" Nationaliteter serveres os velvillig-kommentarløst gennem vidtudbredte Skolebøger, — i Tidsskriftliteraturen og Dagspressen bliver der mangengang arbejdet Annexions-Tyskerne direkte i Hænderne.

Forfatteren Johannes V. Jensen har indlagt sig temmelig stor Navnkundighed gennem sine Udtalelser om Jyllands Nationalitetsforhold: Jyderne føler sig nærmere i Slægt med Angelsaxerne end med Ødanskerne, der ikke har gjort andet for Jylland end at udsuge det; Jyderne føler ikke ødansk Skam og Nederlag som noget dem vedkommende; Tabet af Sønderjylland er ikke nogen større Ulykke, thi det „blev jo i Familien". For disse Udtalelser har han da ogsaa høstet megen Paaskønnelse hos Annexions-Tyskerne, f. Ex. i Artiklen „Dansk Historieforfalskning" (Hamburger Nachrichten, 22. Febr. 1907, se ovenfor S. 53 samt mit Skrift „Hjemmetyskeri" S. 11).

Teologen M. Kirkegaard har i en Diskussion med mig skrevet et Indlæg „Smed eller Skrædder", Nationaltidende 16. Juli 1908. Heri udvikler han, at han ikke vilde have sit Fædreland forsvaret med Vaabenmagt, selv om der ogsaa var Udsigt til, at det kunde nytte. „Alt det (særlig danske) kan vi ikke aflægge, selv om vi gærne vilde. Man kunde lige saa gærne tale om at vaske en Neger hvid. Vi er Danske, og vi vedbliver at være Danske, om vi saa nok saa meget mister vor Uafhængighed. Men hvad skal vi saa med Kanonerne? . . . Og selv under en fuldstændig Denationalisering vil(de) meget af det bedste i vort folkelige Særpræg kunne bevares,

paa samme Maade, som vi genkender mange af Kelternes Ejendommeligheder hos Nutidens Franskmænd. Individets Liv bliver maaske rigere og mere nuanceret paa denne Maade end ved Fastholden af de gamle Former".

„Social-Demokraten" 27. Februar 1908 indeholdt paa Forsiden en Artikel om „Mindefesten i Sverrig", omhandlende den Fest, hvormed man i Malmø d. 26. Februar fejrede Tohundredeaarsdagen for Skaanes Indlemmelse i Sverrig. Heri siges om de Snaphaner og Malmø Borgere, der i 1659 gjorde Oprør mod Svenskerne, at det bare var „de skaanske Militarister, der i 1658 udslyngede Forbandelser over Freden i Roskilde". . . „Det, der skulde æres, var ikke Krigsforherligelsen, men Folkeslagenes Ret! Ved Freden i Roskilde skete der jo nemlig det, at en Landbefolkning kom til at høre sammen med det Land, den havde Skikke og Sprog tilfælles med, og hvortil den naturmæssig burde høre." Denne forbløffende „Oplysning" indlemmedes i den socialdemokratiske Folke-Videnskabeligheds Skatkammer, uden at en eneste af vore ledende Historikere tog til Genmæle derimod; kun i „Horsens Avis" blev Artiklen fremdraget og gjort til Genstand for Omtale. En skøn Harmoni med „Hamburger Nachrichten"! Jfr. Annexions-Artiklen af 22. Febr. 1907: „Den samme Klage (over Udsugning) hørtes før i Slesvig og Holsten som for Tiden paa Island. Ligesaa var det i Norge og Skaane, saa længe disse Lande stod under dansk Herredømme."

Hr. H. P. Hansen, socialdemokratisk Redaktør i Aalborg, erklærede nylig paa et Folkemøde i Svendborg: „Det vilde være en Lykke for Danmark, om det blev germaniseret". Hans Partifælle N. C. Christensen udtalte d. 25. Februar iaar i Folketinget, at han ganske sluttede sig til denne Udtalelse. En stor Skare troende Tilhængere venter nu sikkert spændt paa, at d'Hrr. H. P.

Hansen og Christensen til alt Folkets Lyksaliggørelse vil udtale sig lidt nærmere om, hvorledes de tænker sig i en Haandevending at faa Germaniseringen gennemført. De moderne „Germanernes Lærlinger“ synes jo aabenbart at gaa ud fra, at man skifter Nationalitet, som man skifter en Frakke.

Ikke alene i Teorien finder Germaniseringen Apostle heroppe, men ogsaa, som det synes, i Praxis, ja, ovenikøbet undertiden paa en mærkelig aktiv Maade. Jeg sigter her ikke til Biograf-Tyskeriet eller til det danske Lærerforlags snart herostratisk navnkundige Kundgørelse; den sidste tør vel snarere regnes for Taabelighed end for Ondskab.*) Jeg sigter til et mystisk Muldvarpe-Arbejde, som jeg lejlighedsvis er stødt paa. At den altyske Forening holder Spioner heroppe, ved jeg af dyrekøbt Erfaring **). Og det lader til, at de undertiden kan finde danske Individer, der ikke er uvillige til at tjene dem som Haandlangere. Herom har jeg nylig faaet Meddelelse fra en Lærerinde, som sendte mig et tysk Prospektkort med Billeder af Kejser Vilhelm II og af tyske Soldater i Kampstilling og paa Triumftog. „Jeg har“, skrev hun, „faaet det af en Elev, der havde modtaget det

*) „Danmark: Den danske Lærerforening paabegynder i en nær Fremtid et Forlag i Forbindelse med Skole- og Undervisningsmateriale. Da der i Danmark kun drives en ringe Fabrikation af disse Artikler, har man til Hensigt at importere østrigsk eller tysk Fabrikat, hvorfor det nævnte Forlag ønsker at træde i Forbindelse med et leveringsdygtigt Firma, for at dette kan overtage Enerepræsentationen for Danmark. Foretagendet, der træder ud i Livet efter Beslutning af og med Understøttelse af danske Folkeskolelærere, regner med en stor Afsætning af alle Artikler og vil i meget kort Tid lægge hele Markedet under sig. Tilbud indsendes til „Dansk Lærerforenings Forlag“, Bropalæ, Aarhus.

**) Jfr. ovenfor S. 54.

paa Gaden af en mindre Dreng, der gik med en hel Bunke og delte dem ud. Af en anden Elev, der har en Broder i H. Madsens Skole paa Vodrofsvej, har jeg hørt, at Drengene der havde faaet en hel Mænde lignende Billeder, ligeledes af en Dreng paa Gaden. Jeg er saa oprørt over dette Forsøg paa at interessere, for at bruge et mildt Udtryk, vore Børn for det tyske Væsen, at jeg ikke kan lade være at overgive Sagen i Deres Hænder; om det dog ikke skulde være muligt at sætte en Stopper for dette Uvæsen, — denne Frækhed". Senere er jeg ogsaa andetsteds stødt paa Folk, der havde faaet de nævnte tyske Kort. Det viser sig endog, at de kan faas i kjøbenhavnske Forretninger. Saaledes f. Ex. et Kort med „Erstürmung der Düppeler Schanzen, 18. April 1864", hvor man ser Preusserne storme frem med den sort-hvide Fane i Spidsen og jage de danske Soldater paa Flugt! (Jfr. „Vort Land" 7 Juni, „Møns Dagblad" 11. Juni). Jeg kunde ogsaa fortælle mere endnu, men dette maa jeg give Afkald paa, da det er af den Art, at det ligefrem ikke kan omtales offentlig.

IV.

VEJLEDNING TIL IMØDEGAAELSE AF ANNEXIONSLÆRENS HOVEDPUNKTER.

Jeg vender nu tilbage til Dr. phil. P. Munchs Udtalelse i „Politiken“ 1900 om Granskningerne vedrørende Jyllands forhistoriske Indbyggere: „I hvert Fald glæder man sig ved, at vi er ved at komme ud af de Tider, da Forskernes Hypoteser om slige Problemer havde Vægt som Indlæg i Tidens egne nationale Stridsspørgsmaal“.

Da mit første Varsko mod de tyske Annexionslærdomme i den Grad er prellet af paa Dr. Munch, har jeg ikke stor Fortrøstning om, at han vil ænse, hvad jeg ovenfor har forebragt for at gentage og forstærke hint Varsko. Maaske kan der dog ventes lidt mere Lydhørhed overfor Vidnesbyrd, der kommer fra en helt anden Kant.

En Forfatter ved Navn Bresnitz von Sydaćoff har nylig udgivet et Flyveskrift „Das Balkanproblem und die Balkandynastien“ (efter 1907; uden Aarstal). Kapitel III omhandler det siden ifjor saa aktuelle Æmne „Bosnien og den storserbiske Fare“, og derpaa følger Kap. IV, „Panslavismens Jærnring“. S. 60 hedder det: „Et Vidnesbyrd om, at ikke blot de storserbiske Krese, men ogsaa det officielle Serbien gør Krav paa Østrig-Ungarns hele sydøstlige Omraade, er den mærkelige Maade, hvorpaa

man i alle Serbiens Skoler lærer — „Geografi“. De i de serbiske Skoler brugelige og af Undervisnings-Forvaltningen stadfæstede Landkort kendemærker alle Østrig-Ungarns sydøstlige Provinser som serbisk Eje, og i Geografibøgerne bliver det udtrykkelig fremhævet, at disse Lande er serbiske og kun midlertidig forvaltes af Østrig-Ungarn. Da der i Delegationernes sidste Samling fra ungarsk Side blev protesteret mod denne uhørte Fremgangsmaade, afgav den serbiske Regering den udtrykkelige Erklæring, „at der hverken existerer saadanne Kort eller Skolebøger, eller at saadanne bruges i nogen offentlig Skole“. Men disse Erklæringer er ikke andet end frække Løgne. Foran mig ligger et Exemplar af disse Lærebøger, der for Tiden bruges i samtlige offentlige Normalskoler i Serbien, og udtrykkelig fremtræder som billigede af det serbiske Kultusministerium“. Derpaa citeres af „Serbiens og de serbiske Landes Geografi for Normalskolens IV Klasse, stadfæstet af Kultusministeren 1902, Oplag 16,485, 3. Udg. af Mihajlo Jovic og D. Putnikovic, 1905, Pris 60 Para“; som „serbiske Lande“ opregnes her: Bosnien, Hercegovina, Dalmatien, Banatet, Kroatien, Slavonien og Istrien; det sidste kaldes „den største serbiske Halvø“.

Det maa til Forklaring tilføjes, hvad der ogsaa fremgaar af Hr. Sydaćoffs Skrift, at ingenlunde alle de „fraskilte Serber“ i Virkeligheden er saa længselsfulde efter den storserbiske Moderfavn; tværtimod finder Storserberne tit ingen mere forbitrede Fjender end deres „Brødre“ i Kroatien.

Videre siger Hr. Sydaćoff: „Saaledes lærer man i Serbien Geografi og nærer fra Slægt til Slægt den Tro, at hine Lande engang vil tilfalde Serbien; saaledes gøder man uophørlig den storserbiske Propagandas Ager, hin storserbiske Propaganda, der gennem talrige Agenter uophørlig holdes i Gang i alle de østrig-ungarske Lands-

dele, som vi i den officielle Lærebog finder kaldt „serbiske Lande“.

Ikke sandt, en udmærket Illustration til Dr. Munchs „glædelige Forsikring“, at vi er ved at komme ud af de Tider, da det paastaaede sproglig-historiske Slægtskab havde Vægt som Indlæg i Tidens egne nationale Stridsspørgsmaal! I Østrig-Ungarn finder vi, at saadanne Indlæg endogsaa volder Forespørgsler i Folke-Repræsentationen og Noteskifte med Udlandet!

„Uhørt“ kalder Hr. Sydaćoff den officielle serbiske Folkeopdragelses Fremgangsmaade. Hans Følelser kan vi godt forstaa, men „uhørt“, — nej, det er den ingenlunde, ialfald ikke for os Danske. „Ligesaa hos os“, maa vi sige. Erstatter vi „storserbisk“ med „altysk“ og „istrisk“ med „jysk“, saa bliver det, som om vi saa ind ad vore egne Vinduer. Det passer Ord til andet, ligefra Lærebøgerne à la Daniel med „den største . . . ske Halvø“ og „de midlertidig fraskilte . . . ske Lande“ og til de udsendte stor . . . ske Agenter; jeg selv har jo herhjemme truffet en saadan Agent og har haft den Ære, efter hans Bortrejse fra Danmark at blive nedrakket af ham i de altyske Tidsskrifter „Heimdall“ og „Jungdeutschland“.

Kun een Ting passer ikke: medens der i de østrigsk-ungarske Delegationer er bleven protesteret saa kraftig mod de udenlandske Annexionslærdomme, at disses Ophavsmænd er blevne nødsagede til at tage offentlig Afstand derfra, saa er der i Danmark hidtil ikke en Sjæl, der har rørt paa sig, naar undtages nogle temmelig spagfærdige Ytringer af forskellige Sprogmænd, af Historikerne Steenstrup og H. V. Clausen og af enkelte andre Personer saasom Johanne Futtrup og Redaktionssekretær Fr. v. Jessen. Ovenikøbet er der hos os adskillige Personer, der saaledes som Joh. V. Jensen arbejder Annexions-Politikerne direkte i Hænderne.

Danmarks uvirksomme eller selvmorderiske Holdning overfor de mest nærgaaende Annexionslærdomme fra Udlandets Side bliver saa meget des mere paafaldende, naar man iagttager den umaadelige Energi, der fra vore Historikeres Side blev udfoldet i Kampen mod et forholdsvis uskadeligt National-Spøgelse som Niels Kjeldsen. Jeg skal ikke sige et eneste ondt Ord om den Sandhedskærlighed, der var Drivfjeren til deres Optræden ved denne Lejlighed; jeg skal endogsaa lykønske dem til, at de i vore idéforladte Tider har vedligeholdt et saa stort Fond af den hellige Ild. Men jeg kan alligevel ikke tilbageholde den Ytring, at hin Energi tykkes mig lovlig ensidig frugtbargjort, og at der lige for vore Historikeres Næse ligger mangfoldige Angrebspunker, hvor den kunde tages i Brug med adskillig større Udbytte.

Sandt nok, Forhistoriens Taagevidder er ikke nogen værdig Tumleplads for vore Historikere med deres Ædruelighed og Virkelighedssans, — det skal jeg villig indrømme Dr. Munch. Men midt i dette Taagehav er der dog Øer med temmelig fast Grund, som nok kunde fortjene at opmaales. Der er f. Ex. hele den klassiske Geografi-Overlevering om den kimbriske Halvø og om de tilgrænsende Egne i Nordtyskland; her kunde vor Historieforskning sammen med vor historiske Geografiforskning meget vel bringe nyttige Resultater for Dagens Lys.

Og hvis blot vore yngre Historikere og Geografer vilde tilegne sig de nødtørftigste Elementærkundskaber om sproglig Folkegruppering samt derpaa omhyggelig sammenbygge disse Kundskaber med det ældste historisk sikre, de mener med god Samvittighed at kunne fastslaa om de nationale Forhold paa den kimbriske Halvø, — ja saa vilde der allerede være vundet store Ting.

Maaske er det et kedeligt Arbejde for Ikke-Sprogmænd at skulle tilegne sig saadanne sproglige Kundskaber.

Maaske vil de finde, det overstiger selv en Herkules' Krætfer at skulle møde de tyske Annexionslærdomme, der voxer frem om igen og om igen, to for hver een, man kapper Hovedet af, og saa videre indtil Kedsommelighed.

Men jeg kan forsikre om, at ogsaa dette Arbejde har sin Løn, sin Tilfredsstillelse. Den der har deltaget i Vagttjenesten overfor de tyske Annexionslærdomme, vil atter og atter have faaet at høre fra de danske Sønderjyder: „Tak for dit Arbejde; vi er glade for hvert Ord, vi hører fra danske Fagmænd; thi naar ingen vil oplyse os fra den Kant, hvor skal vi da vide, hvad der er Løgn, og hvad der er Sandhed?" *)

For at raade Bod paa den Planløshed, der hidtil har kendemærket vor Stilling, har jeg nu foretaget en Mønstring baade over vore Angribere og over nedbrydende og opbyggende Kræfter i vor egen Lejr. Tilslut skal jeg prøve at sammenstille en Del af de vigtigste Synspunkter, der spiller en Rolle i de ætniske Stridsspørgsmaal. Maaske kan der deraf efterhaanden fremvoxe en ligefrem „Katekismus" til Vejledning for læge og lærde, der ønsker at have Svar paa rede Haand overfor Tyskernes Annexionslærdomme.

§ 1—3. *Brug og Misbrug af ætniske Lærdomme i Almindelighed.*

§ 1. *Oldtid er Oldtid, og Nutid er Nutid; lad ikke de Levende undgælde for forlængst afdøde Folks Danskhed eller Tyskhed!*

---

*) exempelvis har det vakt den største Tilfredshed, at Lærer A. Lorenzen synes at være bragt til Tavshed. Jfr. herom Artiklerne „Dansk Godmodighed" („Flensb. Av.", Juli 1908), „Gravensteiner Zeitung" („Sundved Annonce-Tidende", citeret i „Dybbøl-Posten" 9. Okt. 1908), „Den tyske Forening og Lærerne", („Flensb. Av.", Marts 1909). Jfr. endvidere den redaktionelle Indledning til min Artikelrække „Nyt Lys over Anglerne", „Flensb. Av.", 30. Juni 1907.

Til det vaagnende National-Røre har man med Føje rettet Spørgsmaalet: „Vil du brede Oldtids Mørke over Nutids klare Dag?“ Svar paa dette Spørgsmaal er tilstrækkelig klart og rigtigt blevet givet allerede længe før Dr. Munchs Tid. Den danske Forsker Rafn udtaler sig f. Ex. derom i et Brev af 12. Febr. 1849 *), hvori han kritiserer de Grunde, paa hvilke J. Grimm støttede sine vilde Annexionsplaner. „Nærmere belyste ad den lingvistiske Vej ville saadanne Grunde upaatvivlelig senere kunne anvendes til at bevise lige det modsatte af, hvad De tilsigter. Men Grunde, hentede fra en fjærn Tid og længst forsvundne Forhold, kunne ikke have nogen praktisk Betydning og burde vistnok mindst anvendes til dermed at gjennemføre Retskrænkelser og sætte Menneskeliv og fredelige Nabostaters Interesse paa Spil. Som jeg bemærker, vil De ikke engang lade os beholde Jylland, men trøster os med, at „in den grossen und kleinen Inseln soll Scandinavien walten und blühen“. Jeg holder mig forvisset om, at baade Menneskeslægten og Tyskheden vilde være allerbedst tjent med, at de tyske Sprogmænd holdt sig indenfor Besindighedens Enemærker. Nationalitetsfølelse er skjøn og ædel, men udarter den til Fanatisme og Anmasselse, er den tilvisse uædel og forkastelig, den skamskænder da Menneskeheden istedet for at forherlige den. Derfor: lad os underordne Nationaliteten Kosmopolitismens Grundsætninger; det bør især være Videnskabsmandens og navnlig Sprogforskerens Opgave at arbejde paa en større Tilnærmelse mellem Nationerne“. Disse Ord, der overfor en Grimm og hans Skole var ganske spildte, burde støbes i Guld og holdes enhver af de tyske Annexions-Prædikanter uafladelig for Øje.

---

*) Briefwechsel der Gebrüder Grimm mit nordischen Gelehrten.

§ 2. *Til Trods for alle den sunde Fornufts Protester vil Annexions-Prædikanterne ikke holde op med at mane Oldfolkene op af Graven; slige fremmanede Genfærd bør man ikke foragte, men hellere taalmodig søge at mane ned igen.*

Sydacoffs Meddelelser om den storserbiske Agitation viser, at vi langtfra har overvundet den Tid, i hvilken Annexionslærdomme har kunnet sætte et Folk i politisk Virksomhed. Bærer vi os nu ad som Strudsen og stikker Hovedet i Busken, sigende „her er ingen Røvere i denne Skov“, da skaffer denne Fremgangsmaade os dog ingenlunde Fred. Hæderlige Forskere som Kossinna vil dadle os som „indsnævrede“; Annexions-Tyskere som Sach vil paastaa, vor Passivitet skyldes en indre Erkendelse af, at vi ikke har rent Mel i Posen. Vi maa hellere trække Hovedet ud af Busken, se Fjenden i Øjnene og om fornødent tage Tyren ved Hornene. Thi skal galt være, er det dog hæderligere at lade sig spidde forfra end fra Bagen.

§ 3. *Det synes nemt nok at købe sig Fred ved at give Afkald paa de omstridte Folk, samtidig med at man udviser dem fra det omstridte Land; men kan man ikke med fuld Sikkerhed gennemføre det sidste, bør man vogte sig for uden Nødvendighed at indlade sig paa det første, — ellers kan det let faa farlige Konsekvenser.*

Historikerne kan let nok imponere Menigmand, naar de med rolig Mine udslynger en Paastand som den, at Anglernes Sprog er „rent tysk“. Menigmand kan jo ikke skelne mellem anden- og førstehaands Sprogkundskab og tillader sig derfor ingen Kritik. Helt anderledes stiller det sig imidlertid med det geografiske. Navne-Ligheder som den kimbriske Halvø og Himber-Syssel (Himmerland), Angler i England og Angel i Sønderjylland, Jyder i England og Jyder i Jylland vil altid med uundgaaelig Nødvendighed indpræge sig i den folkelige

Forestilling. Historikerne kan tvivle paa Sammenhængen, saa meget de vil; overfor Folket vil deres Tvivl gælde til Vandsbæk. Derfor, naar de udleverer Kimbrer, Angler og engelske Jyder til Tyskerne, vil det have den uundgaaelige Følge, at de i Menigmands Øjne udleverer hele Jylland. Saa de bør tænke sig to Gange om, før de skrider til at give saadanne omstridte Folkeslag et ætnisk Stempel.

II. § 4—7. *Brug og Misbrug af ætniske Samlingsnavne.*

§ 4. *Navnet „Germaner", brugt i Oldtiden om Stammer i Jylland, stempler dem ikke som Tyskere, men blot som et Led af den gotisk-germanske Folkegruppe.*

Romernes Brug af Gruppenavnet „Germaner" er i Virkeligheden aldeles flydende. En ganske enkelt Gang omfatter det hele vor Folkegruppe, de gamle Nordboers „Gottjod", Rasmus Rask's „Goter". I Reglen omfatter det Folkene søndenfor Østersøen, ikke blot Fædrene til de senere Tyskere, men ogsaa de gotiske Østersøfolk, Friser, Saxer og andre sydlige Vesterhavssfolk, samt Indbyggerne af Jylland. Adskillige Gange omfatter det kun de allervestligste eller sydvestligste Folk i det nuværende Tyskland, især Frankerne. I folkelig Brug har Navnet „Germaner" aldrig været indenfor vor egen Folkegruppe, førend tyske Forskere i 19. Aarh. trods Rask's Protest bragte det paa Mode. Man forstaar nok, at Tyskerne finder det praktisk: snart er det fællesgotisk Folkegruppenavn, snart omfatter det Landet fra Alperne til Skagen, ogsaa kaldet „Tyskland efter dets naturlige Grænser"; snart atter omfatter det kun Tyskere i dette Ords snævreste Mening. Kunde der tænkes noget Navn bedre egnet til de for Annexions-Læren nødvendige Tilsnigelser?

§ 5. *Navnet „Tyskere" bruges i Oldtiden ikke om Stammerne i Jylland, og det af den gode Grund, at det*

overhovedet slet ikke existerede; det opkom først i 9.—10. Aarh. og vandt aldrig Fodfæste saa langt nordpaa som hos Nordfriserne, endsige hos de øvrige Indbyggere af Jylland.

At Navnet „Tyskere" først er opkommet i 9.—10. Aarh., dvs. henved tre Aarhundreder efter den Tid, da vi finder Navnet „Daner" brugt som Samlingsnavn, staar kildemæssig fast. Kimbrer, Angler, Jyder har aldrig været kaldt Tyskere undtagen af tyske Lærde, der ved en Tilsnigelse satte Germaner = Tyskere. End ikke Saxerne kaldte sig Tyskere, før de ved blodig Tvang var blevne fortyskede, se § 11; dette Forhold bliver altid omhyggelig fortiet i de tyske Annexionslærdomme.

§ 6. *Navnet „Daner" bruges paaviselig allerede paa Skellet mellem Oldtid og Middelalder (Aar 512) som Samlingsnavn for Stammer i Jylland.*

En Skare Eruler, der ca. Aar 512 drog fra Donau nordpaa, passerede „Danernes Stammer", inden den indskibede sig til den skandinaviske Halvø; dette meddeles os af den græske Historiker Prokopios, som personlig kendte Erulerne. Indbyggerne af Himber-Syssel, Angel og det øvrige Jylland har lige siden den historiske Tids Gry altid været regnede for Danske. Naar Sach siger, at Sønderjyderne, forsaavidt de taler Vestjysk, aldrig i „national Forstand" har kaldt sig danske, er det dels usandt, dels Tilsnigelse. Sachs Paastand er usand, fordi vi har positive Vidnesbyrd om det modsatte. En tysksindet Lokalhistoriker H. N. A. Jensen, som Sach ikke godt kan have undgaaet at støde paa, vidner 1844*), at Angelboerne udtrykkelig siger om sig selv: „Wi hem sonst dänsk wesen, nu siin wi düdsk bläwen". Sachs Paastand er en Tilsnigelse, fordi det overhovedet ikke

*) „Angeln zunächst für die Angler", S. 147. Jensen kalder Angelboernes Sprog „et Plattysk fuldt af danske Ordføjninger og Udtryk".

falder den folkemaal-talende Landbo ind at rende rundt og paradere med et nationalt Kendingsnavn; det er saare sjældent, han faar Lejlighed dertil, ja, det forekommer nærmest kun i Grænseegne som Angel. Kan man nu ikke kalde Jyderne for Danske, fordi de ej til Hverdags bærer dette Navn til Skue, saa kan man heller ikke kalde dem for Jyder, thi dette Navn høres i folkelig Brug nuomstunder næsten kun udenfor Jylland, f. Ex. paa Samsø, jfr. Exemplerne i Feilbergs jyske Ordbog samt mine Udtalelser i „Dansk og tysk Sandhedskærlighed" („Flensb. Av." og „Hejmdal" 1. Jan. 1908).

§ 7. *Navnet „Ing-Venner" (dvs. Folkestamfaderen Ingves Æt) bruges i Oldtiden og den tidlige Middelalder hovedsagelig om nordiske Folk, medomfattende Indbyggerne af Jylland.*

Romeren Plinius i 1. Aarhundrede efter Kristus meddeler en Folketavle, hvorefter „Ingveonerne" omfatter Kimbrer, Teutoner og Chauker. Da det sidstnævnte Folk boede i Hannover, har de tyske Forskere sluttet, at „Ingveoner" var et og det samme som det af dem formodede anglisk-saxisk-frisiske Folkeforbund. Derfor, naar et engelsk Kvad fra det 6. Aarhundrede kalder Danerne for „Ing-Venner", saa slutter Kögel, at disse Daner ikke kan være rigtige Daner, men maa være Angel-Saxer! Dertil er der at sige, at den hjemlige Overlevering ikke kender Ing-Venner andre Steder end hos Nordboerne: fra Ingve stammer, foruden Danerne, den fra Gøtland udgaaede Kongeæt Siklingerne og den svenske Kongeæt Skilvingerne, ogsaa kaldet Ynglinger, dvs. Ingves Efterkommere. Det oldengelske Runekvad siger: „Ing var først hos Øst-Danerne". I den senere Tid fandt hans Forherligelse sit Hovedsæde i Upsala; Hovedguden Frey kaldtes her Ingun-ár-freyr, dvs. „Ing-Vennernes Aarings-Herre", „den Gud, der giver Ing-Vennerne god Aaring".

Saa mange og saa tungtvejende er de Vidnesbyrd, der fortæller os, at Ing-Vennerne først og fremmest var Nordboer. Og dem alle vil de tyske Lærde vrage til Fordel for et enestaaende Vidnesbyrd fra et fremmed Folk og fra den yderste Udkant af dette Folks geografiske Synskres! En saadan Fremgangsmaade dømmer sig selv; man kan trygt sige, at den stiller Forholdene næsten lige paa Hovedet *).

III. § 8—12. *Ætnisk-politiske Skel i Virkeligheden og i de tyske Forskeres Fantasi.*

§ 8. *Jyllands søfartsmæssige Østhælding. Sit Ansigt vender Jylland mod Øst, dvs. mod de danske Øer og Skandinaviens Fastland, og Ryggen vender det mod Vest, dvs. mod Saxland; thi paa Østkysten ligger næsten alle dets Havne, medens dets Vestkyst er havneløs, en skibsfarlig „Jærnkyst", alene paa nær den yderste Snip mod Sydvest.*

Naar de tyske Forskere uvægerlig vil lade Urtidens Jylland slutte sig til Saxland, da tager de det for givet, at sammenhængende Fastlande nødvendigvis maa have større national Sammenhængskraft end Lande, der er skilte ved Bælter og Sunde. De gaar frem ligesom Dr. Daniel, der uden at bryde sig om Statsgrænser erklærer Jylland for en „tysk Halvø" og Skagen for „Tysklands nordligste Punkt". — Naar denne Slutningsmaade gøres gældende overfor Nutiden, kan den være gal nok; overfor Urtiden

---

*) At Ing-Vennernes Centrum ligger hos Nordboerne, er allerede blevet erkendt af flere tyske Forskere, især af Rieger, Kossinna og Herman Møller. Jfr. Englænderen H. M. Chadwick, „The Origin of the English Nation", 1907, refereret af mig i „Arkiv för nordisk filologi" XXV, 310 ff. Mr. Chadwick gaar saa vidt i sin Opposition mod den gængse tyske Lære, at han opfatter „Ing-Venner" som den direkte Forgænger til den historiske Tids „Daner". Se mit ovenn. Referat S. 315.

er den simpelthen Nonsens; den viser os, hvorledes Mennesker, der er opvoxede i Jærnbanernes Tid, mangengang aldeles mister Evnen til at dømme om Samkvemsforhold og Samkvemsforbindelser i forrige Tider. I Fortiden, lige fra Nutiden og til vore Oldeforældres Tid, var det ganske anderledes, end hine jernbaneomtaagede Fantaster bilder sig ind; da var Landvejen ingen Landevej, — nej, da gjaldt det: hellere 100 Mile til Søs end 10 Mile til Lands. Som Følge deraf var det en bydende Nødvendighed for et Land som Jylland med den havnrige Østkyst og den næsten utilgængelige Jærnkyst mod Vest, at dets Hovedfærdselskres maatte blive ved Østersøen og Kattegat, ikke ved Vesterhavet. Kun den sydvestslesvigske Kyst dannede en Undtagelse: her afløstes Jærnkysten af en havnerig Strækning, og derfor ser vi ogsaa, at disse Egne tidlig tages i Eje af en Stamme fra den sydlige Vesterhavskyst, nemlig Friserne.

§ 9. *Njord-Dyrkere i Danmark overfor andre Religionssamfund. Urtidens Angler og deres Nabostammer dyrkede et kvindeligt Sidestykke til Guden Njord, som ifølge den gældende tyske Opfattelse skal have været deres Fælleseje med Saxer og Friser, medens Nordboerne stod udenfor dette Religionssamfund; i Virkeligheden findes der ikke svageste Spor af, at Saxer og Friser har dyrket Njord, medens derimod denne Guddoms historiske Hovedomraade var Danmark og Sverrig.*

Romeren Tacitus fortæller, at Anglerne og 8 andre Smaastammer havde en Helligdom paa en Ø i Oceanet, hvor de dyrkede en Frugtbarheds-Gudinde ved Navn Nerthus. Dette er den regelrette gotiske Urform for det Gudenavn, som paa Nordisk lød Njörðr, gammeldansk Niærth, Niærd. Der har sikkert været en Han-Njord og en Hun-Njord, paa samme Maade som Njords Søn Frey havde en Søster Freyja. Man mener, at de to Par op-

rindelig var et og det samme, idet begge er Guddomme for Frugtbarhed; Tacitus' Skildring af Nerthus-Dyrkelsen stemmer nøjagtig med den Skildring, der tolvhundrede Aar senere gives af Freys-Dyrkelsen. Til Njord helligedes foruden Frugtbarheden ogsaa Søfarten. — Hele denne Gudeverden har nu de tyske Forskere ganske rolig erklæret for Ureje i et anglisk-saxisk-frisisk Urtidssamfund, og paa den Kant af Helligdommen, som vender mod Nordboerne, har de opslaaet en stor Plakat med Paaskriften: „Adgang forbydes Uvedkommende". I Virkeligheden findes der hos Saxer og Friser ikke saa meget af Njord som bag paa en Haand, medens Sporene af denne Guds Dyrkelse tiltager i Styrke, jo længere vi gaar nordpaa. Det egentlige historiske Hoved-Sæde for Njords-Dyrkelsen var Sverrig, men allerede i det gamle danske Omraade er Sporene tydelige nok: i Vestjylland finder vi en „Njords Høj" (Nærild), i Randers-Egnen et „Njords Vi" (Njære), paa Fyen to „Njords Høje" (Næraa, ældre Nærthøwæ), paa Sjælland et „Njords Hjem" (Nærum, ældre Niartharum), ved Helsingborg en „Njords Lund" (Nærlunda) og længere nordpaa en „Njords Holm" (Niærdholm). — Njord-Nerthus, Frugtbarhedens og Søfartens Sindbillede, er tydelig en Østersø-Guddom, der fra Angel og det øvrige Jylland har strakt sit Vælde med Søfarten langs de danske Øer over til det skandinaviske Fastland: det er det søfarende Jylland, der vender sit Ansigt mod Øst og Ryggen mod Sydvest.

§ 10. *Jyder overfor Ødanske. Modsætningen mellem Jyder og Ødanske er ikke større end venteligt efter den stærke geografiske Sondring; Oldsagn og Historie røber ikke Spor af virkelig National-Modsætning.*

Indbyggerne af Jylland føler sig i Modsætning til Ødanskerne, og i Middelalderen var denne Modsætning endnu større, siger Sach; „Jyderne gjorde Oprør", — det

er efter hans Mening den danske Histories Omkvæd i Middelalderen. — Det vilde have været ønskeligt, om Hr. Sach havde paavist, hvordan man skulde have undgaaet enhver Modsætning mellem saa skarpt sondrede Omraader som Jylland og de danske Øer, saasnart Sø-Samfærdselen forfaldt, som den jo vitterlig gjorde efter Vikingetidens Slutning. Vi Danske plejer at mene, at geografisk Sondring og sociale Særinteresser var mer end tilstrækkelige til at forklare den datidige Separatisme, og trods Landets Splittelse naaede den jo i Danmark aldrig saa vidt som f. Ex. i det hellige tysk-romerske Rige. Vi tykkes, Tyskerne maatte have takket Himlen, om de i Middelalderen havde haft saa liden Separatisme, som Danmark fremviste, og at de kunde have god Grund til at mindes Skriftstedet: „Hvi ser du Skæven i din Broders Øje, men Bjælken i dit eget bliver du ikke var!“ Jamen, den nationale Modsætning drev jo Jyderne til talrige Oprør, siger Hr. Sach. Javist — han maa vel forstaa sig paa nationale Modsætninger, siden han er saa nøjeregnende, at han ikke vil tage det for gode Varer som Vidnesbyrd om Danskhed i „national Mening“, naar de fortyskede Angelboer 1840 siger om sig selv, at de forhen har været Danske! Men saa maa vi rigtignok bede om ogsaa i nærværende Tilfælde at faa en „nøjeregnende Paavisning“. „Lige for lige, naar Venskab skal holdes!“ Hr. Sach vil vist faa ikke saa lidt Arbejde med at paavise, alt hvad dertil kræves. — 1) De gamle Nationalsagn om en fredelig Forstaaelse mellem Jyllands Indbyggere og Ødanskerne er ingenting værd. Herhen f. Ex. Lejrekrønikens Dan-Sagn, der lader Jyderne kalde Kong Dan til Hjælp mod sydlige Angribere; Saxe, der gør Dan til Anguls Broder; de oldengelske Heltesagn, hvori Forherligelsen af Danerne og deres Sejre er det stadige Ledemotiv. Alt dette maa være pure Opspind,

eller ogsaa skal „dansk“ her stadig ikke forstaas i „national Mening“. 2) Jyderne har gennem Sagntiden og den historiske Tid kæmpet meget oftere og meget hidsigere mod Ødanskerne end de tyske Stammer mod hinanden indbyrdes, f. Ex. Ditmarskerne mod Holstenerne, Svejtserne mod Østrigerne osv. 3) De jyske Kampe mod Ødanskerne har ikke haft Rod i Bønders Had til Adelen eller Adelsmænds Opsætsighed mod Kongen. Jyderne har erklæret sig for Dansker-Fjender i udtrykkelig „national Mening“. Altsaa langt udtrykkeligere, end f. Ex. den tyske Stamme Bajrerne erklærede sig for Tysker-Fjender i Napoleonstiden; og dette var jo dog tilsyneladende allerede temmelig udtrykkeligt: thi de gode Bajrere paastod, at de aldeles ikke var Tyskere, men derimod keltiske „Bojer“, indvandrede fra Frankrigs Skove („bois“), og at de derfor burde hjælpe deres franske Brødre mod de tyske Arvefjender, — endnu i Tredserne var det nødvendigt at imødegaa disse Meninger paa Tryk! 4) I Nutiden har den danske Nationalfølelse ingen Rod i Jylland. Saagodt som ingen af de danske Landeværnsmænd mod de tyske Annexionslærdomme (jfr. Listen S. 74) er født Jyde eller har en jysk Fader. Altsaa f. Ex. ikke Steen Blicher, Nic. Andersen, Feilberg, Ernst Kaper, Mar. Kristensen, Lyngby, Holger Pedersen, Wimmer, J. Lindbæk, Joh. Ottosen, L. Schmidt, Steenstrup, P. Lauridsen, Franz v. Jessen og min egen Ringhed. — En saadan Paavisning maa nu Hr. Sach levere, om hans Paastand skal staa ved Magt. Men jeg tror, vi kan faa Lov at vente længe. Naar han nægter den „nationale Mening“ af Ordet „dansk“, brugt før 48 af jævne Sønderjyder om deres eget Sprog, saa har han dermed sat sin egen Paastand om Jydernes underjordiske Anti-Danskhed i en saadan Klemme, at han vist kan spare sig Ulejligheden for at søge at vrikke den ud derfra. For denne Gang skal jeg lade Hr. Sach fare

med det Skudsmaal, at han har fremsat letfærdige Paastande, ja ligefremme Tilsnigelser. Det er vi jo vante til fra hans Side. Men da hans Forsøg paa Forstyrrelse af den nationale Husfred her er særlig ondartet, kan jeg for Fremtidens Skyld ikke undlade at erklære, at saafremt han skulde gentage sin Paastand uden den ovenfor krævede Paavisning, skal jeg nok stemple ham eftertrykkeligere.

§ 11. *Saxer overfor Danske og Tyskere: Modsætningen mellem det samlede Danmarks Indbyggere og Saxerne var indtil ned i Middelalderen langtfra saa stor, som paastaaet; den oprindelige store Modsætning var ikke mellem Saxer og Danske, men mellem Saxer og Tyskere.*

I Oldtiden har Saxerne i Tyskland utvivlsomt været politisk skilt fra de Danske, og i Nutiden fremtræder de jo som udprægede Tyskere. Gaaende ud derfra har den tyske Annexionslære ganske rolig sat Nutid lig med Oldtid, saa Saxerne er bleven gjort til Tyskhedens National-Forfægtere overfor Danskheden, lige fra de i Vuggen laa. Men den Lære trænger vist til at blive set lidt efter i Sømmene.

Ethvert Skolebarn, der har lært sin Danmarkshistories allerførste Kapitel, ved, hvordan Stillingen i Virkeligheden var mellem Saxer, Tyske og Danske ved vor Histories Gry. Det er tilstrækkeligt at nævne saadanne Hovedpersoner som Saxerhøvdingen Widukind, Frankerkejseren Karl den store og Danekongen Gudfred, — saa vil Handlingens Hovedtræk staa klart for enhver, der ikke er rent uvidende. Jeg skal nu nærmere udmale nogle Enkeltheder. — Saxerne indtil det 8. Aarh. kaldte sig ikke Tyskere (se § 5) og talte ikke Tysk, men derimod Modersproget til det senere Engelsk (se § 21), og deres „Venskab“ med Tyskerne lægger sig for Dagen deri, at de siden d. 6. Aarhundrede laa i næsten uafladelig Strid med dem. Især gik det løs mod Tyringer og Franker.

Saxerne uddrev med Ild og Sværd Tyringerne fra store Dele af Nordøsthannnover, hvilken Tildragelse er udmalet i de saxiske Nationalsagn; ogsaa Frankerne fik ofte Kærligheden at føle. Til Gengæld tog saa Frankerne sig sammen i d. 8. Aarh., ledede af Karl den store; nu fik Saxerne alvorlig Tak for sidst, og da de ikke vilde lade sig døbe godvillig, blev de døbte i Blod og bragte Undergangen over deres egne Hoveder. Den Medfart, som Karl lod Saxerne vederfares, staar næsten uden Sidestykke i Verdenshistorien. Aar 782 lod han slagte 4500 saxiske Krigsfanger; 793 bortslæbtes en Tredjedel af af Indbyggere i Bardengau (Østhannover); 796 utallige Indbyggere fra Weser-Egnene; 797 en Tredjedel af Indbyggerne i tre nordøsthannoverske Landskaber; 798 ødelagdes alt Land fra Weseren til Bardengau og 1600 Gidsler slæbtes bort; 804 slæbtes endnu 10,000 bort fra Nordøsthannover og Holsten. Istedenfor de bortslæbte, som fordeltes over Frankerriget, indflyttedes talrige Franker eller andre Tyskere; store Strækninger saxisk Jord i Østholsten og Nordtyringen gaves til Saxernes Arvefjender Slaverne, som havde været Tyskernes Forbundsfæller. — En saa energisk Tvangs-Expropriation og Tvangs-Fortyskning har end ikke vore Dages Altyskere til Dato kunnet gennemføre, selv om de aabenlyst udtaler Ønsket derom *). Hvorledes forholdt nu de Danske sig under alt dette? Naar vi ser Slaverne række deres Fjender Tyskerne Haanden til fælles Kamp mod Saxerne, saa kunde der jo

*) jfr. „Deutschland bei Beginn des 20sten Jahrhs“, 213. „Vi gør os ingen Skrupler ved at fratage Frankrig og Rusland store Distrikter for at danne Markgrevskaber foran vore Grænser. Det bør fastsættes, at disse Distrikter skal rømmes af deres Indbyggere. . . . Derved skaber vi ganske vist en ny Folkeret, men hvad saa? Idag fører man ikke mere Krig som for 50 Aar siden, og man kan meget vel ændre Folkeretten, eftersom man faar Brug derfor“.

være god Grund til at vente, at ogsaa andre Saxerfjender skyndte sig at tage Aktier i dette Fællesforetagende; det er jo et velkendt Ord, at „hvor Aadslet er, der flokkes Ravnene“. Men Historien viser os noget ganske andet. Vi ser den af Tyskerne fordrevne Saxerhøvding Widukind søge Tilflugt i Danmark. Og Aar 804, da Tyskernes nationale Ødelæggelsesværk er naaet frem helt op til den saxisk-danske Grænse, føler de Danske sig i den Grad truede og udæskede, at deres Konge Gudfred bryder Neutraliteten og til sin Død 810 fører Krig med Frankerne og deres Forbundsfæller lige fra Østholsten og til Vestfrisland; han svor at vande sine Heste ved Slotsbrønden i Karl den stores Rigssæde Aachen, og kun Døden afholdt ham fra at gøre et alvorligt Forsøg paa at udføre denne Hensigt. Ogsaa i den følgende Tid hører vi atter og atter Tilfælde, hvor Saxer og Daner staar paa samme Side.*) Sven Estridsøn meddelte til Adam af Bremen: „Det er sikkert og vist, at Harald Blaatand gav Holstenerne og Friserfolket Love og Ret, som de paa Grund af hans Ry endnu ivrig holder i Hævd“. Aar 1073 vilde Sven Estridsøn efter Løfte hjælpe Kong Henrik af Tyskland mod en opsætsig Hertug i Saxland, men da den danske Flaade skulde udskibe Tropperne, gjorde de Mytteri. „Thi“, sagde de, „Saxerne har altid været os en Mur, naar fremmede faldt ind i Landet, og har aldrig udæsket os.“ Omkring Aar 1110 var der en Del Holstenere, som blev utilfredse med deres egen Greve, og derfor pønsede paa at dræbe ham, afbrænde Landet og fly til de Danske. For Sydtyskerne stod Saxer og Danske endnu dengang som omtrent et og det samme. Det ser vi til Overmaal af den navnkundigste gammeltyske Digtning, Nibelung-Kvadet, hvis historiske Handling

*) se Steenstrup, „Danmarks Sydgrænse“, 1900, samt min Artikelrække „Dansk og tysk Sandhedskærlighed“, 7. Jan. 1908.

falder i det 5. 6. Aarh. e. Kristus, og som er optegnet i d. 12. Aarh. Her skildres bl. a. en Kamp, som Burgunderne udkæmper i Nordtyskland med Understøttelse af Prins Sigfred af Rinfranken, de nordiske Sagns Sivard Snarensvend eller Sigurd Faavnesbane. Og den Fjendemagt, som denne tyske Fyrste overvinder, er et Forbund af Saxer og Daner; ovenikøbet understreges Forbundet derigennem, at Saxerkongens og Danekongens Navne lyder næsten ens: Liudegêr og Liudegast.*) — Efterat den tyske Nationalitet over Saxerfolkets Lig havde skudt sig helt op til de Danskes Grænse, udviskedes efterhaanden Erindringen om det oprindelige Forhold. Det denationaliserede Folks Navn gik over paa Sejerherrerne, ganske ligesom i Nordøsttyskland, hvor de tyske Nybyggere har faaet Navn efter en denationaliseret litauisk Stamme, Preusserne. Og da Saxland var det første tyske Land, en Nordbo mødte, naar han rejste sydpaa fra Danmark, saa gik det i den nordiske Forestilling over til at blive ganske det samme som Tyskland. Heraf fulgte atter med uundgaaelig Nødvendighed, at man i Længden ikke kunde holde Rede paa, hvordan det egentlig stod til med Saxerne inden deres Fortyskning. Man mindedes, at Danmark allerede fra Arilds Tid havde staaet i skarp Modsætning til Tyskerne; og Tyskere var (nuomstunder) = Saxere; ergo var Saxerne fra Arilds Tid Danmarks Modstandere. Denne Opfattelse præger fremfor alt Skildringen hos Saxe Grammatikus. Exempelvis: der hvor Uffe Vermundsøn skal værge Danmarks Grænse paa Ejderholmen, siges hans Udæskere at være Saxere; den ældre Sagnform havde her imidlertid ikke Saxere men Svaber,

**) Navneformen er af Digteren med Flid valgt saaledes, at den udtrykker en saxisk-dansk Modsætning til Sydtysk: „liude“ hedder paa Sydtysk „liute“, nu „Leute“ (Folk), jfr. nordtysk og dansk „god“ overfor sydtysk „gut“.

hvad vi kan se af en engelsk Optegnelse fra d. 8. Aarh. Man har ikke nødigt at være Historiker for at se, hvilke Kendsgærninger der vejer tungest. Paa den ene Side har vi et Saxervenskab, som fremtræder fra det 8de til det 12. Aarhundreder, hos Konger saavelsom hos Menigmand, og stadfæstet i Gærningen gennem de mest opsigtsvækkende politiske Demonstrationer. Paa den anden Side har vi et Saxerfjendskab, som først træder skarpt frem siden d. 13. Aarh., da Saxerne var fuldt fortyskede, og som foreløbig endnu kun faar Udtryk ad rent literær Vej, særlig hos en saa selvstændig formende Natur som Saxe Grammatikus. Det er saa klart som Dagen, at Prisen tilkommer de førstnævnte Vidnesbyrd, og ikke de sidstnævnte.

Mærk nu de tyske Annexions-Prædikanters Stilling til de her fremdragne Kendsgærninger! En jysk-saxisk Urmodsætning til Danskheden bliver, trods de samtidige Kilders direkte modstridende Vidnesbyrd, forudsat som given og pustet op til et stort Nummer. Den saxiske Modsætning til Tyskheden, hvilket er et af de mest typiske og bedst oplyste Exempler paa en uforsonlig national Udryddelseskamp, bliver saagodtsom fuldstændig fortiet. — Denne Fremgangsmaade er en af den tyske Annexionslæres allerværste Tilsnigelser: man er atter her naaet til at stille Forholdene fuldstændig paa Hovedet, at gøre sort til hvidt og hvidt til sort. Naar den danske Forskning har kunnet lade sig forlokke til at sluge en saadan Kamel, da har den viist enten en utilladelig Skødesløshed eller ogsaa en saadan Naivitet, at man snart ikke ved, om man skal le eller græde derover.

§ 12. *Sprogfrændskabets Utilstrækkelighed som Vidnesbyrd om statsligt Samhør. Selv det næreste Sprogfrændskab som det mellem opr. Saxer og Friser forudsætter ikke nød-*

vendig Fællesskab i Statssamfund; saa meget desmindre maa sligt Fællesskab forudsættes, hvor selv Sprogets Vidnesbyrd lader os i Stikken.

Før deres Fortyskning hørte Saxerne nøje sammen med Friserne i sproglig Henseende; det er der ingen Tvivl om. Angelsaxerne gør det ogsaa fremdeles. Derpaa grunder Annexions-Tyskerne den Paastand, at Saxer og Friser fra gammel Tid har udgjort en snæver politisk Enhed, og denne lader de ogsaa omfatte Angler og Jyder.

Her skal vi ikke opholde os ved, at Anglers og Jyders oprindelige Tilhør til den saxisk-frisiske Dialektgruppe er en blot og bar Paastand; derom i § 14. Vi har foreløbig blot at se paa de politiske Følgeslutninger, som Tyskerne drager ud af de sproglige Kendsgærninger. Og disse Følgeslutninger er i Virkeligheden temmelig skrøbelige. I Nutiden ser vi jo mangfoldige Exempler paa, at Sproggrænser og Statsgrænser ingenlunde falder sammen; i Oldtiden var det selvfølgelig ikke anderledes. Uagtet Saxerne og Friserne i Oldtiden har talt samme Dialekt, saa fremtræder de dog fra første Færd altid som statslig skilte, indtil de forenes af den fælles Erobrer, det tyske Rige. Her ser vi, hvor meget Historien giver for Filologernes Trossætning om, at det sproglige Samhør i Oldtiden altid maa forudsætte det politiske. Naar denne Trossætning ikke holder bedre Stik ved Folk, der i forholdsvis tidlig Tid er rykkede ind i Historiens fulde Dagslys, da kan man tænke sig selv, hvor fuldstændig uforsvarligt det er at ville bruge den overfor Kimbrer, Angler, Jyder etc., som ved hines historiske Fremtræden endnu laa fuldstændig i Forhistoriens Tusmørke, og om hvis Ursprogpræg man til Dato ikke har fremlagt nogetsomhelst sikkert Vidnesbyrd.

IV. § 12—19. *Syv Ting, hvormed man ikke kan vise, at Danmarks Urindbyggere talte Saxisk.*

§ 13. *Opdigtede Sproggrænser.* *Saalidt som i Nutiden er det i Urtiden en Nødvendighed, at sammenhængende Fastlande saasom Jylland og Saxland maa have haft en fælles Sprogform, afvigende fra Naboernes; den Idé, at en skarp Sproggrænse ved Bælterne skulde have skilt saxisk-talende Angler og Jyder fra nordisk-talende Danske, har intet med den virkelige Urtid at gøre, men er et Foster af de tyske Nutidslærdes Fantasi: skarpe Sproggrænser fandtes indenfor de gotiske Folk overhovedet ikke før efter den store Folkevandrings Slutning, og allermindst fandtes de ved Stræder, der ikke var bredere end de danske Bælter og Sunde.*

Annexions-Tyskernes Fantasi fremmaner for den godtroende Lægmands Forestilling uvilkaarlig det Billede, at den babelske Sprogforvirring bl. a. ved Bælterne havde skabt en Sproggrænse som den, der nu findes i Sønderjylland. Altsaa, naar Urtidens Jyde skulde tale med en Sjællandsfar, kunde det gaa ham, som det gik Wolle Vistisen, da han i Holsten bad om „faa tow Skjælling Wost“ og fik „faa fih Skjælling Pøls“. Dette Billede er fuldstændig forkert, en tysk Vranglære fra Videnskabens Overdrev. Deroverfor bør vi fremholde det rigtige Billede, som til Gavn og Glæde for de tyske Vranglærere er givet 1872 af en af deres egne Landsmænd, Johannes Schmidt; det er den Lære, som man kalder „den sproglige Bølgeteori“. Saalænge Mennesker af samme Stamme lever rolig ved Siden af hinanden og ikke rystes rundt ved Folkevandringer e. l., revner deres Sprog-Enhed ikke en-to-tre med et Knald, saaledes som den Ukyndige forestiller sig Tildragelsen i Babel. Nej, den opløses ganske langsomt, umærkeligt, idet der trindt omkring danner sig Smaacentrer, der Bølge paa Bølge udsender sproglige Ændringer til det omgivende Land, omtrent som Vulkaner udsender Lavastrømme. Een Bølge fra Øst mod

Vest naar maaske tyve Mile frem, en anden tredive, en tredje fyrretyve. Og de mødes saa med Bølger fra Vest mod Øst, der paa samme Maade naar frem til forskellige Afstande fra Centret. Hvad der ligger i Midten, rammes af de videstgaaende Bølger fra begge Sider, og man skal ofte have ondt nok ved at skelne, om det nu egentlig nærmest hører til det østlige eller det vestlige Centrum. Netop saadan maa vi tænke os de gotiske Sprogomraader før den store Folkevandring; vi har slet ikke Lov til andet. Overalt mægledes de sproglige Modsætninger ved umærkelige Overgange, omtrent saaledes som mellem Nutidens Norsk, Svensk og Dansk. Ingensteds var der saadanne Sproggrænser, at Nabo ikke kunde forstaa Nabo. Allermindst ved de danske Bælter: de var dengang endnu mere, end de fremdeles er det i Nutiden, Folkenes „gyngende Landevej“, hvorad Sprogændringerne bredte sig ganske uhindret. Først de voldsomme Omflytninger og Sprængninger i Folkevandringstiden fremkaldte Sproggrænser. Angler og Nordsaxer, der maa formodes at have talt forskellige Mæglingsdialekter mellem Ødansk og Tysk, udvandrede for en stor Del til England. Resten af Saxerne paa Fastlandet knustes af Karl den store, hvorpaa Tyskheden over Saxerfolkets Lig ganske pludselig skød sig op mod Ejderen for her at tørne sammen med Danskheden samt med de i Sydslesvig indvandrede Kolonier fra Sverige. Dertil kom, at Vendernes Erobring af den sydlige Østersøkyst afbrød den Forbindelse, som Danerne ad Søvejen havde haft med Stammerne i det østelbiske Tyskland. Saaledes opstod da en skarp, umæglet Modsætning mellem Dansk og Tysk, en virkelig Sproggrænse. Jfr. herom Dr. phil. Marius Kristensens Udtalelser i Afhandlingen „Lidt sprogligt“, „Sønderjydske Aarbøger“ 1900, 238, samt min Artikelrække „Dansk og tysk Sandheds-

kærlighed“, 1. Jan. 1908, Punkt 1. — Det er højst uheldigt, at den danske Forskning først saa sildigt har mandet sig op til at væbne sig med Joh. Schmidts „Bølgeteori“, dette fortrinlige Vaaben, som af en fortrinlig tysk Forsker for godt og vel et Fjerdingaarhundrede siden er bleven smeddet os til Værn mod de altyske Annexionslærdomme. Derved er Fuskere som Seelmann og Bremer, der desværre til Dato fører det store Ord i Videnskabens Verden, endnu ikke blevne tvungne til at vise, hvor haabløst det er for dem at ville forsvare de filologiske Urtidskorthuse, som de opfører paa Grundlag af opdigtede Sproggrænser og halvanden misforstaaet Runeindskrift. Men den jævne Lægmand, hvis sunde Fornuft endnu ikke er omtaaget af filologiske Gætte-Væv, har kun nødigt at faa Kortene lagt aabne paa Bordet, — da vil han øjeblikkelig se, hvor latterlig den müllenhoff-seelmann-bremerske Lære er som Grundlag for politiske Annexionslærdomme. Man huske paa, at det drejer sig om at paavise en Sproggrænse, der for Urtidens Folkestammer skulde have kendemærket et skarpt politisk Skel, en Kløft mellem fjendtlige Lejre. Og naar saa Sprogforskerne skal til at levere „Paavisningen“, da viser det sig, at de maa hale deres allerfineste Forstørrelsesglas frem for overhovedet at opdage noget, de kan kalde en Forskel. Hvert Øjeblik passerer det dem, at den Indskrift, de igaar erklærede for angelsaxisk, erklærer de idag for nordisk, og derpaa imorgen atter for angel-saxisk og saa fremdeles videre, saadan at deres „skarpe Sproggrænse“ svajer rundt til alle Verdenshjørner som en Vejrhane paa en Aprilvejrsdag. Men ligemeget, — en Forskel skal de nok med Djævelens Vold og Magt opdage et eller andetsteds, og saa — buldres den ud med Videnskabens allerstørste Tromme.

§ 14. *Jyders og Anglers Sprog i deres ny Hjemstavn. Folkevandringstidens Nybyggerfolk skiftede Sprog for et godt Ord; dette kan ogsaa være passeret Jyder og Angler i England.*

Annexions-Tyskernes fornemste Vidnesbyrd om Jyders og Anglers Ursprog er Henvisningen til Sproget i England: der taler Jyder og Angler nu Engelsk, hvad man kalder et „tysk“ Sprog; ergo maa de oprindelig have gjort det ogsaa i deres Hjemstavn Jylland. — Med samme Ret kunde man sige: i Frankrig taler Frankerne nu Fransk, som er et vælsk Sprog; ergo maa de oprindelig have gjort det ogsaa i deres Hjemstavn Tyskland. Den sidstnævnte Slutningsmaade falder ingen ind; vi ved altfor godt, at det forholder sig anderledes. Men ikke des mindre bruger man uden at blinke en nøjagtig tilsvarende Slutningsmaade overfor Jyder og Angler.

Dette Exempel turde maaske vise, hvor solidt Grundlaget er for de gængse Slutninger om Jyders og Anglers Ursprog. M. a. O.: man har i Regnestykket helt glemt den Mulighed, at det kunde være gaaet Jyder og Angler i England, ligesom det gik Frankerne i Frankrig, nemlig, at de blev denationaliserede. Lad os nu se at indhente det forsømte, idet vi undersøger, hvor vidt der lader sig drage nogen Parallel mellem Frankrig og England. Frankerne i Frankrig var ikke noget Flertal; de dannede et Mindretal af Overherskere over en Masse andre Erobrerfolk — Saxer, Britter, Goter, Taifaler, Burgunder, Alemanner, Basker, og overfor et overvældende Flertal af indfødte Undersaatter, der talte latinsk Maal. Frankerne lod sig denationalisere af det Flertal, som var det største, nemlig det latinske; til Gengæld glemte Latinerne deres gamle Navn og lod sig omdøbe til Franker = Franskmænd. Ser vi nu hen til England, finder vi meget, der tyder paa, at her har hersket netop lignende Forhold som

i Frankrig. Efter alt at dømme var Englands-Erobringens Ledere de saakaldte „Jyder“ og Angler, men det store Gros af Erobrerne var Saxer. Andre Deltagere i Erobringen end Saxerne kender den romerske Overlevering overhovedet ikke, og hos alle de keltiske Naboer i England hedder Englænderne den Dag idag „Saxer“. Som „Jyder“ fremstilles i Bedas engelske Kirkehistorie de første Landnamsmænd, og dermed stemmer det, at de saakaldte „jyske“ Riger ligger paa to af Englands mest indbydende Landgangssteder, Halvøen Kent og Øen Wight. Men hele det omgivende Land er saxisk; her passer i fortrinlig Grad Skudsmaalet: et forsvindende Mindretal, sprængt ind i et overvældende Flertal, prisgivet til at opsluges. Anglernes Talstyrke lader sig ikke saa nøje kontrollere; Overleveringen er her mindre tydelig. Det nordlige England kaldes „anglisk“, men f. Ex. Nordhumberland har en Kongeæt med afgjort saxiske Navne, og til Gengæld griber det angliske Navnepræg over paa saxisk Grund, idet det hersker ogsaa hos Kongeætten i Wessex. Her synes der at foreligge en stærk Blanding af saxiske og angliske Elementer. Sikrest gaar vi ved at holde os til Kongenavnene. Vi finder i den merkiske Kongeæt Rækken: Vihtlæg, Værmund, Offa, og paa tilsvarende Tidplads i den vestsaxiske Rækken: Freavine, Vig. Disse svarer nøje til Ætterækkerne: Viglek, (Vigleth), Vermund, Uffe og Frøvin, Vige, der hos Saxe optræder i nært Venskab og begge knyttede til Sønderjylland, specielt til Angels Nabolag. Offa-Uffe var en af de navnkundigste Helte i engelsk-dansk Sagnhistorie. Freavines Efterfølger Egbert blev Grundlægger af det samlede Rige England. Altsaa synes vi paa alle Punkter at iagttage et „jysk“-anglisk Førerskab; men Folkets store Flertal var og blev Saxer, og disses Sprogpræg blev det sejrende, selv om de efter

deres mest fremtrædende Herskerætter fik Navnet Englændere.

§ 15. *Enestaaende Fyrstenavne og løse Runeindskrifter. Muligt saxisk Sprogpræg i et Par Fyrstenavne som Vermund, Uffe kan ligesaa lidt som en tvivlsom Runeform paa en løs Genstand fra Sjælland være afgørende for et helt Folks Urnationalitet; Fyrste-Hofsprog og løse Brugsgenstande er ikke sikre Vidnesbyrd om det store Flertals Sprog.*

Tyskerne paastaar, at Sprogformer som Vermund, Uffe er saxisk-frisiske, hvad de saa kalder „tyske“; ergo skulde Vermunds og Uffes Folk have været Tyskere. Det er det samme, som om man vilde sige: Magnus er Latin, Niels er græsk, Friederich er tysk; ergo har Prins Magnus' Folk været Latinere, Kong Niels' har været Grækere, og Kong Friederich I.s har været Tyskere. Et Menneske med sund Sans vil kunne sige sig selv, at Fyrster til alle Tider er særlig udsatte for udenlandsk Sprogsmitte; Historien viser til Overmaal, at det gælder saa fuldt for Oldtiden som for Nutiden. Der var f. Ex. i d. 6. Aarhundrede en navnkundig Sveakonge Adils, som kæmpede mod Rolf Krake; han møder op med det mest ulastelige Saxernavn, som tænkes kan: paa Oldnordisk skulde det hedde Audils, i senere Tiders svensk-danske Sprogform Ødils. En af Adils'es Forgængere hed An; hans Navn viser den samme frisisk-saxiske Lydovergang, og en islandsk Sagaskriver siger derfor udtrykkelig: „An, hvem vi kalder Aun“. Altsaa ser det ud til, at allerede i Skjoldung-Tiden var Saxernes Sprog saa „fint“, at det i Nordens Kongeborge kunde bruges som Salonsprog eller ialfald efterabes i Kongenavnene. Dermed bortfalder enhver tvingende Slutning af maaske-saxisk Sprogpræg i Navnene paa de gamle angliske Fyrster. — Ved Runeindskrifterne paa løse Genstande er Forholdet ligesaa indlysende; skal den isolerede Indskrifts sproglige Vidnesbyrd

have nogenlunde tvingende Gyldighed, da maa den i det mindste findes paa en faststaaende Genstand, f. Ex. en Borgmur eller en Gravsten. Med saadanne Vidnesbyrd er det imidlertid i vor Urtid temmelig skralt, thi dengang var det uheldigvis endnu ikke bleven Mode at bygge murede Borge eller sætte Gravskrifter.

§ 16. *Den fællesdanske Stednavnetype „-lev", der genfindes i Nordtyskland. Stednavnetypen „-lev", der strækker sig gennem hele Olddanmark fra Nordhalland til Ejderen og dukker op igen som „-leve, -leben" sydvest for Elben, er nok en paafaldende Overensstemmelse mellem Navnegivningen paa dansk og tysk Grund, men med langt bedre Ret, end man kan erklære de danske Exemplarer for oprindelig tyske, kan man erklære de tyske for oprindelig danske.*

Ingen kan undgaa at føle sig slaaet af Ligheden mellem de danske og tyke Stednavne paa „-lev", „-leben": Ingerslev-Ingersleben, Sigerslev-Siegersleben, Alslev-Alsleben osv. Det vil være ret haabløst at søge godtgjort, at Ligheden skyldes et slet og ret Lune af Tilfældet, og af den Grund har da ogsaa de tyske Forskere fra Müllenhoff og indtil Seelmann ganske rolig taget de danske -Lev-Navne til Indtægt som Vidnesbyrd om hele Danmarks tyske Urnationalitet. Thi at Danskere nogensinde skulde have udbredt sig saa langt sydpaa som til Tyringen — den Mulighed fandt man overhovedet ikke nogen Drøftelse værd. Imidlertid hører der ikke stor videnskabelig Kundskab til for at indse det mislige i en saadan forlods Afvisning af enhver Drøftelse. Thi fra Ejder-Egnen, hvor de danske -Lev-Navne hører op, er der adskilligt kortere til deres tyske Sidestykker end til deres Nordgrænse, som løber hinsides Göta-Elvens Udløb og østenom Søen Vättern, altsaa dybt inde paa svensk Omraade. Skal Lev-Navnene være tyske, saa maa Tyskerne altsaa for Konse-

kvensens Skyld annektere ikke blot Skaane og Halland, men ogsaa Halvdelen af Smaaland og Vester Götland, og hvor bliver der saa snart sagt Plads til Skandinaverne? — Lad os nu se lidt nøjere paa Lev-Navnenes Mening og Sammensætning. Vi ser da øjeblikkelig, at „Lev" er et godt gammelt dansk Ord = Levning, Arvelod. Danekongens Jordegods hed i Middelalderen „Konunglef", og endnu i 16. Aarh. brugte man om Arvelod Udtrykket „Oldeleve fra Arilds Tid" *). Saa er der de Personnavne, der knyttes særlig til Lev-Bosættelserne. Vi vil finde, at det er næsten lutter gode, gamle Kendinge fra Saxes Danmarkshistorie. Siger f. Ex. er en navnkundig Danekonge, den favre Signes Fader, ham der lod hendes Bejler Hagbard hænge. Alslev minder om hans Søn Alf, en tapper Viking, der blev fældet af Hagbard. Vi siger Goddag til de fleste af Skjoldungerne: Stamfaderen Skjold, Fyrsterne Helge, Hro, Hjørvard, Hrodmund og Prinsessen Skuld; af senere Konger Harald og Hader. Jordegodset efter Sven Tveskægs Dronning Sigrid Storraade blev kaldet Sigridlev. Endelig træffer vi to mytiske danske Urkonger, Sne og Rakke, Gud Odins nordiske Tilnavn Ugger og et andet mystisk Navn fra Norden, Fjalar, samt en Del typisk nordiske Personnavne saasom Tord og Tryggve. Og vel at mærke: i ingen anden Gruppe danske Stednavne finder blot tilnærmelsesvis noget lignende Sted; i ingen anden aander vi i den Grad Skjoldung-Tidens Luft. Selv paa tysk Grund hersker dette Præg. Exempelvis: de to Ingersleben er opnævnte efter Personnavnet Ingvar eller Ingar, som er ganske ukendt i de tilstødende Egne af Tyskland, medens slige Navne er saare velkendte i Norden. Der bliver ingen anden Udvej tilovers end at formode, at Skjoldungernes Lev-Bosættelse har strakt

*) jfr. Steenstrup, „Vore Landsbyers og Bebyggelsens Historie" („Hist. Tidskr.", 6. R., 5. Bd.).

sig fra Sydslesvig videre ad den ostholstenske og meklenburgske Kyst, men saa ved Slavernes Indtrængen er bleven forskudt sydpaa ind imod Tyringen, hvor den var prisgiven til at drukne i de omgivende Tyskeres Overtal. I Sagnene fra Skjoldung-Tiden finder vi faktisk Spor af et dansk Vælde søndenfor Østersøen før Slavernes Indtrængen. Paa dette Sagn-Vidnesbyrd vil jeg ikke lægge større Vægt, men derimod vil jeg fremhæve, at min Opfattelse af de tyske Lev-Byers Herkomst har jeg fra en Autoritet, der er saa umistænkelig som nogen, nemlig Professor Eduard Schröder i Göttingen, en fremragende tysk Sprogmand og Stednavneforsker; det er ham, der har meddelt mig, at Navnet Ingersleben staar som en fremmed Fugl paa tysk Grund, og at han er tilbøjelig til at henføre de tyske Lev-Navne til en nordisk Bosættelse. Med saadan Hjemmel tør vi, under Iagttagelse af tilbørlig Varsomhed, opfatte den tyske Lev-Bosættelse som et gammelt Udenværk for Danskheden, uden at vi derfor strax skal være udsatte for at stemples som „annexionslystne“ af Altyskerne.

§ 17. *Jysk-angel-saxisk Ur-Sprogfællesskab, som er ægte nok, men ikke synderlig vidtstrakt. Vestjyskens navnkundige Former „æ Mand, æ Hus“ (= MandEN, HusET) er nok et paafaldende Samstem med Engelsk og Tysk, men skal sligt alene gøre Jyderne til Tyskere, da maa det siges at være ligesom den ene Fjer, der blev til syv Høns.*

Vestjyden siger, som man ved, „æ Mand, æ Hus“, hvor Englænderen siger „the man, the house“ og Tyskeren „der Mann, das Haus“, medens derimod Ødanskeren og de øvrige Nordboer siger „Manden, Huset“ el. l. Dette er det sproglige Kærnepunkt i Annexions-Tyskernes Lære om Jyllands Urtyskhed, — deres Kæledægge, kan vi gærne sige. Sach bruger det

endnu med Maadehold. I sin videnskabelige Fordomsfrihed gør han først den store Indrømmelse, at det nuomstunder ikke falder nogen tysk Lærd ind at nægte Vestjyskens Slægtskab med Ødansk paa væsentlige Punkter; men saa, siger han, burde de Danske ogsaa til Gengæld være saa ærlige, at de ikke lukkede Øjnene for dets Slægtskab med Vestgermansk paa andre væsentlige Punkter, og at de holdt op med deres forgæves Forsøg paa at bortforklare denne Gaade i dansk Retning. Dr. Daniel gør lidt mindre Omstændigheder; ifølge ham „hviler Vestjysk paa tysk Grammatik“. „Germanisten“ Pfister-Schweighausen kalder Vestjysk rentud for „nedertysk-germansk“; her synes vi at være ikke just særlig mange Hanefjed fra det Standpunkt, hvor man, trods Sachs Forsikring, holder op med at indrømme „Vestjyskens Slægtskab med Ødansk paa væsentlige Punkter“.

De danske Landeværnsmænd har overfor Tyskernes Lære om den vestjyske Artikel væsentlig indskrænket sig til blot og bar Nægtning, — heri har Sach sikkert Ret, har jeg overfor indrømmet (S. 70). De har tænkt: „Rækker du først Fanden en Lillefinger, tager han strax den hele Haand“, og saa er de listet udenom det kildne Punkt som Katten om den varme Grød, eller har indskrænket sig til nogle temmelig overfladiske Bortforklaringer, der kun kunde gøre ondt værre: nu kunde da Tyskerne for Alvor paastaa, at de Danske ikke havde rent Mel i Posen. — Vi kan ligesaa godt springe i det som krybe i det; da skal det nok vise sig, at Indrømmelsen er langt mindre farlig, end man troer. — Det farlige ligger nemlig slet ikke deri, at man ikke kan holde Jysk nordenfor en Grænse, der skiller Dansk fra Tysk saa skarpt som skaaret med en Ragekniv. Det farlige ligger jo blot deri, at man i sin Dumhed overhovedet har indladt sig paa at opstille en saadan Grænse,

istedetfor at holde sig til Joh. Schmidt's „Bølgeteori“, ifølge hvilken de jævne, umærkelige Sprogovergange netop er det, vi paa Forhaand maa vente, saalænge ingen voldsom Folkeforskydning finder Sted. Er dette først erkendt, bliver det en smal Sag at paavise, hvor mange svage Punkter der er i Tyskernes Slutninger udfra den vestjyske Artikel.

1). Først og fremmest kan der siges: „Een Fjer bliver gjort til syv Høns“. Det kan enhver Lægmand dømme om, der har det allermindste Kendskab til Dansk og Tysk. Annexions-Prædikanterne raaber saa længe med deres „tyske“ Fund i Vestjysken, saa Folk maa tro, det er mindst en hel Snes; og saa er der foruden den vestjyske Artikel i Virkeligheden ikke et eneste yderligere, — paa alle andre Hovedpunkter stemmer Jysk med Dansk, saa godt som Hjærtet blot kan ønske sig. Men det tier Tyskerne selvfølgelig kønt stille med, eller ogsaa tilslører de det som Sach i saadanne Talemaader, at Uindviede maa tro, Vestjyskens tyske Elementer i det mindste er i Ligevægt med de danske.

2). Vestjyskens enlige „tyske“ Fjer er ikke engang original-tysk: det er et old-gotisk Arvestykke, som sikkert ogsaa Nordisk oprindelig har haft Lod i. Ja, det synes endog at være fælles-jafetisk; f. Ex. hedder „Konen“ (acc.) paa Græsk „ten gynen“, ordret „den Kone“. Altsaa er Vestjyskens Fællesskab med Tysk af rent passiv Natur, mens derimod dens Fællesskab med Nordisk er af særdeles aktiv Natur; thi Vestjysk er delagtig i de allerfleste af Nordiskens originale Paafund.

3). Omend den efterhængte Artikel er en iøjnefaldende Ejendommelighed, saa er den dog ikke noget uundværligt Kendemærke for Nordisk, saaledes som Tyskerne vil fremstille det. Hvordan skulde man ellers bære sig ad med at indordne f. Ex. Sprogene paa Balkan-

halvøen? Her findes den efterhængte Artikel i hele tre Sprog, nemlig i Albanesisk, Rumænsk og Bulgarsk, og disse tre lader man dog ikke gaa op i en Enhed: man stiller dem i hver sin skarpt sondrede Sproggruppe — Albanesisk for sig selv, Rumænsk sammen med de romanske Sprog, Bulgarsk sammen med de slaviske — ganske uden Hensyn til Artiklens Brug. Jfr. herom Marius Kristensen, „Lidt Sprogligt" („Sønderj. Aarb." 1900).

4). Skellet mellem Vestjysk og det øvrige Nordisk er selv i Artiklens Brug ikke nær saa skarpt, som Tyskerne vil gøre det. Med vedføjet Tillægsord bruges den „tyske" Artikel jo fremdeles i Nordisk: dansk „den gode Mand, den gode Kone" osv. Særlig paa Dansk kan man istedetfor „Randers Borgere" eller „Randers-Borgerne" sige „de Randers Borgere"; det er allerede ligesom en Forsmag paa Vest- og Sønderjysk, hvorhen den efterhængte Artikel slet ikke naaede. Sikkert er det egentlig kun Nordmændene og Svenskerne, der fra første Færd har været Mestre for Artiklens Efterhængning; man mærker det endnu den Dag idag. De kan stadig ikke falde til Ro: efterat de engang har faaet Blod paa Tanden, maa de nødvendigvis have Artiklen efterhængt paa alle mulige og umulige Steder. Først fik de „den gode Mand" forsynet med Artikel baade for og bag, saa det kom til at hedde „den gode MandEN"; det Paafund naaede saa langt sydpaa, at det slap ind i de danske Maal østenfor Sundet — Skaansk og Bornholmsk — ja, selv i Amagermaalet, saa det nu hersker lige for Næsen af Danmarks Hovedstad; hertil og ikke videre naaede det. Endnu kunde den højnordiske Sprogaand ikke falde til Ro; saa kappede den Artiklen af foran og nøjedes med at sige „gode MandEN"; det Paafund naaede i to Tilfælde ind i dansk Skriftsprog: ved Siden af „den største Del", „den hele Nat" kan vi sige

„største DelEN", „hele NattEN". Men heller ikke det kunde tilfredsstille den højnordiske Sprogaand; i nyere Tid har den avlet Former som „dette LandET", „SønnEN min" og saa videre. De sidstnævnte Paafund er ligesaa lidt naaet ind i Ødansk som i Jysk. Kort sagt, Grænsen mellem Vestjysk og det øvrige Nordisk er selv i Artiklens Brug aldeles ikke saa skarp, som Tyskerne har paastaaet. Vi faar et helt andet Billede; det danske Sprogomraade ser vi ligge stadig udsat for Sprogbølger, der udgaar fra et højnordisk Centrum; nogle Bølger naar frem til Øresund og Amager, andre helt over til Østjylland. Det er med andre Ord en nøjagtig Illustration til Joh. Schmidt's „Bølgeteori", — en praktisk Prøve paa denne Teoris Brugbarhed som Værn mod Annexions-Tyskernes ondsindede Hjærnespind.

§ 18. *Jysk angel-saxisk „Ur-Sprogfællesskab", som er mere eller mindre pur Indbildning. De allerfleste paastaaede „Ur-Fællesskaber" mellem Jysk og Engelsk er enten fælles-gotiske Rester, der tilfældigvis er blevne staaende alene i disse to Sprog, eller ogsaa er det sildigt Strandingsgods fra de vælske Lande.*

Det er velkendt, at Jysk ligesom Engelsk bruger et virkeligt w, hvor de andre gotiske Nutidssprog siger v; dette er imidlertid blot en Rest af et Forhold, der oprindelig var fælles for hele den gotiske Sproggruppe. En „Orm" hedder paa Jysk „Worm", ligesaa paa Engelsk; „Onsdag" hedder „Wonsdaw", = engelsk „Wednesday"; dette jysk-engelske Samstem overfor Ødansk tager sig jo meget forførerisk ud, men svinder ind til intet, naar vi ser, at Jysk fordum ligesom det øvrige Dansk sagde „Orm, Onsdag", og først i nyere Tid har fundet paa at sætte w foran o, svarende til j foran e i jysk „Jerrik" = „Erik". — Jysk har mange Ord fælles med Engelsk: „Æpern" = „apron" (Forklæde); „kanter" (rap, munter),

svarende til engelsk „canter“ (kort Gallop). En af de mest yndede Paradesætninger til Paavisning af det jysk-engelske Slægtskab er Gengivelsen af „jeg mangler en Sax“: jysk „A wanter en Sisser“, = folkeligt Engelsk „Ai wånt e sissers“ (I want a pair of scissors). Dette virker unægtelig ved første Øjekast forbløffende, men ved nærmere Eftersyn gaar det ogsaa her som ovenfor. Udsagnsordet engelsk „to want“ er ikke noget jysk-engelsk Patent, men genfindes ogsaa i Oldnordisk. Vestjysk „Sisser“, en Sax, genfindes som „Sisara“ helt ovre paa Bornholm, hvorhen man dog vel ikke vil udstrække Anglo-Jydernes Fangearme. Dette Ord er overhovedet slet ikke noget anglisk Ur-Arvestykke, men ligesom den Genstand, det udtrykker, et sildigt Kulturlaan fra Frankrig. Af samme Art er sikkert et Ord som „Æpern“. Naar nu sligt findes paa saa vidt adskilte Punkter som Jylland og Bornholm, da er der kun een Forklaring mulig: det er kommen did ad Søvejen gennem engelsk Handel i nyere Tid. Og denne Iagttagelse giver os et kærkomment Vink til at forstaa, hvordan det hænger sammen med mange andre af de ved første Øjekast saa paafaldende Ord-Fællesskaber mellem Jylland og England.

§ 19. *Gamle Fordomme om Jyskens Uforstaaelighed for de „rigtige“ Danske. Det jyske Folkemaals saa meget udskregne „Uforstaaelighed“ for Kjøbenhavnere med K er aldeles ikke nogen Foreteelse, der stempler Jyden som „udansk“; en saadan Modsætning mellem det udprægede Folkemaal i den ene Udkant af Riget og det udprægede Bymaal i den anden Udkant møder vi atter og atter, ikke mindst netop i Tyskland.*

I det 18de Aarhundrede var det Mode at stemple ethvert Folkemaal som „slet og fordærvet“. Denne Mening bundede i fuldstændig Uvidenhed om Sprogudviklingens Væsen, og den blev i de fleste Fagkrese

fejet til Side i samme Øjeblik, som der grundlagdes en rationel historisk Sprogforskning. Men eet Sted fik den et Fristed, nemlig i Annexions-Prædikanternes Lejr; her blev den hæget og dægget som en nyttig Tilsnigelse i Kampen mod Danskheden. Sidst har Hr. Sach og Hr. Rhamm produceret sig, og vi har for hundredeogsyttende Gang faaet opvarmet de aftærskede Krøniker om Jyskens Uforstaaelighed for de Ødanske. Naturligvis har Hr. Sach vel vogtet sig for at citere, hvad de danske Forskere hundredesytten Gange har fremført imod de tyske Krøniker, nemlig den Kendsgærning, at talrige tyske Dialekter er endnu langt mere uforstaaelige for visse Tyskere, end Ravjysken er for visse Danske. Det kan vist være Gavn at genopfriske en af de Sprogprøver, som Allen har fremdraget i „Det danske Sprogs Historie i Sønderjylland“, II, 678; jeg vælger en Prøve af Sproget i Steiermark, tagen fra Firmenichs „Germaniens Völkerstimmen“, Bd. II, 755: „Wounn pan ins uannar a Hauswiadin praucht, und ea nid a sou schuan eppa said lengara Zaid a Diandl gedn ghop hod, oda wounn an de eppa nid taugg, wail ar uanni hobm muis, de a a poa Kraiza hod, sa muis a hold piddln gain. Do suicht a va sainni Vettan, va di Richta oda Gschwodna oda sisd a zwain gschaiti Mannar aus, de iam midgenn, und iadn Laiddn zuihoatzn, dass s'n s'gebm: pan ia sölbma wiad a schuan aluan aunpantla“. (Paa Skriftsproget: „Wenn bei uns einer eine Hauswirtin braucht, und er nicht auch so schon etwa seit längerer Zeit ein Dierndel gern gehabt hat, oder wenn ihm die etwa nicht taugt, weil er eine haben muss, die auch ein Paar Kreuzer hat, so muss er halt betteln gehn. Dann sucht er von seinen Vettern, von den Richtern oder Geschwornen oder sonst auch zwei gescheite Männer aus, die ihm heiratsmässige Dierndeln anraten, und wenn ihm eine gefällt, mit ihm

mitgehn und ihre Leute antreiben, dass sie sie ihm geben: bei ihr selbst wird er schon allein anbandeln"). Allen tilføjer med Rette: „Jeg tillader mig at tro, at jeg ikke vil møde megen Modsigelse, naar jeg vover at antage, at der ikke er mange Tyskere, som forstaa disse Sprogprøver ved den første Gennemlæsning, ja maaske ikke ved den anden".

V. *Eneste sikre Stedfæstelse for det saxiske Sprog før Saxernes Udvandring til England: Holsten og Nordøsthannover.*

§ 20. *Et af de mest typiske Oldkendemærker for Frisisk og (Angel)-Saxisk er Overgangen fra K til KJ, TSJ, TS el. lign. foran E, I, Y, exempelvis „Kirke", = frisisk TSIRK, engelsk CHURCH (udtalt TSJØRTSJ). Gamle Stednavne med Spor af denne Lydovergang fattes aldeles i Danskhedens historisk paaviselige Sydgrænsestrøg, f. Ex. i Angel og Egnen om Byen Slesvig; derimod dukker de op, saasnart vi sætter Foden paa holstensk og nordøsthannoversk Grund, dvs. de Egne, hvortil Historien henlægger Hovedforfølgelsen mod den saxiske Nationalitet.*

Vi har ovenfor gennemgaaet en lang Række Vidnesbyrd, hvoraf man ikke kan vise, at Folket paa de danske Øer og i Nørrejylland oprindelig var saxisk. Da Annexions-Prædikanterne altid taler om, at der i Angel, trods den voldelige Fordanskning, længe holdt sig en Rest af det førdanske Element, var det ikke for meget forlangt, om man i det mindste her havde paavist os et Par gamle Stednavne med hin Lydovergang, der er et af de fornemste Kendemærker for den saxisk-frisiske Dialektgruppe; det vilde have vejet adskillig tungere end den navnkundige „vestjyske Artikel". Men disse Vidnesbyrd glimrer til Dato ved deres Fraværelse. Ikke saa saare har vi derimod overskredet Ejderen, saa dukker de op: i Ditmarsken Zenhusen, ældre Cyængæhusæn (Valdemars

Jordebog), længere sydpaa i Holsten Itzeho, ældre Ecesho, = Egeskov; i Hannover den fra Dronning Karoline Mathildes Livstragedie velkendte By Celle, som ikke maa forvexles med en „Fangecelle“, men forhen hed Kielle, Kelle, dvs. „Kilde“. Altsaa: i de selvsamme Egne, hvor vi har Historiens Vidnesbyrd om en blodig Udryddelseskamp mod den saxiske Nationalitet, — i de selvsamme Egne taler Stednavnene endnu den Dag idag den udryddede Nationalitets Sprog. Et nøjere Samstem mellem Historie og Navne-Vidnesbyrd kunde ikke tænkes. Selvfølgelig vil de tyske Annexions-Prædikanter det længst mulige strø Sand paa denne for deres Lærdomme uvelkomne Kendsgærning; men man kunde i det mindste have ventet, at den var blevet mærket af den danske Forskning, da jeg atter og atter har gentaget den, — det er nu omtrent 10 Aar, siden jeg første Gang fremsatte den paa Tryk *).

VI. *Uænsede Vidnesbyrd om det saxiske Sprogs nordiske Tilbøjeligheder.*

§ 21. *Selv om det oprindelige Saxisk paa de væsentligste Punkter slutter sig til Tysk, er det dog et afgjort selvstændigt Sprog, og dets Selvstændighed overfor Tysken gaar overordentlig ofte i Retning af Tilslutning til Nordisk, jfr. Joh. Schmidts „Bølgeteori“; det saxisk-fællesnordiske eller saxisk-fællesdanske Samstem er af ganske anderledes udstrakt Art end det saa meget udskregne saxisk-jyske.*

Undersøgelsen af Saxernes oprindelige Sprog har hidindtil været overladt næsten udelukkende til Tyskerne, og de har naturligvis kun kymret sig om Tilknytningerne til deres eget Sprog og ladet Tilknytningerne til Nordisk ganske uænset. De har nøjedes væsentlig med at tage Sprogenes Ansigtstræk, som de saa ud ved Historiens

---

*) I Afhandlingen „Var Anglerne Tyskere?“

Dagslys (fra 8. Aarhundrede nedefter), og det engelske Saxisk har de sammenlignet paa den ene Side med det Tysk, der taltes af de denationaliserede Saxer i Tyskland, — paa den anden Side med det literære Islandsk, dvs. den nordiske Dialekt, der geografisk var allerfjærnest fra Saxisk. Paa den Maade var det let nok at stemple Saxisk som et „rent tysk Sprog“ og at fastslaa en Afgrund mellem det og Nordisk. Men en saadan Fremgangsmaade er dog at gøre sig Arbejdet lovlig let, navnlig naar man vil bruge Resultaterne til ætniske Slutninger, til Paavisning af Venskab og Fjendskab mellem Urtidens Folkestammer. — Hvis vi vil vide noget om de engelske Saxers sproglige Forhold til Naboerne, i Tiden før de geografisk skiltes, hvad kan det da hjælpe, at vi slaar os til Ro med Sprogformerne fra en Tid, da de allerede havde været skilte i 3—400 Aar? Bagefter kommer tyndt Øl! Og hvad kan det hjælpe at sammenligne Saxernes Sprog med et Tysk, der selv maaske er halv saxisk, og et Nordisk, der er saa langt fjærnet fra Nabolaget som vel muligt? Vi har ingen Borgen for, at de fortyskede Saxers Sprog var renere end f. Ex. de fortyskede Flensborgeres og Angelboers; tværtimod har vi sikre Vidnesbyrd om, at Saxernes Levninger efter Fortyskningen talte et lignende Miskmask som hine Slesvigere. Og vi kan let tænke os, at Sproget helt oppe fra Island langtfra frembyder noget fuldgyldigt Billede af det Nordisk, som taltes dér, hvor Angler og Saxer mødtes; bedre maatte vi kunne bruge f. Ex. Svensk. (Dansk tager jeg med Forsæt ikke, da Modparten maaske vilde kunne paastaa, at det var et lignende halv-saxisk Miskmask som det gamle Sprog i Nordtyskland). Et Par Exempler vil hurtig vise, hvad jeg mener. Lad os tage Udsagnsordene „nemme“ og „komme“.

Den sædvanlige tyske Opstilling er:

Nordtysk-sax.	Angel-sax.	Oldn. (= Islandsk fra 12. Aarh.)
niman	niman	nema
cuman	cuman	koma

Altsaa: Nordtysk-saxisk og Angel-saxisk har Stamvokal *i,u* og Nævneform paa *—an;* det saakaldte Oldnordisk derimod har Stamvokal *e,o* og Nævneform paa *—a.* Det giver jo en smuk Stadfæstelse af Opfattelsen: Saxisk = „rent Tysk“. Men prøv nu paa at tage de gængse Plader ud af Kig-Kassen og indsætte dem, der er de rigtige baade i Tid og Sted; det giver strax et helt andet Billede:

Højtysk	Angel-saxisk	Svensk (fra 6. Aarh.)
neman	niman	*niman
coman, queman	cuman	*kuman

Paa samme Maade gaar det ofte med Bøjningsmønstrene, især ved Navneordene. Og i Stednavnene bliver der ligefrem vendt op og ned paa de gængse Forestillinger: Holsten, Nordøsthannover og England møder op med Masser af Typer, som er gode, gamle Kendinge fra Danmark eller det øvrige Norden, men mere eller mindre fuldstændig ukendte for de rigtige Tyskere: Brink, Gard, Holm, Klint, Lund, Ore, Tun, Ved, Væld, Vad, Vedel (vort Vejle) osv. Vi føler os i Nordøsthannover ofte helt hjemlig til Mode. Et Slags nordisk Sidestykke er den Kendsgærning, at saxiske Sprogformer træffes helt oppe i Sverrig, f. Ex. Kongenavnene An og Adils istedetfor ægte nordisk Aun, Audils, se § 15. — Alt ialt kan vi sige, at medens det ursaxiske Sprogs Tilknytning til Tysk er bleven oplyst indtil de mindste Enkeltheder, har man næppe oplyst en Tiendedel af dets

Tilknytning til Nordisk. Det maatte have ligget nær for de nordiske Forskere at raade Bod paa denne Ensidighed; men de har ganske rolig underskrevet den tyske Dom, at Saxisk er „rent tysk“, — jævnfør Artiklen „Angler“ i Salmonsens Konversationslexikon — og ikke kymret sig det mindste om at kigge den efter i Sømmene. Naar Sprogforskningen endelig engang faar sig samlet sammen til en mere jævnsidig Undersøgelse, skal det nok vise sig, at Saxisk langt mere end hidtil anet kommer til at indtage en mæglende Stilling mellem Tysk og Nordisk: ogsaa her vil Joh. Schmidt's „Bølgeteori“ staa sin Prøve. Ganske vist vil der stadig forblive et afgjort Skel mellem Saxisk og Nordisk, fordi nu Jylland eengang, sproglig som geografisk, vender Ryggen til Saxland og Ansigtet mod Norden. Men dog vil vi naa til den Slut-Sætning, at uagtet Saxernes Tyngdepunkt i den fysiske Geografi har maattet rykkes længere sydpaa, end Tyskerne vil, saa maa det i Sproggeografien til Gengæld rykkes længere nordpaa: som i Politik saa og i Sprogforbindelser røber de ældste Saxer mangengang en tydelig Nord-Hælding. Dette er vigtigt at fastslaa, fordi det faar tilbagevirkende Kraft overfor Saxernes Naboer lige mod Nord, Indbyggerne af den jyske Halvø: om vi ikke ad anden Vej vidste, at deres sproglige Forbindelser havde en mere nordlig Farve end paastaaet af Tyskerne, saa maatte vi gætte det alene udfra vore Iagttagelser om Saxerne.

* * *

Jeg har nu efter Evne stræbt at fremlægge en Række Hovedpunkter, som en Dansk gærne skulde have paa rede Haand, naar det gælder om at møde de tyske Annexionslærdomme. En nøjere Undersøgelse af Danmarks Oldgeografi og Oldstammer har jeg under Arbejde.

Iøvrigt henviser jeg til de citerede Arbejder af forskellige Forfattere; mere eller mindre fuldstændige Samlinger af mine egne Afhandlinger og Avisartikler om dette og andre Nationalspørgsmaal har jeg overladt til det store kongelige Bibliotek, til Foreningen „Hejmdal"s Scrapbogs-Samling (Lokale i den fhv. Ladegaard, Aaboulevard), til Bibliotekerne paa Askov Højskole og Margretesminde ved Flensborg samt til Universitetsbiblioteket i Kristiania.

De Oplysninger, jeg har fremlagt, vil næppe være den tyske Offentlighed kærkomne. Men, som jeg allerede har understreget, indeholder de ingen Udæskning; de er dikterede af simpelt Nødværge. Tysklands hæderlige Forskning og Folkeoplysning, som jeg nærer den største Agtelse for, kan ikke føle sig selv ramt deraf. Men ganske vist maa den føle sig medansvarlig for, at der i visse tyske Fagkrese hersker en national Ugenerthed eller ligefrem Annexionstrafik, som det samlede Tysklands gode Navn og Rygte ikke i Længden kan være tjent med. Vi har set, at den tysk-østrigske Videnskabsmand Rud. Much har erklæret om visse tyske Ydelser overfor de nordiske Forskere, at „her drejer det sig overhovedet ikke om Videnskab, men om det modsatte". Vi har set, at den tyske Nordslesviger Erich Schlaikjer har protesteret mod de Annexionslærdomme og Bagvaskelser, der fra altysk Side i Massevis udspredes mod Danmark. Det er mit Haab, at min Appel til saadanne hæderlige Krese ikke maa være forgæves, saa at det gamle Ord kan faa Ret, der siger „Ærlighed varer længst".

NAVNEREGISTER.

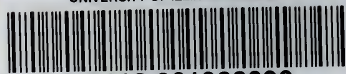
* udtrykker, at Vedkommende indirekte støtter Annexionslæren, f. Ex. gennem løse Paastande om det halve eller hele Danmarks Tyskhed i Oldtiden, eller ved at annektere de oldnordiske Guder etc.

** udtrykker, at Vedkommende direkte støtter Annexionslæren, f. Ex. ved at annektere eller udlevere nuværende dansk Sprogomraade, nyere danske Forfattere, Foretagender o. l., eller ved at udsprede Bagvaskelser om Danmark.

*** udtrykker, at Vedkommende aabenlyst prædker den politiske Annexion.

TRYKFEJL og RETTELSER.

S. 9, L. 19, Skridt, l. Skrift.
L. 23, Souvereign-dor, l. Souvereign-d'or.
S. 19, Note, Briefwechsel der Brüder Grimm, l. Briefwechsel der Gebrüder Grimm.

SELSKAB
FOR
GERMANSK FILOLOGI
— STIFTET 1897 —

har til formål at fremme studiet af nordisk, tysk, engelsk og hollandsk sprog, litteratur og kultur. Det virker for sit formål: 1) ved at afholde møder og 2) ved at støtte udgivelsen af skrifter.

Hidtil er med statsstøtte udgivet følgende:

1. Planer for studiet til skoleembedseksamen med dansk, tysk eller engelsk.
2. *Runeberg:* Fänrik Ståls sägner. Med dansk kommentar ved Marius Kristensen 0,75
3. *Hjörleifsson:* 2 fortællinger fra Island, oversat H. Wiehe 1,50
4. Nyislandsk Lyrik. Oversættelser og Studier af *Olaf Hansen* 2,65
5. *Einarsson:* Sværd og Krumstav. Skuespil, oversat af H. Ussing 2,25
6. *Olaf Hansen:* Oehlenschlägers Digte 1803 hundrede Aar efter.. 0,50
7. *Tegnér:* Fritiofs saga. Med dansk kommentar ved Marius Kristensen 0,65
8. Dansk Folkesang fra det 19. Aarhundrede. Tekster i Udvalg med sanghistoriske Oplysninger ved *J. Årsbo* I.... 1,25
9. do. do. do. II... 0,75
10. Norsk Landsmaal og Svensk. Udgivet af H. Axelsen, S. Fenger og M. Kristensen 1,25
11. *Ernst Kaper:* Kortfattet tysk Fonetik.................. 1,50
12. *Marius Kristensen:* Nydansk, en kort sproglig-geografisk fræmstilling 2,00
13. *V. Ludvigsen:* Hollandske Læsestykker 4,50
14. *Jul. Wulff:* Kimbrertoget 0,75

Med støtte af Carlsbergfonden er udgivet:

Karl Verner. Afhandlinger og breve udg. af Selskab for germansk filologi med en biografi ved Marius Vibæk...... 9,00